

การศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานตามแนวบรรณศาสตร์ชาติพันธุ์



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2558

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานตามแนวบรรณศาสตร์ชาติพันธุ์

ศรทิพย์ รุ่งโตง

น.ศ. สุรชาติพยัญญู

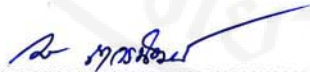
ผู้วิจัย



อาจารย์นรเศรษฐ์ พิสิฐพันธ์, Ph.D.

(Linguistics)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก



อาจารย์มยุรี ถาวรพัฒน์, Ph.D. (Linguistics)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม



อาจารย์อิสระ ชูศรี, Ph.D. (Linguistics)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม




ศาสตราจารย์บรรจง มไหสวริช,

พ.บ., ว.ว. ออร์โทปิดิกส์

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล



อาจารย์ปีتما พัฒน์พงษ์, Ph.D. (Linguistics)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย

มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานตามแนววรรณคดีชาติพันธุ์

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์)

วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2558

.....
คู่จากพงษ์ ธิปไตย

น.ส. สุรชาติพัทธ์ ธิปไตย
ผู้วิจัย

.....
ศาสตราจารย์ อธิสร ชูศรี

อาจารย์อธิสร ชูศรี, Ph.D. (Linguistics)
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
รองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ

รองศาสตราจารย์ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, M.A.
(Linguistics)
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ศาสตราจารย์ อภิชาติ อภิชาติ

ศาสตราจารย์ อภิชาติ อภิชาติ, Ph.D. (Linguistics)
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ศาสตราจารย์ นรเศรษฐ์ พิธิษฐพันธ์

ศาสตราจารย์ นรเศรษฐ์ พิธิษฐพันธ์, Ph.D. (Linguistics)
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ศาสตราจารย์ บรรจง มไหสวริยะ

ศาสตราจารย์ บรรจง มไหสวริยะ,
พ.บ., ว.ว. ออร์โทปิดิกส์
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

.....
รองศาสตราจารย์ ไสภนา ศรีจำปา

รองศาสตราจารย์ ไสภนา ศรีจำปา, Ph.D.
(Linguistics)
ผู้อำนวยการ
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์นเรศรชัฐ พิสิฐพันธ์พร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างจริงใจ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ท่านอื่นๆในคณะกรรมการสอบได้แก่ อาจารย์อิสรระ ชูศรี อาจารย์มยุรี ถาวรพัฒน์ และรองศาสตราจารย์สุวัฒนา เกี่ยมระวัตติ สำหรับข้อเสนอแนะอันมีประโยชน์ รวมทั้งอาจารย์ท่านอื่นๆในภาควิชาภาษาศาสตร์ ซึ่งแม้จะไม่มีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้โดยตรงแต่ความรู้ทางภาษาศาสตร์ที่ได้รับจากอาจารย์ทุกท่านมีส่วนส่งเสริมให้ผู้วิจัยมีความรู้ในทางภาษาศาสตร์จนสามารถทำงานวิจัยนี้เสร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ H.R.H. Princess Norodom Marie และ H.E. Son Soubert ที่สละเวลาอันมีค่า ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ Dr. Sam Sam-Ang คณบดีคณะศิลปศาสตร์ อักษรศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยปัญญาศาสตร์ ประเทศกัมพูชา (Paññāsāstra University of Cambodia) ที่สละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับคำศัพท์ ตรวจสอบความหมาย รวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเขมร ในช่วงที่ผู้วิจัยอยู่ที่กรุงเทพมหานคร

ขอกราบขอบพระคุณครูป้อม โสมเพ็ญ ขุทรานนท์ ที่ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา

ขอขอบคุณชาวเขมรทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่ากรุณาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ และขอขอบคุณเพื่อนๆชาวเขมรที่คอยช่วยเหลือคอยให้กำลังใจตลอดการเก็บข้อมูลที่กรุงเทพมหานคร

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆและน้องๆในภาควิชาภาษาศาสตร์ที่ร่วมแบ่งปันกำลังใจให้ แก่กัน

สุดท้ายนี้กราบขอบพระคุณนายทรงรัฐ รัชป์ตย์และนางสัมฤทธิ์ รัชป์ตย์ ผู้เป็นบิดามารดา รวมทั้งญาติพี่น้องของผู้วิจัยที่ให้การส่งเสริมและให้กำลังใจในการเรียนมาโดยตลอด

การศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

AN ETHNOSEMANTIC STUDY OF VEGETABLE TERMS IN STANDARD KHMER

สุรชาติพย์ รัฐปัติย์ 5436350 LCLG/M

ศศ.ม. (ภาษาศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : นรเศรษฐ์ พิธิฐพันธ์, Ph.D. (LINGUISTICS), อิศระ ชูศรี, Ph.D. (LINGUISTICS), มยุรี ถาวรพัฒน์, Ph.D. (LINGUISTICS)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำเรียกพืชผักและจัดประเภทพืชผักตามความหมาย และศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมร ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosamantics) ผลการศึกษาวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งวิเคราะห์คำเรียกพืชผัก บโន្លៃ /banlae/ โดยใช้วิธีการแยกองค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) พบว่าคำเรียกพืชผัก แบ่งเป็น 3 คำ คือ บโន្លៃ /banlae/ ‘พืชผัก’, អ្នក /qanləəq/ ‘ผักจิ้ม’ และ របោយ /rəbaoy/ ‘ผักโรย’ แสดงให้เห็นการใช้คำเรียกพืชผักต่างกันเพราะ 1) สภาพที่คงอยู่ 2) ส่วนประกอบของพืช 3) วิธีที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบ 4) วิธีที่ใช้ในการปรุงเป็นอาหาร 5) วิธีการนำไปบริโภค 6) อาหารที่รับประทานด้วยกัน และส่วนที่สองคือการจัดประเภทคำเรียกพืชผัก บโន្លៃ /banlae/ ‘พืชผัก’ ซึ่งเป็นผักทั่วไปทุกชนิดตามความหมายของแต่ละคำโดยดูจากการสร้างคำ (word formation) จำนวน 334 คำ แสดงให้เห็นว่าคำเรียกพืชผักมีทั้งคำที่ไม่มีการสร้างคำใหม่โดยใช้คำขยาย และสร้างคำใหม่โดยใช้คำขยายเรียกพืชผัก สำหรับการใช้คำขยายเรียกพืชผักนำมาจัดประเภทตามแวดวงทางความหมาย (semantic domain) ซึ่งความหมายของคำขยายแบ่งออกเป็น 6 หมวด ได้แก่ 1) ธรรมชาติ 2) ชื่อทั่วไป 3) ลักษณะเด่นของพืช 4) ส่วนประกอบของพืช ของคน/สัตว์ 5) อุปกรณ์และเครื่องใช้ 6) คำกริยา ทั้งนี้คำเรียกพืชผักต่างๆสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมรดังนี้ 1) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 2) การจัดพื้นที่ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ 3) ความคิดของชาวเขมร 4) วิถีชีวิตเขมร 5) ความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

คำสำคัญ: คำเรียกพืชผัก/ ภาษาเขมรมาตรฐาน/ อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

AN ETHNOSEMANTIC STUDY OF VEGETABLE TERMS IN STANDARD KHMER.

SUTHATHIP RATTHAPAT 5436350 LCLG/M

M.A. (LINGUISTICS)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : NARASET PISITPANPORN, Ph.D.(LINGUISTICS),
ISARA CHOOSRI, Ph.D. (LINGUISTICS), MAYUREE THAWORNPAT, Ph.D.
(LINGUISTICS)

ABSTRACT

The objectives of the research are to study the words and categorization of meaning of vegetable terms in standard Khmer and analyse the system of thought, world view and social and culture reflections when using the vegetable terms in standard Khmer of the Khmer people by using an ethnosemantics theory. The results of this research are divided into two parts. The first analyzed the distinctive features of the word បន្លែ /banlae/ 'vegetable' by using componential analysis to show that បន្លែ /banlae/ can use 3 terms are បន្លែ /banlae/ 'general vegetables', អង្កក់ /qanlăəq/ 'dip vegetables' and រម្ងាប់ /rəbaoy/ 'mixed vegetables'. The 3 terms are different because of the Khmer thought. The thought involves 1) state of the vegetable's being (ripe, raw) 2) parts of vegetables used for eating 3) the methods used for vegetable preparation 4) cooking methods 5) eating methods 6) to eat accompanying with. The second, categorization semantic domain of the vegetables terms (បន្លែ /banlae/ 'general vegetables/all vegetables') from word formation from 334 words shows that the words of vegetable terms used and unused modifiers. However, the words use of modifiers can categorize the meaning of modifiers into 6 main semantic domains 1) nature 2) names 3) salient characteristics 4) parts of plant and body parts of humans/animals 5) objects and utensil 6) verbs. Moreover, it is found that in vegetable terms, each word can reflect a variation in society and culture of the Khmer people such as 1) natural environment 2) division of land and utilization of the geographical area 3) the thinking of Khmer people 4) Khmer lifestyle 5) relationship between Khmer people and other ethnic groups.

KEY WORDS: VEGETABLE TERMS/ STANDARD KHMER/ ETHNOSEMANTICS

122 pages

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 คำถามของการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 นิยามคำศัพท์	3
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น	3
1.8 พื้นที่ภาคสนามสำหรับการวิจัย	4
1.9 ข้อมูลพื้นฐานของประเทศกัมพูชา	4
1.9.1 สภาพทางภูมิศาสตร์ และ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป	4
1.9.2 เศรษฐกิจและรายได้ของประเทศ	7
1.9.3 พืชผักและแหล่งที่มา	7
1.9.4 อาหารและการบริโภค	8
1.9.5 กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศกัมพูชา	9
1.9.6 ศาสนา	10
บทที่ 2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	11
2.1.1 สมมุติฐานซาเพียร์ วอร์ฟ (Sapir -Whorf Hypothesis)	11

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.3 คำเรียกพืชผักว่า របោយ /robaoy/	38
สรุป	41
บทที่ 5 การวิเคราะห์การจัดประเภทพืชผักตามความหมาย	42
5.1 คำเรียกพืชผักทั่วไปที่ไม่มีคำขยาย	42
5.2 คำเรียกพืชผักทั่วไปที่มีคำขยาย	46
5.3 คำขยายแบ่งตามความหมาย	48
5.3.1 คำขยายที่ว่าด้วยธรรมชาติ	49
5.3.2 คำขยายที่ว่าด้วยชื่อทั่วไป	51
5.3.3 คำขยายที่ว่าด้วยลักษณะเด่นของพืช	56
5.3.4 คำขยายที่ว่าด้วยส่วนประกอบ	61
5.3.5 คำขยายที่ว่าด้วยอุปกรณ์และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน	65
5.3.6 คำขยายที่ว่าด้วยคำกริยา	66
สรุป	67
บทที่ 6 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากคำเรียกพืชผัก	68
6.1 สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	70
6.2 การจัดพื้นที่และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์	72
6.2.1 พื้นที่ไม่มีคนอยู่อาศัย	72
6.2.2 พื้นที่มีคนอยู่อาศัย	72
6.2.3 พื้นที่ทำการผลิต	76
6.3 ความคิดของชาวเขมร	78
6.3.1 ความคิดว่าด้วย รูปทรง สันฐาน ขนาด กลิ่น สี	78
6.3.2 ความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลง	79
6.3.3 ความคิดเรื่องการคิดสร้างสรรค์	79
6.4 วิถีชีวิตเขมร	80
6.4.1 วิถีชีวิตประจำวัน	80
6.4.2 อาหารและการบริโภค	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.5 ความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ	82
6.5.1 ความสัมพันธ์ของชาวเขมรกับชาวจีน ชาวญวน ลาว สยาม และ เสตียง	82
6.5.2 ความสัมพันธ์ของชาวเขมรกับชาวฝรั่งเศส	83
สรุป	84
บทที่ 7 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	85
7.1 สรุปผลการวิจัย	85
7.2 อภิปรายผลการวิจัย	86
7.2.1 คำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานเมื่อนำมาวิเคราะห์ องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis)	86
7.2.2 การจัดประเภทคำเรียกพืชผักตามแควดงทางความหมาย (semantic domain) โดยดูจากการสร้างคำ (word formation)	86
7.2.3 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนระบบความคิด และโลกทัศน์ของชาวเขมร จากคำเรียกพืชผัก	87
7.3 ข้อเสนอแนะ	88
บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาไทย	89
บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาอังกฤษ	95
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ภาษาเขมรเกี่ยวกับคำเรียกพืชผัก (การสัมภาษณ์ หมีตี “บโธ”)	106
ภาคผนวก ข คำเรียกพืชผักภาษาเขมรมาตรฐาน	108
ประวัติผู้วิจัย	122

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
2.1	การจัดหมวดคำตามแควดวงทางความหมายของคำที่เกี่ยวกับรูปธรรม	14
3.1	รายชื่อผู้ตอบการสัมภาษณ์แนวคำถามทั่วไปจำนวน 12 คน	25
3.2	รายชื่อผู้ตอบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 5 คน	26
3.3	คำเรียกพืชผักตามแควดวงทางความหมาย (semantic domains)	28
4.1	ตารางแสดงองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกพืชผัก	32

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพ	หน้า
1.1 แผนที่ประเทศกัมพูชา	5
1.2 อาหารเขมรที่ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ	9
4.1 ความหมายของคำเรียกพืชผักว่า บโฐ /banlae/ ‘พืชผัก	30
4.2 สวนตะไคร้ และมะเขือพวงหมู่บ้านอริยสัจ จังหวัดกันดาล	34
4.3 ต้นมะเขือพวงหมู่บ้านอริยสัจ จังหวัดกันดาล	34
4.4 ต้นผักกระสัง กรุงพนมเปญ	34
4.5 ผักบั้งบั้ง ที่เกเรียนสวายจังหวัดกันดาล	34
4.6 ร้านขายผัก ตลาดกัมโบ กรุงพนมเปญ	34
4.7 ร้านขายผักตลาดกันดาลกรุงพนมเปญ	34
4.8 ត្រកូន /trakuon/ ‘ผักบั้งในแกงคั่ว /samlaa kakou/ (សម្លក្រូច)	35
4.9 ត្រៃចង្កឹះ /spiy cankih/ ‘ผักกวาดุ้งในผัดหมี่ /meechaa/ (មីនា)	35
4.10 ក្រអៅឈូក /kraqaw chuuk/ ‘รากบัว’ ในแกงส้ม /samlaa mcuu/ (សម្លម្លូរ)	35
4.11 ញ៉ាំបโฐ /nɔəm banlae/ ‘ยำผัก’	35
4.12 ជ្រិតត្រចៀកកណ្តុរ /psət traciək kandol/ ‘เห็ดหูหนู’ ทำของหวาน /banqaem/ (បង្កែម)	35
4.13 អន្លក់ /qanlɔəq/ กับน้ำพริกปลาร้าทรงเครื่อง /tik kriəŋ/ (ទឹកគ្រឿង)	37
4.14 អន្លក់ /qanlɔəq/ กับน้ำพริกกะปิ /tik kriəŋ kapiq/ (ទឹកគ្រឿងកាពី)	37
4.15 អន្លក់ /qanlɔəq/ กับน้ำพริกปลาร้า /tik prahok/ (ទឹកប្រហុក)	37
4.16 អន្លក់ /qanlɔəq/ กับปลาร้าสับ /prahok/ (ប្រហុក) และน้ำปลา /tik trəy/ (ទឹកត្រី)	37
4.17 របោយ /rɔbaoy/ ‘ผักโรย’ ใส่ขนมจีน เช่น สายบัว ยอดจิก ผักชีล้อม	39
4.18 របោយ /rɔbaoy/ ‘ผักโรย’ ใส่ขนมจีน เช่น หัวปลี ถั่วงอก ผักบั้ง	39
4.19 របោយ /rɔbaoy/ ‘ผักโรย’ กับขนมจีนเขมร /num bəncok samlaa kmae/ (នំបញ្ចុក សម្លខ្មែរ)	39

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปภาพ	หน้า
4.20 ระเบิด /robaoy/ ‘ฟักโรย’ กับขนมจีนเวียดนาม /num banok samlaa vietnam/ (รับพุทธศักราชปฏิทิน)	39
4.21 ฟิชผักที่รับประทานกับขนมจีนต่างๆ เรียกว่า ระเบิด /robaoy/ ‘ฟักโรย’	39
4.22 ระเบิด /robaoy/ ‘ฟักโรย’ กับบัญแซว /banchaew/ (ตะตู่เฒ่า)	40
4.23 ระเบิด /robaoy/ ‘ฟักโรย’ ในบัญชี /banson/ (ตะตู่สูง)	40
4.24 ระเบิด /robaoy/ ‘ฟักโรย’ ในบัญชี /banhaoy/ (ตะตู่ขาว)	40
4.25 ระเบิด /robaoy/ ‘ฟักโรย’ โรยข้าวต้ม	40
5.1 วงกลมรอบนอกแสดงแวดวงทางความหมาย (semantic domains) ของคำขยาย คำเรียกพืชผักจำนวน 6 หมวด	49
6.1 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากคำเรียกพืชผัก	69
6.2 แสดงสภาพภูมิประเทศ	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและความสำคัญของปัญหา

ประชาชนในประเทศกัมพูชา บริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก ทั้งนี้บริโภคข้าวกับเนื้อสัตว์ต่างๆ ที่สำคัญคือ เนื้อปลา รongลงมาคือ เนื้อวัว เนื้อไก่ เนื้อหมู นอกจากนี้เนื้อสัตว์แล้ว ชาวเขมร ไม้ว่าจะเป็นชาวเมืองหลวงหรือชาวชนบทยังบริโภคข้าวกับพืชผักชนิดต่างๆ อีกด้วย มีการใช้พืชผักเป็นส่วนผสมของอาหารและเป็นเครื่องเคียง พืชผักเขมรมีหลายชนิด บางชนิดเหมือนกับพืชผักของไทย ได้แก่ มะเขือ บวบ แตงกวา พริก ผักบุ้ง ผักกระเฉด ฯลฯ พืชผักในภาษาเขมร ใช้คำว่า បន្លែ /banlae/ หมายถึงพืชผักทั่วไป (Headley 1977: 498) เมื่อพิจารณาในด้านภาษา พืชผักเขมรมีชื่อเรียกที่แตกต่างกับภาษาไทย กล่าวคือ พืชผักหรือ បន្លែ /banlae/ หมายถึงพืชผักเมื่อนำมารับประทานเป็นผักสด โดยยังไม่ผ่านกระบวนการใดๆ หรือนำไปประกอบอาหาร ส่วนในภาษาไทย “พืชผัก” เป็นคำนามหมายถึงพืชที่ใช้เป็นอาหาร และใช้เป็นคำนำหน้าชื่อพืชบางจำพวก เช่น ผักกาด ผักปลาบ ผักหนอก บางครั้งใช้เป็นสำนวน เช่น ผักต้มขมขมยาในความหมายว่า ผสมผสานปนเปกัน (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 729) อย่างไรก็ตาม คำว่าพืชผักที่ใช้เรียกพืชผักทั้งภาษาไทย และภาษาเขมร จะมีความเหมือนกัน คือเป็นคำที่ใช้เรียกพืชผักทั่วไป ดังนั้นงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคำเรียกพืชผักโดยแบ่งประเด็นเป็น 2 ส่วน

ส่วนแรก ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ภาษาเขมรมีคำเรียกพืชผักหลายคำ นอกจากคำว่า បន្លែ /banlae/ แล้ว ยังมีอีก 2 คำ คือ អន្លឹក់ /anlueq/ และคำว่า រចោយ /robaoy/ ทั้งนี้ การเรียกชื่อที่แตกต่างขึ้นอยู่กับการบวนการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการนำพืชผักไปรับประทาน หรือใช้ประโยชน์จากส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชผัก กล่าวคือหากนำพืชผักไปจิ้มรับประทานกับกับน้ำพริก หรือกับน้ำจิ้มอื่นๆ จะเรียกพืชผักนั้นว่า អន្លឹក់ /anlueq/ แต่ถ้าหากนำพืชผักไปหั่นหรือ ซอย แล้วนำไปโรย หรือผสมอาหารก็จะเรียกพืชผักนั้นว่า រចោយ /robaoy/ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคำเรียกพืชผักทั้ง 3 คำ เพื่อจะได้เข้าใจความหมายและเข้าใจระบบความคิดหรือโลกทัศน์ตลอดจนภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขมร

ส่วนที่สอง ว่าด้วยคำเรียกพืชผักในภาษาเขมร คำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมีวิธีสร้างคำเรียกแบบต่างๆ โดยจะศึกษา បន្លែ /banlae/ ‘พืชผัก’ (เป็นพืชผักทุกชนิดที่ยังไม่ผ่านกระบวนการ

เปลี่ยนแปลงใดๆ) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง มีหลากหลายชนิด แต่ละชนิดมีคำเรียกแตกต่างกัน มีวิธีตั้งชื่อคำเรียก โดยมีการนำคำเรียกพืชผักที่มีอยู่มาสร้างคำใหม่ ด้วยการใช้นำคำขยาย เพื่อเรียกชนิดพืชผักต่างๆ เช่น นำคำที่เกี่ยวกับคน คำที่เกี่ยวกับสัตว์ และคำที่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้มาขยาย เป็นต้น จะเห็นว่าชาวเขมรใช้คำขยายมาสร้างคำเรียกพืชผักต่างๆ แตกต่างจากคำเรียกพืชผักภาษาไทย สะท้อนให้เห็นความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมร ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาคำเรียกพืชผักโดยนำคำเรียกพืชผักมาจัดประเภทตามความหมายของคำขยาย เพื่อทำให้เข้าใจความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมร รวมถึงแสดงให้เห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขมรด้วย

การศึกษาคำเรียกพืชผักในประเด็นทั้ง 2 ส่วน นอกจากสามารถเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องคำศัพท์เขมรว่าด้วยพืชผักแล้ว ยังสอดคล้องกับนโยบายการเป็นประชาคมอาเซียนคือส่งเสริมให้เรียนรู้ภาษาและเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศกัมพูชาที่อยู่ติดกับประเทศไทย ประการที่สำคัญคือการศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมร โดยใช้วิธีการศึกษาแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) แสดงให้เห็นภาพสะท้อนความสัมพันธ์ของชาวเขมรกับสิ่งแวดล้อม ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขมร ตลอดจนภาพสะท้อนความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมรที่สะท้อนออกมาผ่านทางภาษา ซึ่งเป็นงานที่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยมาก่อน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 ศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานที่เรียกตามการใช้และการจัดประเภทพืชผักตามความหมาย
- 1.2.2 ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม และระบบความคิดหรือโลกทัศน์ที่ปรากฏจากการใช้คำเรียกพืชผัก

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้คำเรียกพืชผักและเข้าใจการใช้คำเรียกจัดประเภทพืชผัก
- 1.3.2 ได้รับความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมและเข้าใจระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมร
- 1.3.3 เป็นแนวทางการศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ของกลุ่มอื่นต่อไป

1.4 คำถามของการวิจัย

- 1.4.1 คำที่ใช้เรียกพืชผักในภาษาเขมรมีลักษณะอย่างไร
- 1.4.2 ชาวเขมรมีวิธีการจัดแบ่งประเภทของพืชผักและใช้คำเรียกอย่างไร
- 1.4.3 การใช้คำเรียกพืชผักและการจัดประเภทพืชผักสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมรอย่างไร

1.5 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาคำเรียกพืชผัก บันไล้ /banlae ‘พืชผัก’ ในภาษาเขมรมาตรฐานที่ใช้เรียกในชีวิตประจำวัน คำเรียกพืชผักในงานวิจัยไม่นำเฉพาะชื่อสามัญมาวิเคราะห์ แต่นำคำเรียกพืชอื่นๆ ที่ชาวบ้านนำมารับประทานเป็นผักมาวิเคราะห์เพื่อจะได้เห็นระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมรชัดเจนยิ่งขึ้น โดยคำเรียกพืชผักจะเขียนเป็นภาษาเขมรมาตรฐาน

1.6 นิยามคำศัพท์

- 1.6.1 ภาษาเขมรมาตรฐาน หมายถึง ภาษาเขมรที่เป็นภาษาราชการซึ่งมีตัวอักษรเป็นภาษากลางที่ใช้พูดกันในประเทศกัมพูชา
- 1.6.2 ชาวเขมร หมายถึง ประชาชนที่อยู่อาศัยในประเทศกัมพูชา และพูดภาษาเขมรมาตรฐาน
- 1.6.3 พืชผัก หมายถึง พืชที่มนุษย์ใช้บริโภคในชีวิตประจำวัน

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

- 1.7.1 คำเรียกพืชผักที่เป็นภาษาเขมร ผู้วิจัยเขียนเป็นตัวอักษรเขมร
- 1.7.2 คำอ่าน ถ่ายถอดการออกเสียงภาษาเขมรด้วยสัทอักษร ตามระบบเสียงของ Franklin E. Huffman (Huffman, 1987)
- 1.7.3 การแปลความหมายเป็นภาษาไทยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ แปลตามคำศัพท์แต่ละคำแล้วจึงแปลคำเรียกพืชผักโดยเปรียบเทียบกับคำเรียกพืชผักในภาษาไทย หากคำไหนไม่สามารถเทียบกับภาษาไทยได้จะทับศัพท์ภาษาเขมร

1.7.4 คำเรียกพืชผักภาษาเขมรศึกษาจากคำเรียกที่มีการนำมาเขียนเป็นภาษาเขมรมาตรฐาน ซึ่งหมายรวมถึงคำเรียกที่ชาวบ้านเรียกด้วย

1.8 พื้นที่ภาคสนามสำหรับการวิจัย

กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย เนื่องจากเป็นเมืองหลวงที่ประชาชนพูดภาษาเขมรมาตรฐาน

1.9 ข้อมูลพื้นฐานของประเทศกัมพูชา

1.9.1 สภาพทางภูมิศาสตร์ และ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป

ประเทศกัมพูชา มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศข้างเคียง 3 ประเทศ คือ ประเทศเวียดนาม (ทิศตะวันออก และตะวันออกเฉียงใต้) ประเทศลาว (ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) และ ประเทศไทย (ทิศเหนือ ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงใต้บริเวณอ่าวไทย) (ดูรูปที่ 1.1)



รูปที่ 1.1 แผนที่ประเทศกัมพูชา

(ที่มา http://www.countrywatch.com/Content/Images/vCOUNTRY/30_map.gif)

ประเทศกัมพูชามีเนื้อที่ 180,000 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของแหลมอินโดจีน ซึ่งอยู่ในเขตร้อนของทวีปเอเชีย โดยมีจุดศูนย์กลางของประเทศที่จังหวัดกำปงชัม มีส่วนยาวที่สุดจากทิศเหนือถึงทิศใต้ประมาณ 450 กิโลเมตร และส่วนกว้างที่สุดจากตะวันตกถึงตะวันออก 560 กิโลเมตร จากเนื้อที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกประมาณร้อยละ 40 (แต่ในจำนวนนี้ใช้ในการเพาะปลูกเพียง 1 ใน 4 เท่านั้น) นอกจากพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกแล้ว มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 50 เป็นเขาและป่าดง และพื้นที่ประมาณร้อยละ 10 เป็นน้ำ (กระทรวงมหาดไทย 2517: 6-8)

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ประเทศกัมพูชา อาจแบ่ง เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันตก

เป็นพื้นที่อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ (ติดบริเวณอ่าวไทยของประเทศไทย และ ตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศเวียดนาม) ชายฝั่งทะเลมีความยาวยาว 450 กิโลเมตร มีอ่าวใหญ่น้อย เป็นจำนวนมาก จากพื้นที่ดังกล่าว ทำให้ประเทศกัมพูชาสามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้ทางทะเล

ส่วนพื้นที่ทิวเขาและป่าไม้

มีอยู่ 3 บริเวณ คือ บริเวณพื้นที่ตะวันตก (ติดกับที่ราบชายฝั่งตะวันตก) พื้นที่บริเวณ ตอนเหนือ (ติดประเทศไทย) และบริเวณพื้นที่ตะวันออก (ติดกับประเทศเวียดนาม) สำหรับทิวเขา ตรงบริเวณพื้นที่ตะวันตก ส่วนใหญ่สูงกว่าทิวเขาทางเหนือและมักปกคลุมด้วยป่าทึบ มีเทือกเขา สลับซับซ้อนเรียงต่อกัน ผลผลิตที่สำคัญที่ได้จากการป่าไม้ คือ ไม้ซุง ไม้พื้น และถ่าน ส่วนทิวเขา บริเวณตอนเหนือ มีทิวเขาดังรักเป็นเส้นแบ่งเขตแดนกับประเทศไทย ทางใต้ของทิวเขาพนมดงรักลง มามีภูเขาเล็กๆอยู่เป็นจำนวนมาก ภูเขาเหล่านี้ส่วนมากเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำใหญ่น้อยที่ไหลลงสู่ ทะเลสาบเขมร (ตวนเลสาบ) นอกจากนี้ มีแม่น้ำโขงไหลผ่านจากประเทศลาวเข้าสู่ประเทศกัมพูชา จังหวัดสตึงตรง กระแจะ กำปงจามและกรุงพนมเปญ สำหรับบริเวณพื้นที่ตะวันออกมีภูเขาเชื่อมต่อกับที่ราบสูงในภาคใต้ของเวียดนาม

ส่วนที่เป็นที่ราบลุ่ม

อยู่ทางตอนกลางของประเทศ พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1 ใน 4 ของประเทศ มีลักษณะ ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม เต็มไปด้วยทุ่งหญ้าและเป็นพื้นดินที่ใช้ในการเพาะปลูกได้ โดยเฉพาะที่ รามบริเวณจังหวัดเสียมราฐ พระตะบอง เป็นพื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญ นอกจากนี้บริเวณรอบๆ พื้นที่ เพาะปลูกมีลักษณะคล้ายอ่างน้ำ เป็นที่ตั้งของทะเลสาบเขมร (ตวนเลสาบ) เป็นแหล่งอาศัยของปลา นานาชนิด และเป็นแหล่งจับปลาน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ชาวเขมรใน ท้องถิ่นมีรายได้จากการประมงเป็นอย่างมาก การประมงจึงเป็นรายได้ที่สำคัญไม่แพ้ข้าวและยาง พื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญอีกแห่งคือบริเวณที่แม่น้ำจากทะเลสาบและแม่น้ำโขงไหลมาบรรจบกัน (จตุมุข) ได้แก่ บริเวณพื้นที่จังหวัดกันดาล เรื่อยลงไปบริเวณจังหวัดกำปงสะปือ และจังหวัดตาแก้ว (Rangers 2010: 62) บริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์อันเนื่องมาจากปุ๋ยตามธรรมชาติที่มากับสายน้ำ ทำให้ผลผลิตข้าวมีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งพืชผัก พืชไร่อื่นๆ ชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งโดยมาก จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม (เดวิด แชนด์เลอร์ 2546: 240)

1.9.2 เศรษฐกิจและรายได้ของประเทศ

กัมพูชาเป็นประเทศกสิกรรม เศรษฐกิจที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศอิงอยู่กับพืชผลทางเกษตร สินค้าหลัก คือ ข้าว รองลงมาได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเหลือง ยางพารา พริกไทย ละหุ่ง (เดวิด แซนด์เลอร์, 2546) ในยุคอาณานิคมฝรั่งเศส มีการส่ง ออบเชย ยางไม้ งามช้าง นอแรด หนังสัตว์ เป็นสินค้าออก อย่างไรก็ดี เศรษฐกิจของกัมพูชาโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าว (ราชบัณฑิตยสถาน 2524: 944) ประเทศกัมพูชายังส่ง วัล ซึ่งเลี้ยงกันมากกว่าสุกรในกัมพูชาเป็นสินค้าออกไปขายต่างประเทศ โดยเฉพาะตามชายแดนไทยและเวียดนามเนื่องจากวัลสามารถต้อนและเคลื่อนย้ายได้ง่าย (เดวิด แซนด์เลอร์, 2546) นอกจากนี้การประมงก็เป็นผลผลิตที่สำคัญส่งออกไปหลายล้านตัน โดยเฉพาะปลาน้ำจืดและปลาน้ำเค็มสามารถส่งเป็นสินค้าออกปีละเป็นจำนวนมาก

1.9.3 พืชผักและแหล่งที่มา

กัมพูชามีพื้นดินและแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ พืชผักนานาชนิดสามารถเจริญเติบโตได้ดี พืชผักกลายเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ และเป็นแหล่งรายได้ ซึ่งพืชผักมีมากมายสามารถแบ่งได้เป็นพืชผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติบนพื้นดิน พืชผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติตามแหล่งน้ำ และพืชผักที่ปลูก (เจ้า เสงภาวี ๒๐๐๘: ๒๐-๕๕)

พืชผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติบนพื้นดิน พืชผักเหล่านี้เรียกว่า พืชผักป่า /banlae priy/ (บรู๊โถ) เนื่องจากเป็นพืชผักที่เจริญเติบโตตามทุ่งนา ตามเนินหรือโคก และ ตามป่า บางครั้งเรียกว่า พืชผักชนบท /banlae srok srae/ (บรู๊สุรอก) เนื่องจากมีอยู่เดิมในชุมชน ส่วนมากพืชผักเหล่านี้ชาวบ้านรับประทานส่วนใบหรือดอก เช่น ใบดอกแค ดอกแค ใบมะรุ้ม ใบตั่ว ดอกกระสัง เป็นต้น ชาวบ้านมักนิยมนำใบมาต้มทำแกง พืชผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติเหล่านี้ บางชนิดมีการนำมาปลูกตามครัวเรือน เช่น ผักหวาน ตำลึง พริก ผักโขม ผักปลัง ทองหลาง เป็นต้น

พืชผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติตามแหล่งน้ำ ชาวเขมรเรียกพืชผักชนิดนี้ว่า /banlae tik/ (บรู๊จิก) เช่น กระจง ผักชีล้อม ผักตบชวา บัว ผักบู่ เป็นต้น ซึ่งขึ้นเองตามทุ่งนา สระน้ำ บึง ไร่รับประทานเป็นอาหาร และปลูกเพื่อขาย นอกจากขึ้นเองตามธรรมชาติตามแหล่งน้ำแล้ว มีการนำมาปลูกในที่นาโดยเฉพาะหลังจากที่เก็บเกี่ยวข้าวแล้ว นิยมนำผักบู่ซึ่งเป็นพืชผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติมาปลูกในที่นาทำให้ได้ ผักบู่ นามีลำต้นสั้นและเล็กมีรสชาติอร่อยกว่าผักบู่เงิน

พืชผักที่ปลูก เป็นพืชผักที่ปลูกโดยชาวบ้าน มักจะซื้อเมล็ดพันธุ์จากพ่อค้า ส่วนมากเป็นพืชให้ผล เช่น มะระ บวบ มะเขือ มะเขือเทศ ถั่วฝักยาว พักทอง พัก น้ำเต้า แตงกวา มะละกอ

เป็นต้น หรือปลูกเอาส่วนอื่นๆ เช่น กุยช่าย ผักบั้งจีน มะรุ้ม ดาวเรือง ผักกาดต่างๆ ในที่ที่มีน้ำและดินอุดมสมบูรณ์พืชผักที่ปลูกจะขึ้นได้งาม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สังคมเขมรมีพืชผักมากมายอุดมสมบูรณ์ พืชผักสามารถนำมารับประทานเป็นผักสด หรือนำมาเป็น เครื่องเทศ ผสมเป็นเครื่องปรุงอาหาร เช่น กระเทียม ตะไคร้ ขมิ้น ข่า กระชาย จิง พริกไทย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีพืชผักชนิดอื่นๆ ที่มีแหล่งกำเนิดจากต่างประเทศด้วย เช่น แครอท บรอกโคลี ถั่วแขก หน่อไม้ฝรั่ง ผักกะหล่ำไทย มะระจีน เป็นต้น

1.9.4 อาหารและการบริโภค

ชาวเขมรบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก นิยมทำอาหารรับประทานเองในครอบครัวโดยอาหารหลายอย่างจะเต็มไปด้วยส่วนผสมของพืชผัก โดยเฉพาะแกงต่างๆ ที่ใส่เครื่องเทศ เช่น กระเทียม หอม พริก ตะไคร้ เป็นต้น ซึ่งจะนิยมปรุงรสให้จัดแต่ไม่เผ็ด และมักจะปรากฏผักจิ้ม น้ำพริกอยู่ในมื้ออาหารต่างๆ สำหรับอาหารการกินของชาวเขมรตามชนบทจะรับประทานข้าวกับปลาแห้งเป็นหลัก นอกจากนี้อาจจะมีปลาร้า และปลาเ้า ส่วนอาหารการกินของคนเมืองค่อนข้างหลากหลายกว่าตามชนบท แต่ก็รับประทานข้าวกับปลาแห้งเป็นอาหารหลัก อย่างไรก็ดี ชาวเขมรในเมืองหรือที่กรุงเทพมหานคร นิยมออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน และเลือกรับประทานอาหารหลากหลายนอกเหนือจากข้าวและปลาที่รับประทานในชีวิตประจำวัน มีอาหารของชาวเขมรหลายชนิดได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ (ดูรูปที่ 1.2) เช่น อินเดีย ตะวันตก จีน และเวียดนาม อาหารที่รับอิทธิพลจากอินเดีย เช่น แกงกะหรี่ หรือแกงใส่เครื่องเทศต่างๆ อาหารจากตะวันตกได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส เช่น ขนมปังบาเก็ต ขนมปังบาเต๊ะ บาบีกิว ซุปหรือสตู ลก๊ก (สเต็ก) เป็นต้น อาหารที่รับอิทธิพลจากจีน เช่น ก๋วยเตี๋ยว อาหารประเภทผัดต่างๆ และอาหารที่รับอิทธิพลจากเวียดนาม เช่น บัญสรง บัญฮอย บัญแซว เป็นต้น โดยทั่วไปชาวเขมรจะรับประทานอาหารเช้าด้วยมือ ใช้ช้อนและส้อมตามอิทธิพลตะวันตก แต่อาหารจากจีนและเวียดนามจะรับประทานด้วยตะเกียบ (Narin Seng Jameson 2010: 58-59)



แกงกะหรี่



ลวกลัก



ผัดหมี



บู้ญแซว

รูปที่ 1.2 อาหารเขมรที่ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ

1.9.5 กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศกัมพูชา

ในประเทศกัมพูชา นอกจากเขมรที่มีจำนวนมากที่สุดในแล้ว ก็ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ อีกประมาณ 30 กลุ่มชาติพันธุ์ เช่น สะเตียง เรด ข่า ปะนอง สะโอง จราย สำเร กวย กริ่ง เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้อาศัยอยู่ดั้งเดิมในประเทศกัมพูชา ส่วนมากอยู่ตามป่า ตามเขา ตามที่ราบสูงและหุบเขาต่าง โดยดำรงชีพอยู่ด้วยการทำไร่ ล่าสัตว์ และขายของป่า (กระทรวงมหาดไทย, 2517)

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศกัมพูชา ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์จีน กลุ่มชาติพันธุ์ญวน กลุ่มชาติพันธุ์จาม และกลุ่มชาติพันธุ์จากประเทศตะวันตก

กลุ่มชาติพันธุ์จีน หรือชาวจีนมีมากเป็นอันดับสองของกัมพูชา เป็นชนชาติแรกๆ ที่เข้ามาในประเทศกัมพูชาพร้อมกับชาวอินเดีย ชาวจีนผสมกลมกลืนกับชาวเขมรพื้นเมืองได้ดี มีการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ ทำให้คนจีนจำนวนมากกลายเป็นเขมร ลูกจีนที่เกิดในกัมพูชาจะได้สัญชาติ

เขมร โดยออต โนมัตติ ชาวจีนส่วนมากประกอบอาชีพค้าขาย และควบคุมกิจการส่งสินค้าส่งออกไปขายต่างประเทศ (นูด ฌาราง 2548: 266) นอกจากนี้ค้าขายแล้ว ชาวจีนยังนำพืชผักหลายชนิดมาสู่ประเทศกัมพูชา

กลุ่มชาติพันธุ์ญวน หรือชาวเวียดนามมีเป็นจำนวนมากรองจากชาวจีน เพราะกัมพูชามีพรมแดนติดต่อกับเวียดนาม ตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสเป็นต้นมา (เดวิด แซนด์เลอร์ 2546: 121) ชาวเวียดนามอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยเข้ามาเป็นกรรมกรสวนยาง หรือเป็นผู้ช่วย เป็นลูกจ้าง ข้าราชการให้พวกชาวฝรั่งเศส และก็ประกอบอาชีพประมง ส่วนมากชาวเวียดนามอาศัยอยู่ในกรุงพนมเปญ จังหวัดกันทาล และจังหวัดกำปงจาม (สฺริส เบงซ์ ฌ็องฌัก ๒๐๐๐: ๒๒-๒๓)

กลุ่มชาติพันธุ์จาม หรือเรียกว่า ชาวเขมรอริสตาม เป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม ในอดีตมาจากนครจำปา ปัจจุบันคือบริเวณตอนกลางของประเทศเวียดนาม (สฺริส เบงซ์ ฌ็องฌัก ๒๐๐๐: ๒๓) ชาวจามส่วนมากทำการประมง อยู่ริมแม่น้ำและตามชายฝั่งทะเล

กลุ่มชาติพันธุ์จากประเทศตะวันตก เป็นพลเมืองกลุ่มเล็กๆ มีสเปน ฮอลแลนด์ โปรตุเกส เข้ามาอยู่ประเศกัมพูชาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 แต่งานกับชาวเขมรและได้กลายเป็นเขมรไป แต่ก็ยังนับถือศาสนาคริสต์อยู่เช่นเดิม (กระทรวงมหาดไทย 2517: 25)

กลุ่มชาติพันธุ์จากประเทศตะวันตกอีกกลุ่มหนึ่งคือฝรั่งเศส เข้ามาในสมัยที่ประเทศกัมพูชาเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ระหว่างปี ค.ศ. 1863-1953 (เดวิด แซนด์เลอร์, 2546) ส่งผลให้สังคมเขมรรับอิทธิพลเกี่ยวกับวัฒนธรรมจากฝรั่งเศสในด้านอาหาร และในเรื่องภาษาฝรั่งเศส

1.9.6 ศาสนา

สังคมเขมรเป็นสังคมที่มีความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ อันได้แก่เรื่อง เมบา และ เนียะโดน เนียะตา ต่อมานับถือศาสนาพราหมณ์ มีการสร้างรูปเทพเจ้าไว้บูชา ก่อนจะนับถือศาสนาพุทธ นอกจากนี้ก็นับถือภูตผี เวทย์มนต์ ตลอดจนเครื่องรางของขลังต่างๆ มีการผสมผสานของลัทธิความเชื่อต่างๆ ในสังคมเขมร จะเห็นได้ว่าแม้ในวัดทางพระพุทธศาสนาเองยังมีศาลที่บูชาเทพเจ้าและผีตั้งอยู่ในบริเวณวัดด้วย คือการนับถือผีบรรพบุรุษ ที่เรียกว่า “เนียะตา” (กระทรวงมหาดไทย, 2517; นรเศรษฐ์ พิสิฐพันธ์, 2557)

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานนี้เป็นการศึกษาตามแนวบรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งแนวคิดพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์คำเรียกพืชผักได้แก่ สมมุติฐานซาเพียร์ วอร์ฟ (Sapir -Whorf Hypothesis) และทฤษฎีบรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics)

2.1.1 สมมุติฐานซาเพียร์ วอร์ฟ (Sapir -Whorf Hypothesis)

สมมุติฐานซาเพียร์ วอร์ฟ (Sapir -Whorf Hypothesis) เป็นแนวคิดที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด โดยกล่าวว่าภาษาเป็นตัวกำหนดความคิดและโลกทัศน์ของคน จากแนวความคิดดังกล่าว ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด และจากภาษาก็ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม การวิเคราะห์คำศัพท์ในภาษาใดภาษาหนึ่งนอกจากจะทำให้ทราบถึง ความคิดของเจ้าของภาษา ยังช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมอีกด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่คนเหล่านั้นอาศัยอยู่ (Crystal 1992:45; Richards 1993: 215; Ottenheimer 2006: 24; วิจารณ์ วงศ์ไทย 2543: 35)

2.1.2 ทฤษฎีบรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics)

บรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantic) เป็นการศึกษาภาษาเพื่อให้เข้าถึงระบบความคิด หรือโลกทัศน์ของคน โดยใช้วิธีวิเคราะห์คำศัพท์ที่คนพูดอยู่ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น คำศัพท์ของชาวอินเดียนแดงเผ่าราซิเลียนไม่มีคำว่า “parrot” มีเพียงคำเรียกว่า “kinds of parrots” คำเดียว แต่ในภาษาอังกฤษมีคำเรียกกันว่า “parrot” สะท้อนให้เห็นว่า ในวัฒนธรรมของชาวอินเดียนแดงนี้ไม่มีความสำคัญนัก ในสิ่งแวดล้อมของพวกเขา จึงไม่ได้จัดกลุ่มนกหลากหลาย ต่างจากใน

วัฒนธรรมของคนที่พูดภาษาอังกฤษนก็มีค่าสำคัญจึงมีคำเรียกคนที่เจาะจงชนิด จากคำศัพท์เรียกคนแสดงให้เห็นระบบความคิด หรือ โลกทัศน์ของคนทั้งสองกลุ่มต่างกัน จะเห็นได้ว่าคำศัพท์เป็นตัวแทนสิ่งต่างๆในสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มคนอาศัยอยู่ และการที่มีคำศัพท์ใช้ก็แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของสิ่งที่มีอยู่ในสังคม ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ทำให้ทราบถึงการมีหรือไม่มีของสิ่งต่างๆในวัฒนธรรม โดยตีความหรือวิเคราะห์คำศัพท์ที่ปรากฏในภาษานั้น ทั้งนี้เราจะเข้าใจระบบความคิดและโลกทัศน์ของคนในวัฒนธรรมใดจะต้องอิงการแปลความหมายตามระบบความคิดของผู้บอกรายในวัฒนธรรมที่เราศึกษา ไม่แปลความหมายตามภาษาของตน (Frake, 1962 อ้างถึงใน Dil 1980: 1-11) การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ตามแนวคิดของ แฮเรียต ออตต์เฮเมอร์ (Ottenheimer 2006 : 17-20) วัฒนธรรมถูกสะท้อนอยู่ในวงคำศัพท์ที่ใช้ช่วยให้เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม การศึกษาระบบความหมายจากคำศัพท์ที่ใช้ทำให้เราเรียนรู้วัฒนธรรม ต้องหาแวดวงทางความหมาย (semantic domain) ก่อนเป็นอันดับแรก การจัดประเภทแบบพื้นฐาน (taxonomy) ของคำเหล่านั้น การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) นำไปสู่ความเข้าใจในวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา

ดังนั้นจากที่กล่าวข้างต้นภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นแนวทางที่มีจุดมุ่งหมายศึกษาภาษาและวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยนี้และนำวิธีการวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์มาใช้ 2 แนวทาง

2.1.3 แนวทางที่ใช้วิเคราะห์ตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ 2 แนวทาง

แนวทางที่ใช้วิเคราะห์ตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) และแนวทางการวิเคราะห์การจัดประเภทตามแวดวงทางความหมาย (semantic domains)

2.1.3.1 แนวทางการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential Analysis)

ยูจิน ไนดา (Nida, 1979: 32-34) ได้เสนอหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ว่า ประการแรกต้องระบุลักษณะที่จำเป็นและเป็นเงื่อนไขที่จะแยกความหมายของคำหนึ่งออกจากคำอื่น ประการต่อมา เพื่อให้เข้าใจความหมายมากขึ้น ต้องรู้ว่าคำที่นำมาวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กับคำอื่นๆอย่างไร ทั้งนี้ คำจะมีความหมายก็เพราะคำนั้นมีมีความหมายแตกต่างกับคำอื่นอย่างมีนัยสำคัญ วิธีการจัดประเภทนี้มีหลายขั้นตอน กล่าวคือ คือ

ขั้นตอนแรกรวบรวมคำที่มีลักษณะร่วมกันเข้าไว้ด้วยกัน ขั้นตอนต่อมาแยกคำที่แตกต่างออกจากคำอื่นๆ และขั้นตอนสุดท้ายกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้จัดคำเป็นกลุ่มต่างๆ

โรนัลด์ คาสสัน (Casson 1981: 83-86) เสนอว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) เพื่อให้เห็นความหมายของคำต่างๆ มีชัดเจนยิ่งขึ้น จำต้องหาลักษณะ สิ่งที่ทำเป็น เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เห็นความแตกต่างทางความหมายในระบบคำมาเป็นเกณฑ์ที่ใช้แยกความหมาย เกณฑ์ที่สามารถกำหนดแยกความแตกต่างของความหมายได้ จะทำให้เราแยกความหมายได้

โรเบิร์ต เทรสค์ (Trask 1999: 48) กล่าวถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ว่าเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ความหมายของคำ โดยวิธีศึกษาองค์ประกอบ (component) ของความหมาย เพื่อให้เห็นความเหมือน และความต่างของความหมาย โดยการกำหนดลักษณะ (feature) ต่างๆ เป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ความหมาย ลักษณะที่ว่านี้มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เช่น เกี่ยวข้องกับ ขนาด ปริมาณ รูปทรง ทิศทาง ประโยชน์ใช้สอย เพศ สี วัสดุ คู่ตรงข้าม สิ่งอ้างอิง ที่คุ้นเคย เป็นต้น เรียกว่าลักษณะที่ช่วยแยกแยะความหมาย (semantic feature) ซึ่งจะช่วยแยกแยะความหมายของคำต่างๆ ได้ชัดเจน ในการแสดงความเหมือนหรือต่างกันของลักษณะ นิยมแสดงด้วยเครื่องหมาย (+) เพื่อแสดงความเหมือน หรือ การปรากฏ (presence) และ เครื่องหมาย (-) เพื่อแสดงความต่าง หรือการไม่ปรากฏ (absence) หรืออาจใช้เครื่องหมายอื่นๆ ลักษณะที่ช่วยแยกแยะความหมาย (semantic feature) ที่เราใช้เป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ความหมายจะเกี่ยวข้องกับความคิดและวัฒนธรรมด้วย ของคน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความคิดและวัฒนธรรมด้วย ของคนอาจสะท้อนให้เห็นจากความหมาย จากการมีองค์ประกอบ (component) ของความหมายที่แตกต่างกัน

จากวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ข้างต้นนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์คำเรียกพืชผัก 3 คำเพื่อจะได้เห็นความหมายของแต่ละคำชัดเจนยิ่งขึ้น

2.1.3.2 แนวทางการวิเคราะห์การจัดประเภทตามแวดวงทางความหมาย (Semantic domains)

แฮเรียต ออตต์เฮเมอร์ (Ottenheimer 2006: 18) กล่าวถึงแนวทางการจัดประเภทตามแวดวงทางความหมาย (semantic domains) ว่ามีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีวรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ที่มุ่งศึกษากลุ่มคำทางความหมาย โดยศึกษาการจัดประเภทและบริบทของคำ และกลุ่มคำที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของวัฒนธรรม การวิเคราะห์ความหมายจากคำ

ของกลุ่มคนต่างๆที่ใช้อธิบายสิ่งต่างๆจากการจัดแควงทางความหมาย (semantic domains) จะช่วยให้เห็นแนวความคิดของกลุ่มคนนั้นๆ

ยูจิน ไนดา (Nida 1979: 174-175) กล่าวถึงแควงทางความหมาย (semantic domain) ว่าประกอบด้วยกลุ่มคำทางความหมาย ซึ่งมีองค์ประกอบทางความหมายร่วมกัน และได้ยกตัวอย่างอธิบายการจัดกลุ่มคำตามแควงทางความหมาย (semantic domain) โดยแบ่งเป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่ คำที่เกี่ยวกับ รูปธรรม (entities) เหตุการณ์ (events)นามธรรม (abstracts) และคำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่างๆ (relational) โดยแต่ละหมวดก็จะมีหมวดย่อยที่มีความหมายร่วมกัน ดังตัวอย่างวิธีการจัดหมวดคำทางความหมาย คำที่เกี่ยวกับรูปธรรม (entities) แบ่งเป็น 2 หมวดหลักคือหมวดที่เกี่ยวกับ *สิ่งไม่มีชีวิต* และหมวดที่เกี่ยวกับ *สิ่งมีชีวิต* หมวดที่เกี่ยวกับ *สิ่งไม่มีชีวิต* แบ่งเป็น 2 กลุ่มคำย่อยๆ ว่าด้วยธรรมชาติ และกลุ่มคำย่อยว่าด้วยสิ่งประดิษฐ์ หรือสิ่งปลูกจากหมวด *สิ่งมีชีวิต* ยังแบ่งเป็น 2 กลุ่มคำย่อยๆ ว่าด้วยสัตว์ นก แมลง และกลุ่มคำย่อยว่าด้วยมนุษย์ (ดูตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 การจัดหมวดคำตามแควงทางความหมายของคำที่เกี่ยวกับรูปธรรม

หมวดหลัก	หมวดย่อย	หมวดย่อย	คำศัพท์
1. คำที่เกี่ยวกับ สิ่งไม่มีชีวิต	1.1 ธรรมชาติ	1.1.1 สถาปัตยกรรมศาสตร์	คำว่า ท้องฟ้า, อากาศ, ทุ่ง
		1.1.2 ส่วนย่อยของ ธรรมชาติ	คำว่า เหล็ก, หิน, ไฟ, น้ำ
		1.1.3 พืช	คำว่า ต้นไม้, ผัก, ผล, เมล็ด
	1.2 สิ่งประดิษฐ์ หรือสิ่งปลูก สร้าง	1.2.1 สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ พาหนะ	คำว่า ค้อน, เลื่อย, เงิน, รถ
		1.2.2 กระบวนการทาง อาหาร ยา น้ำหอม	คำว่า อาหาร, ดั้ม, นม

ตารางที่ 2.1 การจัดหมวดคำตามแฉวงทางความหมายของคำที่เกี่ยวกับรูปธรรม (ต่อ)

หมวดหลัก	หมวดย่อย	หมวดย่อย	คำศัพท์
2. คำที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต	2.1 สัตว์ นกแมลง	2.1.1 สัตว์	สัตว์ป่า เช่น คำว่า หมี, หม่าป่า, สิงโต และสัตว์เลี้ยง เช่น คำว่า หมู, วัว, ควาย, หม่า, แพะ
		2.1.2 อวัยวะของสัตว์	คำว่า หาง, ปีก, ขนแกะ
	2.2 มนุษย์	2.2.1 คำทั่วไปและคำที่เกี่ยวกับเพศ	คำว่า คน, ผู้ชาย, ผู้หญิง, เด็ก
		2.2.2 เครือญาติ	คำว่า ครอบครัว, พ่อ, แม่, พี่, น้อง คำเรียกขาน
		2.2.3 กลุ่มคน	คำว่า ประชาชน, พลเมือง, เพื่อน, เพื่อนบ้าน
		2.2.4 ส่วนต่างๆของร่างกาย	คำว่า ร่างกาย, หัว, หน้าผาก, ตา, หู

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดประเภทคำตามแฉวงทางความหมาย (semantic domains) ประกอบด้วยกลุ่มคำที่มีลักษณะทางความหมายเหมือนกันหรือแฉวงทางความหมาย (domain) โดยในกลุ่มหลักเดียวกันจะแยกเป็นชุดคำหรือกลุ่มคำย่อยๆ ช่วยให้เห็นระบบความคิด หรือโลกทัศน์ ของเจ้าของภาษาในการจำแนกสิ่งต่างๆ และสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมหรือสิ่งต่างๆที่อยู่ในสังคมนั้นๆจากคำศัพท์ที่ใช้ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิเคราะห์คำตามแฉวงทางความหมาย (semantic domains) มาเป็นตัวอย่างการวิเคราะห์ โดยจัดประเภทคำขยายของคำเรียกพืชผักต่างๆ เป็นหมวดๆ ตามแฉวงทางความหมาย (semantic domains)

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ศึกษาตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม โดยสะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของเจ้าของภาษาจากคำศัพท์ พบได้ในงานของ นรเศรษฐ์ พิธิฐพันธ์ (2529) (Pisitpanporn: 1986) ศึกษาเรื่องวงจรวงข้าว; นราวดี พันธุ์นรา (2536) ศึกษา คำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมกรกินของชาวไทยมุสลิม จังหวัดนราธิวาส; กมลธรรม ชื่นพันธุ์ (2539)

ศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับป่าชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวเมียน ในพื้นที่ตำบลปงเตา อำเภอกวาง จังหวัดลำปาง; มณฑล ชัยหิรัญวัฒนา (2547) (Chaihiranwattana: 2008) ศึกษาภาษาที่บอกความหมายเปรียบเทียบและภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทยในเพลงพื้นบ้านภาคกลาง; รณี เลิศล้อมใส (2547) (Lerteumsai: 1960) ศึกษาความหมายและวัฒนธรรมของคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่ที่เกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่อง “เมือง” 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม และอำเภอป่า ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน; เกรียงไกร วัฒนาสวัสดิ์ (2549) (Watanasawad: 2006) ศึกษาเชิงภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ในบทเพลงลูกทุ่งและลูกกรุง; น้ำทิพย์ แสงอ่อน (2554) ศึกษาการเปลี่ยนชื่อของสาวประเภทสอง; สุนี คำนวลศิลป์ (2555) (Kamnuansin: 2012) ศึกษากระบวนการคำศัพท์และการจำแนกสิ่งแวดล้อมทางนิเวศของคนไทยชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษาในตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี; และ สมิตธิชา พุมมา (2556) (Pumma: 2013) ศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของคำว่า “จี่” ในภาษาลาวเวียง ตำบลหนองกบ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

งานวิจัยที่กล่าว ได้สะท้อนภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

- 1) ภาพสะท้อนสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
- 2) ภาพสะท้อนการจัดพื้นที่และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์
- 3) ภาพสะท้อนระบบความคิดหรือโลกทัศน์
- 4) ภาพสะท้อนวิถีชีวิต
- 5) ภาพสะท้อนความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

2.2.1 ภาพสะท้อนสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ภาพสะท้อนสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ แสดงให้เห็นการมีและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งเจริญเติบโตของพืชและเป็นที่อยู่อาศัยสัตว์ ตลอดจนแสดงให้เห็นสภาพทางภูมิศาสตร์ จากคำศัพท์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆต่อไปนี้

2.2.1.1 คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับวงจรข้าว ของนรเศรษฐ์ พิธิฐพันธ์ (2529) จากคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าวตามขั้นตอนต่างๆ สะท้อนให้เห็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้ ทุ่งนา น้ำ และ ฝน คำว่า /pru/ ‘ป่าไม้’ เป็นป่าที่มีต้นไม้ใหญ่, /buh/ ‘พื้นที่สำหรับเพาะปลูกจากการตัดต้นไม้ในป่า’ /camkaa/ ‘ไร่, ไร่เลื่อนลอย’ เป็นพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกข้าวจากการตัดไม้ในป่า, /sree/ ‘ทุ่งนา’ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่ราบ คำว่า /khee psaa/ ‘ฤดูฝน’, /twk phlup/ ‘น้ำฝน’, การใช้ดิน เช่นคำว่า /dey s?at/ ‘ดินเหนียว’, /dey l?ad/ ‘ดินอุดมสมบูรณ์ มีน้ำในทุ่งนา’, /pcuur/ ‘ไถนา’ จากคำศัพท์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีความสำคัญ

ต่อการทำนา การปลูกข้าวเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยธรรมชาติ โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากน้ำฝนและดิน ซึ่งปริมาณน้ำฝนมีผลต่อการปลูกข้าว เมื่อเริ่มปลูกข้าวก็ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่ และคุณภาพของดินก็มีผลต่อเมล็ดข้าว นอกจากนี้คำที่เกี่ยวกับ /kuu/ ‘ว้าว’ /kbey/ ‘ควาย’ ก็สะท้อนความสัมพันธ์ว้าวกับควาย เช่น ใช้ควายเป็นแรงงานไถนา จากคำศัพท์ที่ใช้เป็นคำสั่งควาย เช่น /hlap/ ‘เดิน’, /hɔɔp/ ‘หยุด’ และคำว่า /tamlu sat/ ‘เป็นที่ให้ควายพักผ่อนตามร่มไม้’ เป็นต้น

2.2.1.2 คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของป่าชุมชนชาวเมี่ยน ของกรมลธรรม ชั้นพันธุ์ (2539) สะท้อนให้เห็นป่า ภูเขา น้ำ พืช และสัตว์ซึ่งประกอบกันเป็นป่าชุมชนของชาวเมี่ยน โดยป่ามีลักษณะต่างๆ เช่น ป่า /lom2/ ‘บริเวณที่เต็มไปด้วยต้นไม้เล็กใหญ่’, ป่า /kem3/ ‘บริเวณที่เต็มไปด้วยต้นไม้หนาทึบ’ ภูเขา เช่น ภูเขา /tsɔŋ1/ ‘ภูเขา’, ภูเขา /boŋ/ ‘ภูเขาทั่วไป’ แหล่งน้ำ เช่น /ʔuəm2 ma2/ น้ำ + แม่ ‘แม่น้ำ’, /ʔuəm2 laŋ2/ น้ำ + ระลอก+ริ้ว ‘ลำห้วย’ พืชต่างๆ เช่น /lhaw4/ ‘ต้นไผ่’, /diəŋ5/ ‘ต้นไม้’, /laj1/ พืชผักใช้คำว่า /laj1/ ซึ่งแบ่งเป็นผักสวนครัว เรียกว่า /laj2 hun6/ ‘ผัก+สวน’ ได้แก่ /laj2 hun6 suŋ2/ ‘ขิง’ /jien2 si1/ ‘ผักชี’ และพืชไร่ /laj2 dəj2/ ‘ผัก+ไร่’ ได้แก่ /laj2 dəj2 ciə/ ‘มะเขือ’ /fan3 tsiw1/ ‘พริก’ เป็นต้น ส่วนพืชบางชนิดที่ขึ้นเองแล้วนำมากินเป็นอาหารจำพวกผัก ได้แก่ /laj3 ʔim1/ ‘ผักโขม’ /laj3 tsuət4/ ‘ผักถูด’ และ สัตว์ต่างๆ เช่น /sen khu4/ ‘สัตว์เลี้ยง’ ได้แก่ /tuŋ6/ ‘หมู’ /caj1/ ‘ไก่’ /ŋoŋ3/ ‘ว้าว’ /suŋ1 ŋoŋ3/ ‘ควาย’ และ คำว่า /hiə3/ ‘สัตว์ป่า’ ได้แก่ /hiə3 tuŋ6/ ‘หมูป่า’ /hiə3 cu4/ ‘หมาป่า’

2.2.1.3 คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์เรื่อง “เมือง” ของ รณิ เลิศเลื่อมใส (2547) สะท้อนสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย ภูเขา หน้าผา แอ่งที่ราบ ที่ราบ แม่น้ำ และป่าไม้ จากคำศัพท์คำว่า /kũn/ ‘เนินเขาเล็กๆรายล้อมด้วยพื้นที่ที่ต่ำกว่า’, /lɔj/ ‘ภูเขา’, /phãa/ ‘หน้าผาหินแบน’, /khũm mɔŋ/ ‘แอ่งที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา’, /thũŋ/ ‘ที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา’, /me/ ‘แม่น้ำ’, /pàa/ ‘ป่าไม้’ และจากคำที่เกี่ยวกับภูมิศาสตร์เหล่านี้ใช้เป็นคำเรียกชื่อเมือง(พื้นที่)ต่างๆ เช่น คำว่า /mɔŋ kũn jom/ แอ่งที่ราบ + ภูเขาล้อมรอบ + ดันยม ‘เมืองขุนยวม’ เป็นเมืองที่ล้อมรอบด้วยภูเขาสูงปกคลุมด้วยต้นยม ซึ่งเป็นลักษณะทางธรรมชาติที่เฉพาะของเมือง, /kɔŋ lɔj/ ลันเขา + ภูเขา ‘กองหลอย’, คำว่า /mɔŋ hoŋ sɔm/ แอ่งที่ราบ + ลำห้วย + ลังสอน ‘เมืองฮ่องสอน’, คำว่า /phã bəŋ/ ผาหิน+ส่วนที่ยื่น ‘ผาบ่อง’, คำว่า /me lã? nɔj/ แม่น้ำ + เผ่าละว้า+ น้อย ‘แม่ลาน้อย’, คำว่า /pàa lɔ/ ป่าไม้ + ไม้สำหรับใช้เป็นเชื้อไฟ ‘ป่าโหล’ เป็นต้น นอกจากนี้ชื่อเมืองก็สะท้อนสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ใช้เป็นพื้นที่ทำนาปลูกข้าวด้วยจากคำว่า /me la? ná/ แม่น้ำ+ทางลัด+ทุ่งนา ‘แม่ละนา’ เป็นต้น

2.2.1.4 คำศัพท์ที่เกี่ยวกับระบบนิเวศทางชายฝั่งทะเลของ สุณี คำนวนศิลป์ (2555) สะท้อนชายฝั่งทะเลที่ประกอบด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติชายฝั่งทะเล พืชชายฝั่งทะเล และสัตว์ทะเลต่างๆจากคำต่อไปนี้

“พื้นที่ชายฝั่ง” เป็นพื้นที่ติดทะเลและมีป่าชายเลน

“ดิน” เป็นดินในทะเล เช่น “ดินเหนียว” เป็นดินเปียกพบตามชายฝั่งหรือริมตลิ่งที่น้ำท่วมถึง “ดินดาน” เป็นดินแข็งที่อยู่ลึกอัดแน่นด้วยน้ำทะเลหรือน้ำเค็ม และ “เลน” เป็นดินโคลนตามชายฝั่งทะเล ซึ่งดินจะเป็นรูและเป็นที่อยู่อาศัยของหอยเช่น หอยเสียบ

“น้ำ” ได้แก่คำที่เกี่ยวกับรูปแบบน้ำ น้ำเค็ม น้ำจืด น้ำกร่อย (น้ำจืดผสมน้ำเค็ม) คำที่เกี่ยวกับระดับน้ำ เช่น “น้ำเกิด” หรือ “น้ำเป็น” เป็นช่วงที่น้ำลดย่างมากซึ่งชาวบ้านจะรู้ว่าช่วงนี้เป็นช่วงที่สัตว์น้ำชุกชุม

“พืชชายฝั่งทะเล” ได้แก่ พืชชายฝั่งต้นใหญ่ เช่น แสม โกงกาง ตะบูน และ พืชชายฝั่งต้นเล็ก เช่น ชะคราม ผักเบี้ย เป็นต้น

“สัตว์ทะเล” เช่น เคย (เคยดำดำ เคยสีชมพู เคยลำลี) หอย (หอยนาง หอยโลรง) กุ้ง (กุ้งเนื้อ กุ้งไข่) ปู (ปูไข่ ปูเนื้อ) ปลา (ปลากะเมาะ ปลาทุ ปลาทา) แมงกะพรุน สาหร่าย

จากคำศัพท์ที่สะท้อนสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ แสดงให้เห็นการมีทรัพยากรธรรมชาติที่ต่างกัน และลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละพื้นที่ที่กลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆอาศัยอยู่ นอกจากนี้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติก็สะท้อนจัดการพื้นที่การตั้งหมู่บ้านของชาวเมียน และพื้นที่ทำกินชายฝั่งทะเลของชาวไทย

2.2.2 ภาพสะท้อนการจัดพื้นที่และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์

ภาพสะท้อนการจัดพื้นที่และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์จากงานวิจัยของ กมลธรรม ชื่นพันธุ์ (2539) และสุณี คำนวนศิลป์ (2555)

2.2.2.1 การจัดพื้นที่หมู่บ้านจากคำศัพท์ที่เกี่ยวกับภูเขาของ กมลธรรม ชื่นพันธุ์ (2539) สะท้อนการจัดทำเลที่ตั้งหมู่บ้านของชาวเมียนอาศัยตำแหน่งและลักษณะของภูเขาเป็นสำคัญ ซึ่งหมู่บ้านจะอยู่ตรงพื้นที่ราบตรงกลางและล้อมรอบด้วยภูเขา จากคำศัพท์ที่เกี่ยวกับภูเขาได้แก่

1) /chin3 luəŋ3/ ‘ภูเขาด้านขวาของหมู่บ้าน’ เป็นตัวแทนของเจ้าบ้านจะต้องมีขนาดสูงกว่าภูเขาด้านซ้าย ที่เป็นตัวแทนแขกหรือ แต่ถ้าหาที่สูงกว่าไม่ได้จะต้องมีความยาวมากกว่า เชื่อว่าเป็นลักษณะได้เปรียบเมื่อเกิดมิดิความจะได้เป็นฝ่ายชนะ

2) /peʔ2 how4/ ‘ภูเขาด้านซ้ายของหมู่บ้าน’ มีลักษณะเป็นเนินสูงกว่าภูเขาหน้าบ้าน แต่ต้องเตี้ยหรือสั้นกว่าภูเขาด้านขวา เป็นตัวแทนของแขกหรือ จะได้เป็นฝ่ายเสียเปรียบ

3) /ʔon3 tɔj3/ ‘ภูเขาด้านหน้าของหมู่บ้าน’ ภูเขามีลักษณะเป็นเนินเตี้ยบริเวณด้านหน้าหมู่บ้านซึ่งเตี้ยกว่าภูเขาหลังหมู่บ้าน

4) /ho5 paj5 san1/ ‘ภูเขาด้านหลังของหมู่บ้าน’ เป็นภูเขาที่สูงที่สุด เชื่อว่ายิ่งสูงยิ่งทำให้หมู่บ้านมั่นคง ปลอดภัย เปรียบเหมือนพนักเก้าอี้ อีกทั้งใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม

2.2.2.2 การจัดพื้นที่มาจินจากคำศัพท์เกี่ยวกับทะเลของ สุนี คำนวนศิลป์ (2555) สะท้อนการจัดพื้นที่ทางทะเล จากคำที่เกี่ยวกับทะเล 2 คำ คือ คำว่า “ทะเลเต็น” และ “ทะเลลึก” กล่าวคือ

1) พื้นที่ทะเลเต็น เป็นพื้นที่ชายฝั่งที่กว้าง ไม่มีคลื่นใหญ่ มีสภาพเป็นป่าทั้งป่าโกงกาง และป่าเสม อีกทั้งเป็นพื้นที่ทำมาหากินและที่อยู่อาศัยของชาวบ้านและสัตว์ต่างๆ เช่น หอยแครง กุ้ง เคย ปลาต่างๆ เพื่อทำประมงชายฝั่งทะเล

2) พื้นที่ทะเลลึก เป็นไม่มีพื้นที่ชายฝั่งเพราะชายฝั่งจมลงไปในทะเลซึ่งมีคลื่นสูง พื้นที่ทะเลลึกชาวบ้านไม่ทำการประมงชายฝั่ง เพราะเป็นพื้นที่ลึกไกลออกไปจากชายฝั่ง

2.2.3 ภาพสะท้อนระบบความคิด

จากการศึกษาการตั้งชื่อใหม่ของสาวประเภทสอง งานวิจัยของน้ำทิพย์ แสงอ่อน (2554) สะท้อนความคิดผู้หญิงในทัศนะของสาวประเภทสองต่างๆ ได้แก่ ผู้หญิงต้องมีความงามและอ่อนหวานจากการตั้งชื่อใหม่ที่มีความหมายเกี่ยวกับความงาม ความบริสุทธิ์ เช่น กานติมา พิมลภัส ผู้หญิงต้องมีความรู้ ความสามารถ พึ่งพาตนเองได้ จากการตั้งชื่อใหม่ด้วยความหมายเกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถ เช่น คุรุชญา ชญานิน ผู้หญิงที่มีความมั่นใจในตนเอง ทันสมัย กล้าแสดงออกจากการใช้ชื่อภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อเล่นใหม่ของสาวประเภทสอง เช่น ครีม (Cream) เจนนี่ (Jenny) แอนท์ (Ant) สาวประเภทสองยึดถือบุคคลที่มีความก้าวหน้าทางอาชีพ และชื่อเสียงเป็นแบบอย่างและต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น ตั้งชื่อว่า ชิน (มีที่มาจากชื่อนางแบบที่ชื่อซินดี้) เป็นต้น

2.2.4 ภาพสะท้อนวิถีชีวิต

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตในด้านสังคมยกตัวอย่างสองประเด็นคือ สังคมของชาวไทยจากงานวิจัยของ มณฑา ชัยหิรัญวัฒนา (2547) และ เกรียงไกร วัฒนาสวัสดิ์ (2549) สังคมว่าด้วยการประกอบอาชีพของชาวลาวเวียงจากงานวิจัยของสมิทธิชา พุมมา (2556) และสังคมว่าด้วยอาหารจากงานวิจัยของนราวดี พันธุ์นรา (2536)

2.2.4.1 ภาพสะท้อนทางสังคมชาวไทย จากการจัดกลุ่มคำทางความหมายของคำที่อยู่ในเนื้อเพลงพื้นบ้านภาคกลาง กล่าวถึงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม ของมณฑา ชัยหิรัญวัฒนา (2547) สะท้อนให้เห็นสังคมไทย 4 ด้าน คือ

1) ด้านโครงสร้างทางสังคม สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ พืชและสัตว์ โดยประชาชนปลูกพืชผักและกินข้าวเป็นอาหารหลัก ตลอดจนมีสัตว์ต่างๆที่ใช้ในภาคเกษตรมากมาย

2) ด้านความเชื่อทางสังคมก็สะท้อนให้เห็นความเชื่อทางพุทธศาสนา

3) ด้านคุณค่า สะท้อนคุณงามความดีในลักษณะของหญิงและชายในสังคมไทย

4) ด้านธรรมเนียม สะท้อนประเพณีการบวช การแต่งงาน และพิธีศพ

นอกจากนี้สะท้อนว่าคนไทยมีฐานะยากจนเพราะสังคมไทยขึ้นอยู่กับการเพาะปลูก ประชาชนอาศัยอาหารจากธรรมชาติ ปลา พืชผักและการปลูกข้าว อย่างไรก็ตามมีการใช้เงินซื้อขาย และใช้เรือและรถในการคมนาคม การค้าขาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมที่ทันสมัย และยังคงมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์

นอกจากเนื้อเพลงพื้นบ้านภาคกลางสะท้อนสังคมไทยแล้ว เนื้อเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุงของเกรียงไกร วัฒนาสวัสดิ์ (2549) ก็สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมไทยเช่นกัน กล่าวคือสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยต่างมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดซึ่งกันและกันในสังคม มีความเชื่อที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา มีทัศนคติ และค่านิยมทางสังคมที่แตกต่างกันแต่ละช่วงเวลา และสะท้อนให้เห็นคนไทยในสังคมชนบทและคนไทยในสังคมเมือง กล่าวคือสังคมชนบทประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกข้าว มีการดำเนินชีวิตผูกพันและสัมพันธ์กับธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน ส่วนสังคมเมือง ซึ่งประชาชนมีความเจริญทางด้านวัตถุ แต่กลับมีศีลธรรมเสื่อมโทรม และสะท้อนว่าคนเมืองเป็นคนที่มีความมั่นใจในตนเองและคำนึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว

2.2.4.2 ภาพสะท้อนสังคมว่าด้วยการประกอบอาชีพของชาวลาวเวียง จากการศึกษาคำว่า “จี้” ของสมิทธิชา พุมมา (2556) สะท้อนให้เห็นชาวลาวเวียงทำนาปลูกข้าวเป็น อาชีพหลัก จากคำว่า /khi:⁵ din¹/ ‘ดิน’, /khi:⁵ thaj¹/ ‘ดินที่เกิดจากการไถนา’, /khi:⁵ thuak⁶/ ‘ดินที่ เกิดจากการเทือกนา’, /khi:⁵ lam³/ ‘เศษขี้วัวลานสำหรับนวดข้าว’, /khi:⁵ fuang³/ ‘เศษขี้ฟาง’, /khi:⁵ khan⁴/ ‘ครึ่ง’ เป็นอุปสรรณการเกษตร นอกจากนี้ทำนาก็มีอาชีพอื่นๆอีกเช่นอาชีพทำรูป ทำเหล็กคัด ทำ รองเท้า เย็บผ้า รับจ้างปอกเปลือกหอม ทำไม้กวาด และสานตระกร้า จากคำว่า /khi:⁵ luaj⁴/ ‘ขี้เลื่อย’ เศษขี้เลื่อยจากการทำรูป, /khi:⁵ lek⁵/ ‘เศษเหล็ก’ เศษเหล็กจากการทำเหล็กคัด, /khi:⁵ ja:³/ ‘เศษ ยาง’ เศษยางจากการทำรองเท้า, /khi:⁵ da:⁶/ ‘เศษด้าย’ เศษด้ายจากการเย็บผ้า, /pɔ:k⁶ khi:⁵ ho:m¹/ ‘ปอกเปลือกหอมหรือกาบหอม’ , /khi:⁵ fo:³/ ‘เศษไม้ที่เหลือจากการเหลาไม้กวาด ทางมะพร้าว’ เหลาไม้กวาดก้านมะพร้าวขาย, /khi:⁵ to:k⁴/ ‘เศษไม้เล็กๆที่เกิดจากการจักตอก’

จากคำศัพท์สะท้อนให้เห็นสังคมทั้งกลุ่มชาวไทยและกลุ่มชาวลาวเวียงที่ เหมือนกันว่าเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก

2.2.4.3 ภาพสะท้อนสังคมว่าด้วยอาหารจากการศึกษาคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมการกินของชาวไทยมุสลิมของ นราวดี พันธุ์นรา (2536) สะท้อนให้เห็นสังคมและ วัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหารของชาวไทยมุสลิมได้แก่ ประเภทอาหารได้แก่ของคาวและของหวาน เช่น คำว่า /nasi?²/ ‘ข้าวสุก’, /la?²/ ‘กับข้าว’, /baxɛ manih/ ‘สิ่งของ + หวาน ‘ประเภทของหวาน’) การ ประกอบอาหาร (เช่นคำว่า /jɛxɛ/ ‘วิธีประกอบอาหารที่ใช้ไฟทำให้สุก’, /jɛvo?²/ ‘วิธีการใส่เกลือหรือน้ำตาล’) การเตรียมอาหาร (จากคำกริยาที่เกิดจากการเตรียมส่วนอาหารให้เล็กลง เช่นคำว่า /juva/ ‘หั่นเป็นเส้นเป็นชิ้น’, /ɛixih/ ‘หั่น’) และสิ่งที่นำมาเป็นอาหาร (ได้แก่วัตถุดิบจากพืช /tum oh.he/ ‘พืช’ และสัตว์ต่างๆ /n:ate/ ‘สัตว์’ รวมถึงน้ำ /ʔa?²/ ‘น้ำ’ เช่น /tuwo?²/ ‘น้ำตาลสด’)

โดยอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ศาสนา ความเชื่อ และลักษณะ ทางสังคม ทำให้ชาวมุสลิมมีรูปแบบการกินที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เช่น อิทธิพลทางศาสนา จากคำกริยาและมารยาทที่เกี่ยวข้องกับการกินอาหาร ในเรื่องเวลา เดือนถือศีลอด ช่วงกลางวันต้อง งดอาหารทุกชนิดรวมถึงน้ำ โดยมีคำเรียกอาหารว่า /bukɔ pɔsɔ/ เปิด+ถือศีลอด ‘อาหารหลังพระ อาทิตย์ตกดิน’ สามารถกินได้ จนกว่าพระอาทิตย์ขึ้น โดยมีคำว่า /saho/ ‘เวลากินอาหารหลักก่อน พระอาทิตย์ขึ้น’

นอกจากนี้ใช้คำเรียกพืชผักต่างกัน 2 คำโดยเรียกตามการนำไปใช้ ได้แก่ คำว่า /sayo/ ‘ผัก’ เป็นผักที่ใช้ทำกับข้าวทั่วไป แต่ถ้าใช้คำเรียกพืชผักว่า /ʔule/ ‘ผัก’ เป็นผักที่ใช้กิน เป็นผักจิ้มน้ำจิ้ม น้ำพริก จิ้มน้ำบูดู ผักที่ใส่ในแกงเลียง ผักที่ใส่ในข้าวยา ผักกินกับขนมจีน เป็นต้น

2.2.5 ภาพสะท้อนความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

2.2.5.1 สะท้อนความสัมพันธ์ของกลุ่มชาวเมียนกับกลุ่มชาวจีน จากงานวิจัยของกมลธรรม ชื่นพันธุ์ (2539) คำศัพท์ที่เกี่ยวกับภูเขา คำว่า /san1/ เป็นคำเรียกภูเขา ที่มีพื้นที่สูงเด่น เป็นเนินขนาดใหญ่เป็นการเรียกภูเขาตามตำราจีน โดยเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อของการเลือกเลขที่อยู่อาศัย ที่ตั้งหมู่บ้าน ซึ่ง /san1/ ‘ภูเขา’ จะเป็นภูเขาที่อยู่ด้านหลังของหมู่บ้าน

2.2.5.2 สะท้อนความสัมพันธ์ของกลุ่มชาวลาวเวียงกับกลุ่มชาวลาวครั่ง และกลุ่มลาวจำปาศักดิ์ จากงานวิจัยของ สมิตธิชา พุมมา (2556) ความสัมพันธ์ระหว่างชาวลาวเวียงลาวครั่งและลาวจำปาศักดิ์ ที่อาศัยอยู่พื้นที่ใกล้เคียงกันตั้งอดีต จากคำว่า /law:3 khi:5 khaŋ4/ ‘ลาวครั่ง’ และ /la:w3 khi:5 taj6/ ‘ลาวเวียงหรือลาวจำปาศักดิ์’ กล่าวคือในอดีตคนลาวครั่งมักจะเรียกคนลาวเวียงว่า “ลาวตี้” เรียกคนลาวใต้ว่า “ลาวจำปาศักดิ์” ถ้าเรียกรวมกันทั้งสองก็จะเรียกว่า “ลาวจี้ตี้”

จากประเด็นภาพสะท้อนต่างๆข้างต้นแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม ตามแนวทางการศึกษาตามแนวบรรพชีวินศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) หรือตามการจัดประเภทคำตามแวดวงทางความหมาย (semantic domains) ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของเจ้าของภาษานั้นๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัยซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี คือ วิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกพืชผัก และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำเรียกพืชผักที่ได้เก็บรวบรวมแล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics)

3.1 วิธีการรวบรวมข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูลคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐาน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1.1 การเตรียมการศึกษาวิจัย

3.1.1.1 ศึกษางานวิจัยต่างๆ จากวิทยานิพนธ์ หนังสือ และพจนานุกรมเขมรที่เกี่ยวข้องกับพืชผัก ทั้งที่อยู่ในประเทศไทย และประเทศกัมพูชา เพื่อทำความเข้าใจในด้านต่างๆ เช่น ชื่อพืชผัก และการใช้วิธีการวิเคราะห์ เป็นต้น มาเป็นแนวทางในการวิจัย และสำรวจข้อมูลคำเรียกพืชผักว่ามีข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิจัย

3.1.1.2 รวบรวมคำเรียกพืชผักภาษาเขมร รวบรวมข้อมูลจากพจนานุกรมภาษาเขมร (สฤทธบุตร: สฤทธิภัก, ๒๕๑๑) จำนวน 90 คำโดยพิจารณาว่ามีพืชชนิดใดบ้างที่นำมารับประทานเป็นผักได้ และหาความหมายของคำศัพท์พืชผักเป็นภาษาเขมร ภาษาอังกฤษและภาษาไทย ทำให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างทางความหมายของคำศัพท์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการจัดประเภทพืชผัก และวิธีการนำผักไปรับประทาน

นอกจากนี้ก็ได้ศึกษารวบรวมคำศัพท์จากหนังสือจากหนังสือว่าด้วยพืชที่ใช้ในประเทศกัมพูชา *Plants used in Cambodia* (Pauline, 2000) จำนวน 122 คำ (จากรายชื่อพืชภาษาเขมรจำนวน 1,254 ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้) หนังสือเล่มนี้มีคำอธิบายลักษณะของพืชแต่ละชนิด ให้รายละเอียดว่าด้วย ลักษณะตามชีววิทยา ถิ่นที่เพาะปลูก หรือแหล่งที่มา การกระจายไปแต่ละภูมิภาค ประโยชน์ใช้สอย (เช่น พืชชนิดใดเป็นผักที่นำไปรับประทานเป็นอาหารได้ แล้วนำส่วนใดไปรับประทาน และนำไปรับประทานอย่างไร หรือไปประกอบอาหารประเภทใด) การจัด

ประภทของพีชตามตรรกูล และจัคหมวคหมุ่ของพีชที่นำไปใช้เป็นอาหาร หนังสือเล่มนี้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลค่านึทเบืองต้น เพือนำมาใช้วิเคราะห์ค่านึเรียกพีชค้ค และช่วยเรื่งการวิเคราะห์ภภาพสะทือนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขมร

นอกจากนี้ผู้วิจัได้เก็บข้อมูลค่านึเรียกพีชค้คเพิ่มเติมอีกจ่านวน 122 ค่านึจากชาวเขมรในกรุงพนมเปญอีก

จากการรวบรวมค่านึททำให้ได้ค่านึเรียกพีชค้คทั้งหมด 334 ค่านึเป็นข้อมูลเบืองต้นในการท่วิจั ค่านึเหล่านี้ได้นำไปจัคประภทตามแวงวงทางความหมาย (semantic domains) ทำเป็นตารางและพิมพ์เป็นภาษาเขมรเพือนำไปสัภภาษณัผู้บอภภาษา

3.1.1.3 สัภภาษณัในหืองครัวของร้านอาหาร Khmer Basac Restaurant จัภวัค ดวนเลบาสัค กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา เพือเป็นข้อมูลเบืองต้นในการท่วิจั โดยคู่วิธีการนำพีชค้คไปประกอบอาหาร รวมถึงพุดคู้กับแม่ครัวเรื่งการใช้ค่านึเรียกพีชค้คและอาหารหลังปรุงเสร็จ ตลอดจนวิธีกรับประทาน และถ่ายภภาพประกอบ

3.1.1.4 ถ่ายภภาพพีชค้คในตลาด (หรือ พชา ในภาษาเขมร) ได้แก่ ตลาดพชาจัส (Phsar Cas), ตลาดพชากืออนดาล (Phsar Kandal), ตลาดพชาทเม็ย (Phsar Tmei), ตลาดพชาตวลตุ่มปุง (Phsar Tuol Tom Poug), ตลาดพชากัปโก (Phsar Kapko), ตลาดพชาบึงเก็งกอง (Phsar Bueang Keng Kong), ตลาดพชาเด็มโก (Phsar Daeum Ko) และตลาดพชาน็ยเม็ย (Phsar Neak Meah) ที่อู่ในกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา นอกจากภภาพพีชค้คและส่วนประกอบของพีชค้คแล้ว ยังได้ถ่ายภภาพพีชค้คที่ถูกนำไปประกอบอาหาร (เป็นครือองค็ยง และ เป็นครือองปรุง)

3.1.2 การเก็บข้อมูลค่านึเรียกพีชค้คโดยการสัภภาษณัเป็นภาษาเขมร

ขันตอนการเก็บข้อมูลค่านึเรียกพีชค้คโดยการสัภภาษณั เป็นการเก็บข้อมูลค่านึเรียกพีชค้คเพิ่มเติม เพือตรวจสอบความหมายและเป็นข้อมูลเชิงวัฒนธรรม โดยมีระยะเวลาลงพื้นที่การเก็บข้อมูล 1 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม – 1 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา โดยแบ่งการสัภภาษณัเป็นสองส่วน ได้แก่ สัภภาษณัโดยแนวค่านึถามท่วไป และสัภภาษณัเชิงลึค โดยมิหลักเกณัทการค้คเลือกผู้สัภภาษณั คือ เป็นชาวเขมรโดยค่านึเดืออายุไม่น้อยกว่า 20 ปี ไม่จัคคเทศ และเป็นผู้ที่พุดภาษาเขมรมาตรฐาน

3.1.2.1 สัภภาษณัโดยแนวค่านึถามท่วไป

การสัภภาษณัโดยแนวค่านึถามท่วไปโดยใช้แบบสัภภาษณัเก็วกับค่านึว่า บัฎ็ /banlae/ ฝัฎ็ /qanlueq/ และ ฝัฎ็ /robaoy/ สร้างแบบสัภภาษณัเพือใช้ในการเก็บข้อมูล

ภาคสนามและคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นชาวเขมร โดยกำเนิด โดยอาศัยอยู่ที่กรุงเทพมหานครไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 12 คน มีคำถามดังนี้คือ

- 1) អន្លក់ /qanlăəq/ ผักจิ้มมีอะไรบ้าง
- 2) រមោយ /rəbaoy/ ผักโรยมีอะไรบ้าง
- 3) มีพืชผักอะไรบ้างที่เป็นของหวาน
- 4) อาหารอะไรบ้างรับประทานกับผักจิ้ม
- 5) อาหารอะไรบ้างรับประทานกับผักโรย

คำถามเหล่านี้นำมาซึ่งข้อมูลการวิเคราะห์การใช้คำเรียกพืชผัก และการจัดประเภทพืชผักตามแนวคิดทางความหมายในภาษาเขมร ตลอดจนภาพสะท้อนความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมร

ตารางที่ 3.1 รายชื่อผู้ตอบการสัมภาษณ์แนวคำถามทั่วไปจำนวน 12 คน

รายชื่อผู้ที่สัมภาษณ์	อายุ	อาชีพ	วันที่สัมภาษณ์
1.นางเอ็ม เทีย	70	แม่บ้าน ข้าราชการเกษียณ(อาจารย์)	25/05/2557
2.นายซอง โชะพล	55	อาจารย์สอนนาฏศิลป์	25/05/2557
3.นางบน โชะคา	47	ข้าราชการกระทรวงวัฒนธรรม	17/05/2557
4.นายเฮง ฮักริม	40	Assistant to H.R.H Princess Norodom Marie	26 /05/2557
5.นางบี ชายสุน	58	แม่บ้าน	02/05/2557
6.นางเจียด ซอ	34	แม่ค้าขายผักที่ตลาด พชาเค็ม โก	20/05/2557
7.นางจัน ดาวิน	35	พนักงาน	15/05/2557
8.นางพี โรชา	33	แม่ค้า	12/05/2557
9.นางเน ชกนิม	35	แม่ครัว	12/05/2557
10.นางสาวรา ษเรียมจ	22	ค้าขาย	12/05/2557
11.นางลัด โชพา	43	แม่บ้าน	12/05/2557
12. นางทอน ชาเวือน	28	พนักงาน	15/05/2557

หลังจากสัมภาษณ์โดยแนวคำถามทั่วไป ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้สัมภาษณ์เชิงลึกอีก 5 คน ซึ่งมาจากผู้ที่ตอบแนวคำถามทั่วไป

3.1.2.2 สัมภาษณ์เชิงลึก

สัมภาษณ์เกี่ยวกับคำเรียกพืชผักซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลความหมายของพืชผัก และข้อมูลเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำเรียกพืชผักต่างๆ โดยคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยที่เป็นชาวเขมรโดยกำเนิดและอาศัยอยู่ที่กรุงเทพมหานครไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 5 คน (จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัย 5 คนมาจากผู้ที่ตอบการสัมภาษณ์ทั่วไป) ผู้ตอบสัมภาษณ์เชิงลึกทั้ง 5 คน เป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับคำเรียกพืชผักเป็นอย่างดี ผู้วิจัยสัมภาษณ์โดยไม่ได้จำกัดระยะเวลาแต่ใช้เวลาอย่างน้อย 1 ชั่วโมง

ตารางที่ 3.2 รายชื่อผู้ตอบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 5 คน

รายชื่อผู้ที่สัมภาษณ์	อายุ	อาชีพ	วันที่สัมภาษณ์
1.นางเอ็ม เทีย	70	แม่บ้าน ข้าราชการเกษียณ(อาจารย์)	25/05/2557
2.นายซง โชะพล	55	อาจารย์สอนนาฏศิลป์	25/05/2557
3.นางบน โชะคา	47	ข้าราชการกระทรวงวัฒนธรรม	23, 27 /05/2557
4.นางบี ชายสุน	58	แม่บ้าน	05-28/05/2557
5.นางเจียด ซอ	34	แม่ค้าขายผักที่ตลาด พชาเดิมโก	20/05/2557

3.1.3 การนำคำเรียกพืชผักมาจัดระเบียบ

นำคำเรียกพืชผักมาจัดระเบียบ โดยตรวจสอบคำศัพท์และจัดคำศัพท์ใหม่ที่ได้เพิ่มเติมเพื่อการวิเคราะห์คำเรียกพืชผักเหล่านั้น โดยวิเคราะห์ตามแนวทางการศึกษาตามแนววรรณคดีแห่งชาติพันธุ์

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์คำเรียกพืชผัก 3 คำ ได้แก่ บន្លែ /banlae/ ‘พืชผัก’ អង្កក់ /qanlŋəq/ ‘ผักจิ้ม’ และ របោយ /robaoy/ ‘ผักโรย’ ขั้นตอนการวิเคราะห์ บន្លែ /banlae/ ‘พืชผัก’ ทั้งหมด และขั้นตอนการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม

3.2.1 วิเคราะห์คำเรียกพืชผัก 3 คำ

ขั้นตอนการวิเคราะห์คำเรียกพืชผัก 3 คำ ได้แก่ บโง้อ /banlae/ ‘พืชผัก’ ฝักจิ้ม /qanlǎəq/ ‘ผักจิ้ม’ และ รโบาย /rɔbaoy/ ‘ผักโรย’ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

3.2.1.1 วิเคราะห์ความหมายของ บโง้อ /banlae/ ‘พืชผัก’

3.2.1.2 วิเคราะห์ความหมายของคำเรียกพืชผัก 3 คำ ได้แก่ บโง้อ /banlae/ ‘พืชผัก’ ฝักจิ้ม /qanlǎəq/ ‘ผักจิ้ม’ และ รโบาย /rɔbaoy/ ‘ผักโรย’ ด้วยการใช่วิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) เพื่อแยกองค์ประกอบทางความหมายของแต่ละคำให้ชัดเจน และระบุงค์ประกอบเพื่อแยกความแตกต่างดังนี้ 1) สภาวะที่คงอยู่ 2) ส่วนประกอบของพืชผัก 3) วิธีที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบ 4) วิธีที่ใช้ในการปรุงเป็นอาหาร 5) วิธีการนำไปบริโภค 6) อาหารที่นำมารับประทานด้วยกัน

3.2.2 วิเคราะห์การจัดประเภทพืชผักตามแวดวงความหมาย (semantic domains)

วิเคราะห์การจัดประเภทพืชผักตามแวดวงความหมาย (semantic domains) จากคำเรียกพืชผักแต่ละชนิดซึ่งเป็น บโง้อ /banlae/ ‘พืชผัก’ โดยดูจากการสร้างคำ (word formation) โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

3.2.2.1 คำเรียกพืชผักทั่วไปที่ ไม่มีคำขยาย

ตัวอย่าง

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
จุ่ม	/tumpəəŋ/	หน่อไม้	หน่อไม้
ปรึ	/prapiəy/	ถั่วพู	ถั่วพู
เป็งปะ	/peɪŋpəh/	มะเขือเทศ	มะเขือเทศ

3.2.2.2 คำเรียกพืชผักทั่วไปที่มีคำขยายได้

ตัวอย่าง

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
อ้อม	/ktim + baaraŋ/	กระเทียม + ชาวฝรั่ง	หอมหัวใหญ่
เมส	/mteh + haaway/	พริก + ฮาวาย	พริกหวาน
ต๊	/trap + kdaa + koo/	มะเขือ + อวัยวะเพศผู้ + วัว	มะเขือยาว

3.2.2.3 การจัดประเภทคำเรียกพืชผักที่แบ่งตามแวดวงความหมาย (semantic domains) ของคำขยาย มีจำนวน 6 หมวด ได้แก่ ธรรมชาติ, ชื่อทั่วไป, ลักษณะเด่นของพืช, ส่วนประกอบ, อุปกรณ์และเครื่องใช้ และคำกริยา (ดูตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 คำเรียกพืชผักตามแวดวงทางความหมาย (semantic domains)

จัดประเภทคำเรียกพืชผักตามแวดวงทางความหมาย (semantic domains)	
หมวดหลัก	หมวดย่อย
1. ธรรมชาติ	1.1 แผ่นดิน 1.2 แหล่งน้ำ
2. ชื่อทั่วไป	2.1 ชื่อพืช 2.2 ชื่อสัตว์ 2.3 ชื่อคนหรือกลุ่มคน 2.4 ชื่อสถานที่ 2.5 ชื่ออาหาร 2.6 ชื่อทับศัพท์
3. ลักษณะเด่นของพืช	3.1 ต้นฐานและรูปทรง 3.2 ขนาด 3.3 สี 3.4 รสชาติ 3.5 กลิ่น 3.6 สภาวะ
4. ส่วนประกอบ	4.1 ส่วนประกอบของพืช 4.2 ส่วนประกอบ หรืออวัยวะของคนและสัตว์
5. อุปกรณ์และเครื่องใช้	5.1 อุปกรณ์ 5.2 พาหนะ
6. คำกริยา	6.1 คำกริยาจากการกระทำของคน 6.2 คำกริยาจากพืชผัก

3.2.3 วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม

วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้คำเรียกพืชผักแต่ละชนิด เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม

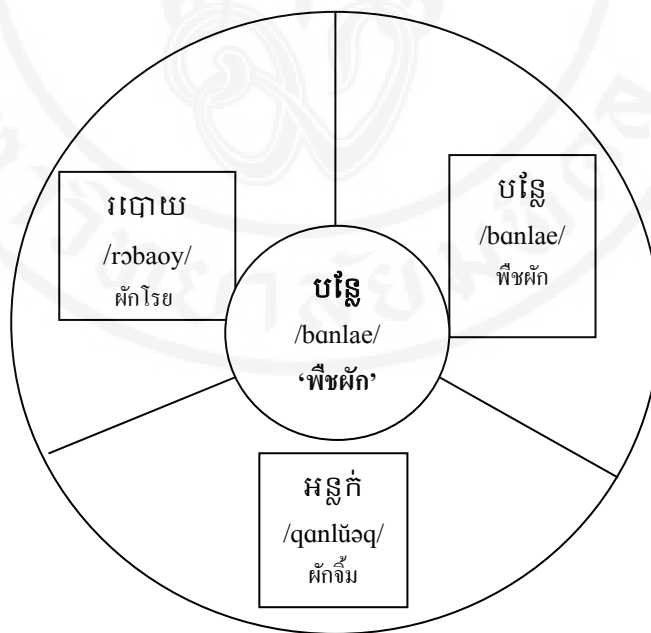


บทที่ 4

การศึกษาคำเรียกพืชผัก

ในบทนี้จะศึกษาคำเรียกพืชผัก 3 คำ ได้แก่ คำว่า บั๊ว /banlae/ หนุ๊ว /qanlǎəq/ และ รบะว /rɔbaoy/ โดยจะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ วิเคราะห์คำว่า บั๊ว /banlae/ ‘พืชผัก’ เพียงคำเดียวในฐานะที่เป็นคำเรียกพืชผักทั่วไป และวิเคราะห์พืชผักคำว่า บั๊ว /banlae/, หนุ๊ว /qanlǎəq/ และ รบะว /rɔbaoy/ ทั้งสามคำในฐานะที่เป็นประเภทย่อยของบั๊ว /banlae/ ‘พืชผัก’

4.1 การวิเคราะห์ความหมายของคำว่า บั๊ว /banlae/ ‘พืชผัก’



รูปที่ 4.1 ความหมายของคำเรียกพืชผักว่า บั๊ว /banlae/ ‘พืชผัก’

คำเรียกพืชผัก บั๊ว /banlae/ ‘พืชผัก’ เป็นคำเรียกพืชผักทั่วไป (ดูรูปที่ 4.2-4.7) โดยใช้เรียกพืชที่สามารถนำส่วนใบ ผล ดอก หัว หรือส่วนอื่นๆมารับประทานเป็นอาหารได้ และเมื่อ บั๊ว /banlae/ ‘พืชผัก’ ถูกเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม จะเกิดคำเรียกต่างกัน 3 คำ จากรูปที่ 4.1 จะเห็น

ว่าคำเรียกพืชผักทั้ง 3 คำ ที่อยู่วงกลมด้านนอก เป็นคำย่อยของคำว่า บั๊ว /banlae/ ‘พืชผัก’ ที่ยังไม่เปลี่ยนสภาพ แต่เมื่อเปลี่ยนสภาพไป ก็กลายเป็น ฆุ๊ว /qanlǎəq/ หรือ วั๊ว /robaoy/ โดยแต่ละคำมีความหมายดังนี้

คำว่า บั๊ว /banlae/ หมายถึง พืชผักที่นำไปประกอบอาหาร

คำว่า ฆุ๊ว /qanlǎəq/ หมายถึง พืชผักที่นำไปจิ้ม

คำว่า วั๊ว /robaoy/ หมายถึง พืชผักที่นำไปโรย

ดังนั้นจากความหมายของคำว่า บั๊ว /banlae/ ‘พืชผัก’ ที่เป็นพืชผักทั่วไป ยังหมายถึง บั๊ว /banlae/ ฆุ๊ว /qanlǎəq/ และ วั๊ว /robaoy/ ด้วย ดังนั้นเพื่อจะให้เห็นความหมายของคำเรียกพืชผักชัดเจนมากขึ้นจึงนำทั้ง 3 คำ มาวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

4.2 การวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกพืชผัก 3 คำ

การวิเคราะห์ทางความหมายของคำเรียกพืชผัก 3 คำ คือคำว่า บั๊ว /banlae/ ‘พืชผักที่นำไปประกอบอาหาร’ ฆุ๊ว /qanlǎəq/ ‘พืชผักที่นำไปจิ้ม’ และ วั๊ว /robaoy/ ‘พืชผักที่นำไปโรย’ จะใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) เพื่อจะให้เห็นความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกพืชผักทั้งสามคำได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ด้วยการกำหนดองค์ประกอบทางความหมาย 6 ประการด้วยกัน คือ

1) สถานะที่คงอยู่ ได้แก่ ดิบ (เป็นสถานะที่ส่วนผลของพืชยังไม่สุกและแข็ง ห้ามอาจมีรสฝาดหรือเปรี้ยว) และสุก (แก่) (เป็นสถานะที่ส่วนผลของพืชสุกและนิ่ม อาจมีรสหวาน)

2) ส่วนประกอบของพืช ได้แก่ ราก หัว ลำต้น ใบ ดอก ผล

3) วิธีที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบ ได้แก่ เด็ด หั่น ฉีก สับ ซอย บด ตำ

4) วิธีที่ใช้ในการปรุงเป็นอาหาร ได้แก่ แงง ต้ม ลวก ผัด ทอด ยำ ปิ้ง/ย่าง นึ่ง โรย

5) วิธีการนำไปรับประทาน ได้แก่ ใส่ ผสม จิ้ม ห่อ

6) อาหารที่นำมารับประทานด้วยกัน ได้แก่ ของคาว ของหวาน น้ำพริก ขนมจีน

คูตารางวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (ตารางที่ 4.1) เครื่องหมายที่ใช้แยกความเหมือนและแตกต่างคือ เครื่องหมายบวก และเครื่องหมายลบ ดังนี้

- + เป็น, ใช่
- ไม่เป็น, ไม่ใช่

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกพืชผัก

องค์ประกอบทางความหมาย		คำเรียกพืชผัก		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	1. บั๊วใ๊ /banlae/	2. หนี๊ /qanlñəq/	3. ใ๊ /robaoy/
1. สภาพที่คงอยู่	ดิบ	+	+	+
	สุก (แก่)	+	+ -	-
2. ส่วนประกอบ	ราก	+	-	+
	หัว	+	+	-
	ลำต้น	+	+	+
	ใบ	+	+	+
	ดอก	+	+	+
	ผล	+	+	+
3. วิธีที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบ	เด็ด	+	+	+
	หั่น	+	+	+
	เฉือน	+	+	+
	สับ	+	+	+
	ซอย	+	-	+
	ตำ	+	-	-
	บด	+	-	-
4. วิธีที่ใช้ในการปรุงเป็นอาหาร	แกง	+	+	-
	ต้ม	+	+	-
	ลวก	-	+	-
	ผัด	+	-	-
	ทอด	+	+	-
	ยำ	+	-	-
	ปิ้ง ย่าง	+	-	-
	นึ่ง	+	+	-
5. วิธีการนำไปรับประทาน	ใส่	+	+	+
	ผสม	+	+	+
	จิ้ม	-	+	-
	ห่อ	+	+ -	-
6. อาหารที่นำมารับประทานด้วยกัน	ของคาว	+	-	-
	ของหวาน	+	-	-
	น้ำพริก	-	+	-
	ขนมจีน	-	-	+

จากตารางวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย แสดงให้เห็นว่า คำศัพท์ บั๊วใ๊ /banlae/, หนี๊ /qanlñəq/ และ ใ๊ /robaoy/ มีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันดังนี้

4.2.1. คำเรียกพืชผักว่า บัญเ /banlae/

1) สภาพที่คงอยู่	[+ คิบ สุก (แก่)]
2) ส่วนประกอบของพืชผัก	[+ ราก หัว ลำต้น ใบ ดอก ผล]
3) วิธีที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบ	[+ เค็ด หั่น เนิอน สับ ซอย ตำ บด]
4) วิธีที่ใช้ในการปรุงเป็นอาหาร	[+ แกง ต้ม ผัด ทอด ยำ ปิ้งหรือย่าง นึ่ง] [- ลวก โรย]
5) วิธีการนำไปบริโภค	[+ ไล่ ผสม ห่อ] [- จิ้ม]
6) อาหารที่นำมารับประทานด้วยกัน	[+ ของคาว ของหวาน] [- น้ำจิ้ม ขนมหจจ]

บัญญัติ /banlae/ ‘พืชผักที่นำไปประกอบอาหาร’ เป็นคำเรียกที่ใช้เรียกพืชผัก ซึ่งมีสภาพที่คงอยู่เดิมคือ คิบ และสุก (แก่) ซึ่งผักนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดก็ได้ ได้แก่ ราก หัว ลำต้น ใบ ดอก และผล มีการเปลี่ยนแปลงสภาพด้วยการเค็ด หั่น เนิอน สับ ซอย ตำและบด นำไปปรุงอาหารด้วยวิธีนำไปแกง ต้ม ผัด ทอด ยำ ปิ้งหรือย่าง และนี่จะไม่นำไปลวกและโรย หลังจากปรุงแต่งแล้ววิธีการรับประทานจะใช้วิธีไล่ ผสม และห่อกับอาหารแต่จะไม่นำไปจิ้มสามารถเป็นได้ทั้งของคาวและของหวานได้ ยกเว้นไม่นำไปรับประทานกับน้ำพริกและขนมหจจ

ตัวอย่าง บัญเ /banlae/ ที่นำไปประกอบเป็นของคาว (ดูรูปที่ 4.8-4.11) และบางชนิดเป็นของหวานได้ (ดูรูปที่ 4.12) เช่น เญ่ /pɨw/ ‘ผักทอง’, เฏาะ /traaw/ ‘เผือก’, เฏาะติอู๋ /tnaot kɔy/ ‘ตาลโตนดอ่อน’, เเย่มชุก /mɔɔm chuuk/ ‘รากบัว’, เญ่ติคเญ่ /psət kandol/ ‘เห็ดหูหนู’ เป็นต้น ดังนั้นพืชผักที่เรียกว่า บัญเ /banlae/ ก็ือพืชที่นำมารับประทานเป็นผักทุกชนิด และนำไปประกอบเป็นอาหาร



รูปที่ 4.2 สวนตะไคร้ และมะเขือพวงหมู่บ้าน
อริยสัจ จังหวัดกันดาล



รูปที่ 4.3 ต้นมะเขือพวงหมู่บ้านอริยสัจ จังหวัด
กันดาล



รูปที่ 4.4 ต้นผักกระสัง กรุงเทพมหานคร



รูปที่ 4.5 ผักบั้งบั้ง ที่เกรียนสวายจังหวัดกันดาล



รูปที่ 4.6 ร้านขายผัก ตลาดกับโก กรุงเทพมหานคร



รูปที่ 4.7 ร้านขายผักตลาดกันดาลกรุงเทพมหานคร

(รูปที่ 4.2-4.7 พืชผักที่ปลูกและขึ้นเองตามธรรมชาติและพืชผักที่ขายในตลาด)



รูปที่ 4.8 ตรีกู๋ /trakuən/ ‘ผักบั้งในแกงคั่ว’
/samlaa kakou/ (ส้มูกักกู๋)



รูปที่ 4.9 ไส้จู้ : /spiy cankih/ ‘ผักกวางตุ้ง’
ในผัดหมี่ /meechaa/ (มี๊ฉ่า)



รูปที่ 4.10 ตรีเห่าฉู้ /kraqaw chuuk/ ‘รากบัว’
ในแกงส้ม /samlaa mceu/ (ส้มู่มู๋)



รูปที่ 4.11 ญ่าบไส้ /nəəm banlae/ ‘ยำผัก’



รูปที่ 4.12 ญี่ต๋อแจ้กักกั /psət traciək kandol/ ‘เห็ดหูหนู’
ทำของหวาน /banqaem/ (บ๋อแจ้)

(รูปที่ 4.8-4.12 พืชผักที่นำไปประกอบอาหารเรียกว่า บไส้ /banlae/)

4.2.2. คำเรียกพืชผักว่า អន្លឹក់ /qanlǝəq/

1) สภาวะที่คงอยู่	[+ ดิบ] [+ - สุก (แก่)]
2) ส่วนประกอบของพืชผัก	[+ หัว ลำต้น ใบ ดอก ผล] [- ราก]
3) วิธีที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบ	[+ เด็ด หั่น ฉีก สับ] [- ซอย ตำ บด]
4) วิธีที่ใช้ในการปรุงเป็นอาหาร	[+ ต้ม ลวก ทอด นึ่ง] [- แกง ผัด ยำ ปรุงหรือย่าง โรย]
5) วิธีการนำไปบริโภค	[+ จิ้ม] [+ - ห่อ] [- ใส่ ผสม]
6) อาหารที่นำมารับประทานด้วยกัน	[+ น้ำพริก] [- ของคาว ของหวาน ขนมจีน]

អន្លឹក់ /qanlǝəq/ ‘ผักจิ้ม’ เป็นคำที่ใช้เรียกพืชผัก มีสภาวะที่คงอยู่เดิมคือดิบ และอาจสุก (แก่) ก็ได้ ซึ่งผักนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดก็ได้ ได้แก่ หัว ลำต้น ใบ ดอก ผล แต่จะไม่ใช่เป็นส่วนราก มีการเปลี่ยนแปลงสภาพด้วยการเด็ด หั่น ฉีก สับ แต่จะไม่นำไป ซอย ตำ และบด นำไปปรุงเป็นอาหารด้วยวิธีการต้ม ลวก ทอด และ นึ่ง แต่จะไม่นำไป แกง ผัด ยำ ปรุงหรือย่าง และโรย ในการรับประทาน จะนำไปรับประทานด้วยวิธีจิ้ม และอาจจะห่อแล้วจิ้มก็ได้ แต่จะไม่รับประทานด้วยการใส่และผสมลงไปเป็นอาหาร จะใช้รับประทานร่วมกับน้ำพริกต่างๆ หรือน้ำจิ้มเท่านั้น

ตัวอย่าง អន្លឹក់ /qanlǝəq/ ‘ผักจิ้ม’ ที่รับประทานกับน้ำพริกต่างๆ (ดูรูปที่ 4.13-4.16) เช่น ទឹកគ្រឿង /tik kriəŋ/ ‘น้ำพริกทรงเครื่อง’, ទឹកកាពិ /tik kapiq/ ‘น้ำพริกกะปิ’, ទឹកប្រហុក /tik prahok/ ‘น้ำพริกปลาร้า’ ได้แก่ ត្រកូន /trakuən/ ‘ผักบุ้ง’, ត្រសក់ /trasaq/ ‘แตงกวา’, ស្លឹកស្រែង /slək sbay riəŋ/ ‘ใบดาวเรือง’, ត្រួយស្វាយ /truəy swaay/ ‘ขอมะม่วง’, ត្រប់ /trap/ ‘มะเขือ’ รวมถึงผลไม้บางอย่างก็สามารถรับประทานเป็นผักจิ้มได้ เช่น ស្វាយខ្ចី /swaay kcay/ ‘มะม่วงอ่อน(ดิบ)’, ខ្លឹមឡឹក /klout qəwlek/ ‘แตงโมอ่อน(ดิบ)’, ស្លឹ /spih/ ‘มะเฟือง’ เป็นต้น และดอกไม้บางอย่างก็สามารถรับประทานเป็นผักจิ้มได้ เช่น ផ្កាស្នោ /pkaa snao/ ‘ดอกโสน’, ផ្កាចំប៉ី /pkaa campəy/ ‘ดอกลิ้นทม’ เป็นต้น



รูปที่ 4.13 អន្លក់ /qanlŋəq/ กับน้ำพริกปลาร้า
ทรงเครื่อง /tik kriəŋ/ (เจ๊กไ้ฎ็ฎ็ฎ็)



รูปที่ 4.14 អន្លក់ /qanlŋəq/ กับน้ำพริกกะปิ/tik
kriəŋ kapiq/ (เจ๊กไ้ฎ็ฎ็ฎ็ฎ็ฎ็)



รูปที่ 4.15 អន្លក់ /qanlŋəq/ กับน้ำพริกปลาร้า/tik
prahok/ (เจ๊กไ้ฎ็ฎ็ฎ็ฎ็)



รูปที่ 4.16 អន្លក់ /qanlŋəq/ กับปลาร้า
สับ/prahok/ (ไ้ฎ็ฎ็ฎ็ฎ็) และน้ำปลา /tik tray/
(เจ๊กไ้ฎ็ฎ็)

(รูปที่ 4.13-4.16 พืชผักที่เป็นผักจิ้มหรือเครื่องเคียงรับประทานกับน้ำพริกต่างๆ
เรียกว่า អន្លក់ /qanlŋəq/)

4.2.3 คำเรียกพืชผักว่า របោយ /robaoy/

1) สภาวะที่คงอยู่	[+ ดิบ] [- สุก (แก่)]
2) ส่วนประกอบของพืชผัก	[+ หัว ลำต้น ใบ ดอก ผล] [- ราก]
3) วิธีที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบ	[+ เคี้ยว หั่น ฉีก สับ ซอย] [- ตำ บด]
4) วิธีที่ใช้ในการปรุงเป็นอาหาร	[+ โขย] [- แกง ต้ม ลวก ผัด ทอด ยำ ปิ้งหรือย่าง นึ่ง]
5) วิธีการนำไปบริโภค	[+ ใส่ ผสม] [- จิ้ม ห่อ]
6) อาหารที่นำมารับประทานด้วยกัน	[+ ขนมหิน] [- ของคาว ของหวาน น้ำพริก]

របោយ /robaoy/ ‘ผักโขย’ เป็นคำที่ใช้เรียกพืชผัก มีสภาวะที่คงอยู่เดิมคือ ดิบจะไม่ใช่สุก (แก่) ก็ได้ ซึ่งผักนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใด ได้แก่ ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล แต่จะไม่ใช่หัว มีการเปลี่ยนแปลงสภาพด้วยการเคี้ยว หั่น ฉีก สับ ซอย แต่จะไม่นำไป ตำและบด นำไปปรุงกับอาหารได้ด้วยการ โขย ไม่นำไปแกง ต้ม ผัด ทอด ยำ และนึ่ง การรับประทาน จะรับประทานด้วยการ ใส่และผสมลงไป ในอาหาร จะไม่รับประทานด้วยการจิ้มและห่อ สามารถนำไปรับประทานกับ ขนมหินต่างๆ ไม่นำไปรับประทานกับของคาว ของหวาน และน้ำพริก

ตัวอย่าง របោយ /robaoy/ ‘ผักโขย’ ทำเป็นชิ้นเล็กๆรับประทานกับขนมหิน(รูปที่ 4.17-4.21) เช่น សណ្តែកក្នុង /sandaek kuə/ ‘ถั่วฝักยาว’, ត្រយូងចៃក /trayuəŋ ceik/ ‘หัวปลี’, ព្រលឹត /prolit/ ‘สายบัว’, ត្រកូន /trakuən/ ‘ผักนึ่ง’, ដើមចៃក /daəmceik/ ‘หยวกกล้วย’, ត្រសក់ /trasaq/ ‘แตงกวา’ សណ្តែកបន្តិះ /sandaek bandoh/ ‘ถั่วงอก’, ផ្កាស្នោ /pkaa snao/ ‘ดอกโสน’, ស្លឹកម្នាក់ /slək mkaq/ ‘ใบมะกอก’, ភ្លោកងៃប /plaw kangkaep/ ‘ผักชีล้อม’ เป็นต้น นอกจากนี้ របោយ /robaoy/ ‘ผักโขย’ รับประทานกับ บัญแซว (ขนมหึงญวน) (รูปที่ 4.22) และอาหารเวียดนามอื่นๆ (รูปที่ 4.23-4.24) รวมถึงข้าวต้ม (รูปที่ 4.25)



รูปที่ 4.17 รเบาอ /robaoy/ ‘ผักโรย’ ใส่ขนมจีน เช่น สายบัว ยอดจิก ผักชีล้อม



รูปที่ 4.18 รเบาอ /robaoy/ ‘ผักโรย’ ใส่ขนมจีน เช่น หัวปลี ถั่วงอก ผักนึ่ง



รูปที่ 4.19 รเบาอ /robaoy/ ‘ผักโรย’ กับขนมจีนเขมร/num bapcok samlaa kmae/ (संबୁត្តកសម្ពុខែរ)



รูปที่ 4.20 รเบาอ /robaoy/ ‘ผักโรย’ กับขนมจีนเวียดนาม /num bapcok samlaa vietnam/ (संबុត្តកសម្ពុវៀតណាម)

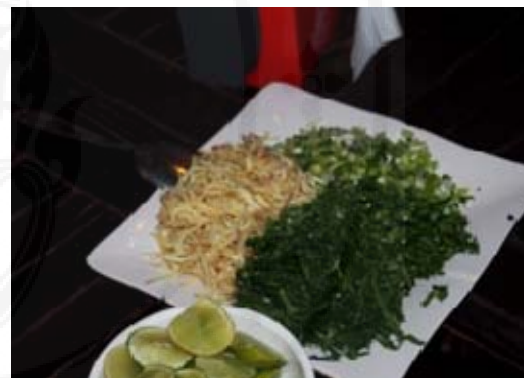


รูปที่ 4.21 พืชผักที่รับประทานกับขนมจีนต่างๆ เรียกว่า รเบาอ /robaoy/ ‘ผักโรย’ ได้แก่ แดงกวา หัวปลี ผักนึ่ง รากบัว ผักชีล้อม กระถิน ยอดมะกอก ถั้วผักยาว เป็นต้น



รูปที่ 4.22 รเบาอ /robaoy/ ‘ผักโรย’กับบักอแขว
/baŋchaew/ (บาญ์ไรเว)

รูปที่ 4.23 รเบาอ /robaoy/ ‘ผักโรย’ ในบักอสง
/baŋsong/ (บาญ์สง)



รูปที่ 4.24 รเบาอ /robaoy/ ‘ผักโรย’ในบักอฮอย
/baŋhaoy/ (บาญ์ฮาอ)

รูปที่ 4.25 รเบาอ /robaoy/ ‘ผักโรย’โรยข้าวต้ม

การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย(componential analysis) ของคำเรียกพืชผัก 3 คำ แสดงให้เห็นความแตกต่างของการใช้คำเรียกพืชผักว่า บักอ /baŋlae/ , อักอ /aŋlae/ และ รเบาอ /robaoy/ ซึ่งสิ่งที่ใช้แบ่งลักษณะเพื่อแยกความแตกต่างของทั้ง 3 คำ ได้แก่ 1) สภาวะที่คงอยู่ 2) ส่วนประกอบของพืช 3) วิธีที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบ 4) วิธีที่ใช้ในการปรุงเป็นอาหาร 5) วิธีการนำไปรับประทาน 6) อาหารที่รับประทานด้วยกัน

สรุป

การแยกองค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ของคำเรียกพืชผัก บัวใ้ /banlae/ ‘พืชผัก’ ในภาษาเขมรมาตรฐาน สามารถแบ่งคำเรียกพืชผักต่างๆ ได้ 3 คำ ได้แก่ คำว่า บัวใ้ /banlae/ ‘พืชผัก’ เป็นคำที่ใช้เรียกพืชผักทั่วไป และใช้เป็นคำเรียกพืชผักที่นำไปประกอบอาหารก็ได้ คำว่า หนุ้ /qanlúəq/ ใช้เรียกพืชผักสำหรับจิ้มกับน้ำพริกหรือน้ำจิ้มต่างๆ และคำว่า ฝั้ว /robaoy/ ใช้เรียกพืชผักสำหรับโรยกับขนมจีนหรืออาหารอื่นๆ ที่เป็นผักชิ้นเล็กๆ คำเรียกพืชผัก 3 คำนี้ ประกอบด้วยพืชผักชนิดต่างๆมากมาย แต่ละชนิดมีคำต่างๆ สามารถนำมาจัดประเภทตามแวดวงความหมายของคำศัพท์ (semantic domain) ดังจะกล่าวในบทถัดไป

บทที่ 5

การวิเคราะห์การจัดประเภทพืชผักตามความหมาย

ในบทนี้วิเคราะห์คำเรียกพืชผักทุกชนิดที่เรียกว่า บ่อไร่ /bo:rlae/ จำนวน 334 คำ จากคำเรียกพืชผักไม่มีคำขยาย และจากคำเรียกพืชผักที่มีคำขยาย กรณี มีคำขยายจะศึกษาการนำคำขยายมาสร้างคำ (word formation) เพื่อให้มีคำเรียกพืชผักใหม่ คำขยายมีจำนวน 237 คำ จัดประเภทพืชผักเป็นแนวทางความหมาย (semantic domains) ได้ 6 หมวด

5.1 คำเรียกพืชผักทั่วไปที่ไม่มีคำขยาย

คำเรียกพืชผักที่ไม่มีคำขยายเป็นคำเรียกพืชผักที่มีความหมายในตัว จึงไม่ต้องมีคำขยายส่วนใหญ่เป็นคำเขมร บางคำมีเสียงใกล้เคียงกับภาษาไทย เป็นคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ มีจำนวน 89 คำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
กញ់	/kɔŋcɔ̌l/	ผักแว่น	‘ผักแว่น’
กัญเฒ	/kɔŋcɛt/	กระเจด	‘กระเจด’
กัญต	/kɔŋtɔ̌t/	มะยม	‘มะยม’
กัญเฏ	/kɔŋtɛk/	หอมแขก	‘หอมแขก’
กัญเซต	/kɔŋtɛtɛt/	กระถิน	‘กระถิน’
กัญจ	/kɔŋtɛɔŋ/	สาบเสือ	‘สาบเสือ’
กณ	/kaanaa/	หน้าเลียบ	‘หน้าเลียบ’
กาโรต	/kaarot/	แครอท	‘แครอท’
กัมปลอก	/kamplaok/	ผักตบชวา	‘ผักตบชวา’
กัมปิงพวย	/kampiingpuay/	แพงพวย	‘แพงพวย’
กาด	/kdaat/	บอน	‘บอน’
กรอะ	/kracaw/	ปอกระเจา	‘ปอกระเจา’

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ក្រពេន	/krapein/	เทียนกิ่ง	‘เทียนกิ่ง’
ក្រវាញ	/krawaap/	กระวาน	‘กระวาน’
ក្រសាំង	/krasaŋ/	มะสัง	‘มะสัง’
ក្រូច	/krouc/	ส้ม	‘ส้ม’
ខាត់ណា	/khatnaa/	กะน้ำ	‘กะน้ำ’
ខ្លាយ	/kciay/	กระชาย	‘กระชาย’
ខ្លឹ	/kɲɛy/	จิง	‘จิง’
ខ្លឹម	/ktim/	กระเทียม	‘กระเทียม’
ខ្នុរ	/knol/	ขุ่น	‘ขุ่น’
ខ្លឹត	/kwət/	มะขวิด	‘มะขวิด’
ឃិនឆាយ	/khinchaay/	ขึ้นฉ่าย	‘ขึ้นฉ่าย’
ឃុយឆាយ	/khuychaay/	กุยช่าย	‘กุยช่าย’
ឃ្លោក	/klook/	น้ำเต้า	‘น้ำเต้า’
ងប់	/ŋup/	ผักหวาน	‘ผักหวาน’
ចេក	/ceik/	กล้วย	‘กล้วย’
ໄໝថាវ	/chaythaw/	หัวไชเท้า	‘หัวไชเท้า’
ជ្រូង	/conlɔŋ/	ผักปลัง	‘ผักปลัง’
ជីរ	/cii/	ผักชี	‘ผักชี’ ¹
ឈូក	/chuuk/	บัว	‘บัว’
ញ	/ŋwə/	ยอ	‘ยอ’
ដីប្លី	/dəypləy/	ดีปลี	‘ดีปลี’
ដំឡូង	/damloun/	มัน	‘มัน’
ត្នោត	/tnaot/	โหนด	‘โหนด’

¹ ជីរ /cii/ เป็นคำเรียกพืชผักกวางๆ ของพืชผักกลุ่มหนึ่ง ซึ่งพืชผักนั้นมีลักษณะเด่นคือ มีกลิ่นฉุน พืชผักที่เรียกว่า ជីរ /cii/ มีหลายชนิด ได้แก่ ជីរនាវង់ /cii niəŋwəŋ/ ‘โหระพา’ ជីរស្លឹកត្រៃ /cii slək kriy/ ‘ตะไคร้’ ជីរអង្កាម /cii qəŋkaam/ ‘สะระแหน่’ เป็นต้น (สฤตฤกษ์:สชฎกต, ๒๕๑๑:๒๕๕) ในพจนานุกรมไทย-เขมร เรียกพืชผักกลุ่มนี้ว่า ผักชี (คณะกรรมการร่วมไทย-กัมพูชา, 2550 : 100) เป็นคนละชนิดกับผักชี (coriander) ซึ่งผักชีจะมีคำเรียกอีกคำที่เป็นคำเฉพาะ เรียกว่า ជីរវ៉ាន់សុយ /cii wansuy/ ‘ผักชี’ ดังนั้นการแปลความหมายเป็นภาษาไทยของคำว่า ជីរ /cii/ จึงแปลว่า ผักชี

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ត្រកូន	/trakuən/	ผักบุง	'ผักบุง'
ត្រកៀត	/trakiet/	ผักตบชวา	'ผักตบชวา'
ត្រប់	/trap/	มะเขือ	'มะเขือ'
ត្រសក់	/trasaq/	แตง	'แตง'
ត្រឡាច	/tralaac/	ฟัก	'ฟัก'
ត្រាវ	/traaw/	เฟือก	'เฟือก'
ថ្នាន់	/tʰaən/	ผักกุ่ม	'ผักกุ่ม'
ថ្នឹង	/tʰnɔŋ/	ส้มลม	'ส้มลม'
ទ្រមួង	/tramuəŋ/	ชะมวง	'ชะมวง'
ទ្រលឹងទឹង	/traliŋtiŋ/	ตะลิงปลิง	'ตะลิงปลิง'
ទំពាំង	/tumpiəŋ/	หน่อไม้	'หน่อไม้'
ននោង	/nonoŋ/	บวบ	'บวบ'
ប៉េងប៉ោះ	/peinpaɦ/	มะเขือเทศ	'มะเขือเทศ'
ប្រកូលី	/brakoulii/	บรอกโคลี	'บรอกโคลี'
ប្រពាយ	/prapiəy/	ถั่วพู	'ถั่วพู'
ផ្លឹ	/ptii/	ผักโขม	'ผักโขม'
ផ្លិត	/psət/	เห็ด	'เห็ด'
ពន្លៃ	/ponliy/	ไพล	'ไพล'
ពោត	/poot/	ข้าวโพด	'ข้าวโพด'
ព្រលឹត	/prolit/	บัวสาย	'บัวสาย'
ម្កាក់	/mkaq/	มะกอก	'มะกอก'
មក្លើ	/mkliə/	มะเกลือ	'มะเกลือ'
មមាញ	/momiaŋ/	ผักเสี้ยน	'ผักเสี้ยน'
ម្នេស	/mtəɦ/	พริก	'พริก'
ម្រេច	/mrəc/	พริกไทย	'พริกไทย'
ម្រះ	/mrəcɦ/	มะระ	'มะระ'
ម្រះព្រៅ	/mrəcɦpriw/	กะเพรา	'กะเพรา'
ម្នុង	/mqaam/	ผักแยง	'ผักแยง'
រមៀត	/romiət/	ขมิ้น	'ขมิ้น'

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
รលួស	/rɔluəh/	ทองหลาง	‘ทองหลาง’
រំដេង	/rumdeɨŋ/	ข่า	‘ข่า’
រាំង	/rɛəŋ/	จิก	‘จิก’
លូ	/lɔw/	งา	‘งา’
ល្ងើង	/lɔiɛŋ/	ผักต้ว	‘ผักต้ว’
ល្អៅ	/lɔpiw/	ฟักทอง	‘ฟักทอง’
ល្ងា	/lwia/	มะเคื่อ	‘มะเคื่อ’
ល្អុង	/lhɔŋ/	มะละกอ	‘มะละกอ’
សណ្តាន់	/sandan/	มะคั้น	‘มะคั้น’
សណ្តែក	/sandaek/	ถั่ว	‘ถั่ว’
សាលាជ	/saalaat/	ผักสลัด	‘ผักสลัด’
ស្នូ	/suu/	ฟักแม้ว	‘ฟักแม้ว’
ស្បៃរឿង	/sbayriɛŋ/	ดาวเรือง	‘ดาวเรือง’
ស្តួន	/sküən/	บัวหลวง	‘บัวหลวง’
ស្តៅ	/sdao/	สะเดา	‘สะเดา’
ស្តោ	/snao/	โสน	‘โสน’
ស្តី	/spi/	มะเฟือง	‘มะเฟือง’
ស្តៃ	/spiy/	ผักกาด	‘ผักกาด’
ស្រឡិត	/srələt/	ขจร	‘ขจร’
ស្វាយ	/swaay/	มะม่วง	‘มะม่วง’
ស្នំ	/sqam/	ชะอม	‘ชะอม’
អង្កាញ់	/qanɲan/	ขี้เหล็ก	‘ขี้เหล็ก’
អង្កាដី	/qanɲiadəy/	แค	‘แค’
អំពិល	/qampil/	มะขาม	‘มะขาม’
ឌីឡឹក	/qəwlək/	แตงโม	‘แตงโม’

คำเรียกพืชผัก 89 คำนี้ ไม่จำเป็นต้องมีคำขยาย อย่างไรก็ตาม มีจำนวน 58 คำสามารถนำไปสร้างคำใหม่ได้โดยใช้คำขยาย เพื่อให้มีความเฉพาะเจาะจงหรือเป็นชื่อพืชผักชนิดใหม่ คำขยายอาจวางไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังก็ได้ และคำขยายอาจจะมีคำเดียว สองคำ หรือ สามคำก็ได้

5.2 คำเรียกพืชผักทั่วไปที่มีคำขยาย

คำเรียกพืชผักทั่วไปจำนวน 58 คำ สามารถมีคำมาขยายทำให้กลายเป็นคำเรียกพืชผักชนิดใหม่

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
กញณ์	/kɑncɔ̌n/	ผักแว่น	‘ผักแว่น’
กเฎาะก	/kantraok/	หอมแขก	‘หอมแขก’
กฐูต	/kantuət/	มะยม	‘มะยม’
กาโรต	/kaarot/	แครอท	‘แครอท’
กเระน	/krapein/	เทียนกิ่ง	‘เทียนกิ่ง’
กเระนัง	/krasan/	มะสัง	‘มะสัง’
กเระน	/krouc/	ส้ม	‘ส้ม’
กัตังตวย	/kampiingpuəy/	แพงพวย	‘แพงพวย’
กัตណ	/khatnaa/	คะน้ำ	‘คะน้ำ’
กเวย	/kciəy/	กระชาย	‘กระชาย’
กเวย	/ktim/	กระเทียม	‘กระเทียม’
กเวย	/knol/	ขนน	‘ขนน’
กเวย	/klook/	น้ำเต้า	‘น้ำเต้า’
กเวย	/ceik/	กล้วย	‘กล้วย’
กเวย	/chaythaw/	หัวไชเท้า	‘หัวไชเท้า’
กเวย	/cii/	ผักชี	‘ผักชี’
กเวย	/chuuk/	บัว	‘บัว’
กเวย	/trakuən/	ผักบุ้ง	‘ผักบุ้ง’
กเวย	/trap/	มะเขือ	‘มะเขือ’
กเวย	/trasaq/	แตง	‘แตง’
กเวย	/tralaac/	ฟัก	‘ฟัก’
กเวย	/traaw/	เผือก	‘เผือก’
กเวย	/tnəŋ/	ส้มหลม	‘ส้มหลม’
กเวย	/tramuəŋ/	ชะมวง	‘ชะมวง’
กเวย	/tumpiəŋ/	หน่อไม้	‘หน่อไม้’

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ននោង	/nɔnoŋ/	บวบ	‘บวบ’
ប៉េងប៉ោះ	/peinpaɰh/	มะเขือเทศ	‘มะเขือเทศ’
ប្រកូលី	/brakoulii/	บรอกโคลี	‘บรอกโคลี’
ប្រពាយ	/prapiəy/	ถั่วพู	‘ถั่วพู’
ផ្លឹ	/ptii/	ผักโขม	‘ผักโขม’
ជ្រិត	/psət/	เห็ด	‘เห็ด’
ពោត	/poot/	ข้าวโพด	‘ข้าวโพด’
មមាញ	/momiəŋ/	ผักเสี้ยน	‘ผักเสี้ยน’
ម្កាក់	/mkaq/	มะกอก	‘มะกอก’
ម្ទេស	/mteh/	พริก	‘พริก’
ម្រេច	/mrəc/	พริกไทย	‘พริกไทย’
ម្រះ	/mrəcɰh/	มะระ	‘มะระ’
ម្រះព្រៅ	/mrəcɰhprɛw/	กะเพรา	‘กะเพรา’
ម្នឹម	/mqaam/	ผักแขยง	‘ผักแขยง’
រមៀត	/romiət/	ขมิ้น	‘ขมิ้น’
រលួស	/roluəh/	ทองหลาง	‘ทองหลาง’
រាំង	/rɛəŋ/	จิก	‘จิก’
រំដេង	/rumdein/	ข่า	‘ข่า’
ល្ងៀង	/lŋiəŋ/	ผักต้ว	‘ผักต้ว’
ល្អៅ	/lpiw/	ฟักทอง	‘ฟักทอง’
ល្វា	/lwia/	มะเดื่อ	‘มะเดื่อ’
ល្អុង	/lhon/	มะละกอ	‘มะละกอ’
សណ្តាន់	/sandan/	มะคันทน์	‘มะคันทน์’
សណ្តែក	/sandaek/	ถั่ว	‘ถั่ว’
សាលាជ	/saalaat/	ผักสลัด	‘ผักสลัด’
ស្តួន	/skɰən/	บัวหลวง	‘บัวหลวง’
ស្តៅ	/sdao/	สะเดา	‘สะเดา’
ស្តោ	/snao/	โสน	‘โสน’
ស្តៃ	/spiy/	ผักกาด	‘ผักกาด’

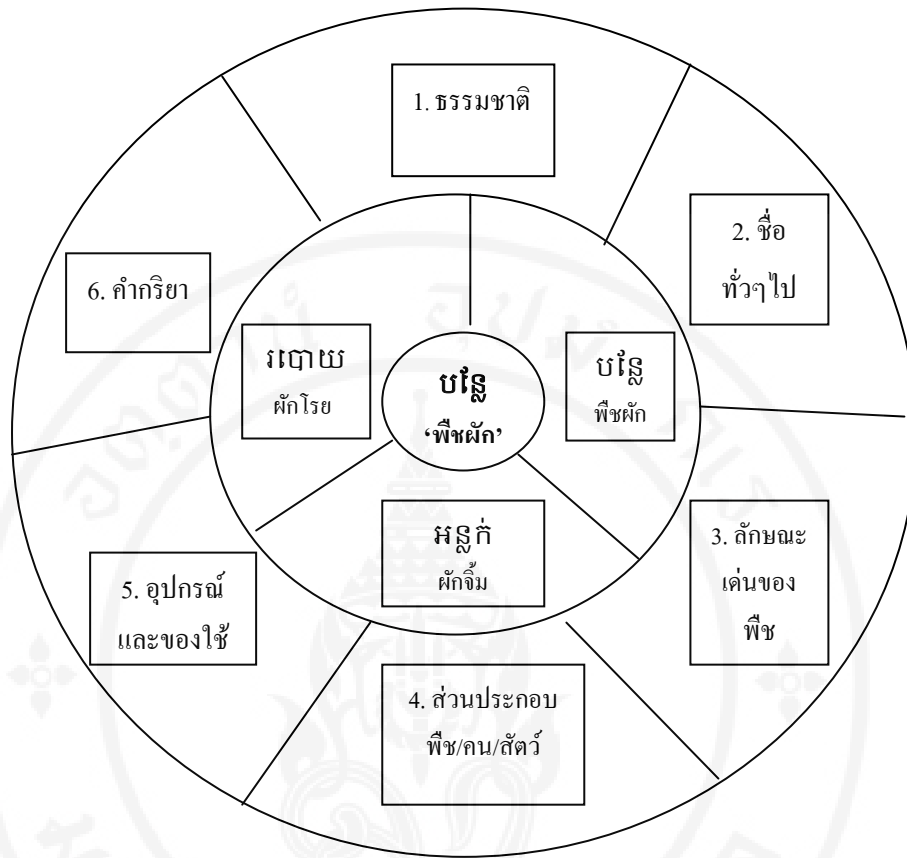
ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
สฺวាយ	/swaay/	มะม่วง	‘มะม่วง’
หฺกุก	/qɑŋkɑp/	จี้เหล็ก	‘จี้เหล็ก’
ฮฺจฺจฺก	/qəwlək/	แดงโม	‘แดงโม’
หฺมฺติล	/qɑmpil/	มะขาม	‘มะขาม’

คำที่นำมาขยายเพื่อให้เกิดเป็นคำเรียกชื่อพืชผักใหม่นี้ สามารถจัดประเภทตามแวดวงความหมาย (semantic domains) ได้เป็น 6 หมวด (ดู 5.3)

5.3 คำขยายแบ่งตามความหมาย

คำที่นำมาเป็น คำขยายชื่อพืชผัก จัดประเภทตามแวดวงความหมาย (semantic domains) ได้เป็น 6 หมวด (ดูรูปที่ 5.1) ได้แก่

- 1) คำขยายที่ว่าด้วยธรรมชาติ ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวข้องกับแผ่นดินและแหล่งน้ำ
- 2) คำขยายที่ว่าด้วยชื่อทั่วไป ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวข้องกับชื่อพืช ชื่อสัตว์ ชื่อกลุ่มคน ชื่อสถานที่ ชื่ออาหาร และชื่อที่ทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ
- 3) คำขยายที่ว่าด้วยลักษณะเด่นของพืช ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวกับสี รูปร่าง ขนาด สี รสชาติ กลิ่น และ สภาวะ
- 4) คำขยายที่ว่าด้วยส่วนประกอบ ได้แก่ คำที่เกี่ยวกับส่วนประกอบของพืช และ ส่วนประกอบหรืออวัยวะของคนและสัตว์
- 5) คำขยายที่ว่าด้วยอุปกรณ์และเครื่องใช้ ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวกับอุปกรณ์ และคำขยายที่เกี่ยวกับพาหนะ
- 6) คำขยายที่ว่าด้วยคำกริยา ได้แก่ คำที่เกี่ยวกับการกระทำของคน และคำที่เกี่ยวกับการกระทำของพืชผัก



รูปที่ 5.1 วงกลมรอบนอกแสดงแวดวงทางความหมาย (semantic domains) ของคำขยาย
คำเรียกฝักฝักจำนวน 6 หมวด

5.3.1 คำขยายที่ว้าด้วยธรรมชาติ

คำขยายในหมวดนี้มีความหมายเกี่ยวข้องกับแผ่นดินและแหล่งน้ำ มีจำนวน 21 คำ ดังนี้

5.3.1.1 คำขยายที่เกี่ยวกับแผ่นดิน ได้แก่ คำว่า ดิน หิน โลก ป่า ภูเขา

และทุ่งนา

ดิน หิน โลก ป่า ภูเขา

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
สโฏฏกคี่	/sandaek + døy/	ถั่ว + ดิน	'ถั่วลิสง'
ฝักฝัก	/ptii + tmaa/	ฝักโฆม + หิน	'ฝักโฆมหิน'
ฝักฝัก	/trakuən + kook/	ฝักนึ่ง + โลก	'ฝักนึ่งเงิน'
ฝักฝัก	/spiy + kook/	กะหล่ำ + โลก	'กะหล่ำปี'

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
กัญฐโต	/kantuət + priy/	มะยม + ป่า	‘มะขามป้อม’
ฐึมโต	/ktim + priy/	กระเทียม + ป่า	‘กระเทียมป่า’
ทราวโต	/traaw + priy/	เผือก + ป่า	‘เผือกป่า’
นธอนโต	/nənoŋ + priy/	บวบ + ป่า	‘บวบป่า’
เมสโต	/mteħ + priy/	พริก + ป่า	‘พริกป่า’
หฎกฏโต	/qɑŋkɑŋ + priy/	จี่เหล็ก + ป่า	‘จี่เหล็กป่า’
กฏลลัน	/kɑŋcŭəl + pnum/	ผักแว่น + ภูเขา	‘ผักแว่นโลก’
สฎลัน	/sdaw + pnum/	สะเดา + ภูเขา	‘สะเดาป่า’

ทุ่งนา

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ทรวันโต	/krasɑŋ + srae/	มะสัง + ทุ่งนา	‘ผักกระสังนา’
ทรวันโต	/trakuan + srae/	ผักบุ้ง + ทุ่งนา	‘ผักบุ้งนา’
มฎโต	/mqɑɑm + srae/	ผักแขยง + ทุ่งนา	‘ผักแขยงนา’

5.3.1.2 คำขยายที่เกี่ยวกับแหล่งน้ำ ได้แก่ คำว่า น้ำ และ บึง

คำขยายที่เกี่ยวกับแหล่งน้ำ (น้ำ และ บึง)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ทรวันโต	/krapeen + tik/	เทียนกิ่ง + น้ำ	‘ปอผี’
ญ็องโต	/ŋjəŋ + tik/	ผักต้ว + น้ำ	‘ผักต้วเกลี้ยง’
สฎโต	/spiy + tik/	ผักกาด + น้ำ	‘ผักกาดน้ำ’
สฎลันโต	/smaw + riəŋ + tik/	หญ้า + จิก + น้ำ	‘หุปลาช่อน’
ทรวันโต	/trakuən + bəŋ/	ผักบุ้ง + บึง	‘ผักบุ้งบึง’

นอกจากนี้ก็มีคำที่เกี่ยวกับลม ได้แก่ คำว่า ลม

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ฐึมญลัน	/ktim + kyal/	กระเทียม + ลม	‘กระเทียมต้น’

คำขยายที่วาดด้วยธรรมชาติ (คำว่า ดิน หิน โลก ป่า ภูเขา ทุ่งนา น้ำ บึง และ ลม) จะวางไว้หลังคำหลักที่เป็นคำเรียกพืชผักต่างๆไปทำให้เกิดความหมายใหม่เป็นคำเรียกพืชผักเฉพาะ

5.3.2 คำขยายที่วาดด้วยชื่อต่างๆไป

คำขยายที่วาดด้วยชื่อต่างๆไปเกี่ยวข้องกับชื่อพืช ชื่อสัตว์ ชื่อกลุ่มคน ชื่อสถานที่ (พื้นที่) ชื่อประเภทอาหาร และศัพท์ภาษาต่างประเทศ มีจำนวน 65 คำดังนี้

5.3.2.1 คำขยายที่เกี่ยวข้องกับชื่อพืช

มีจำนวน 14 คำ ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวกับพืชผัก คำขยายที่เกี่ยวกับข้าว และคำขยายที่เกี่ยวกับต้นไม้

คำขยายที่เกี่ยวกับพืชผัก (ชะพลู กะเพรา แมงลัก แดงร้าน แดงร้านเล็ก

ถั่วเหลือง คะน้า และหน่อไม้)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ฉีรฐู	/cii + pluu/	ผักชี + ชะพลู	'ชะพลู'
ฉีรฐู:ព្រៅ	/cii + mrəəh + priw/	ผักชี + กะเพรา	'กะเพรา'
ฉีรฐูឯងល្អិត	/cii + liɲlɔək/	ผักชี + แมงลัก	'แมงลัก'
ត្រសាក់ផ្លូវ	/trasaq + pqaa/	แดง + แดงร้าน	'แดงร้าน'
ត្រសាក់កញ្ជ្រប់	/trasaq + kancriəp/	แดง + แดงร้านเล็ก	'แดงร้านเล็ก'
សណ្តែកស្រៀង	/sandaek + siəŋ/	ถั่ว + ถั่วเหลือง	'ถั่วเหลือง'
ស្ពៃខាត់ណា	/spiɯ + khatnaa/	ผักกาด + คะน้า	'ผักกะน้า'
ស្ពៃទំពាំង	/spiɯ + tumpčəŋ/	ผักกาด + หน่อไม้	'หน่อไม้ฝรั่ง'

คำขยายที่เกี่ยวกับข้าว (ข้าวเปลือก ฟาง แกลบ และ ข้าวสาร)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ត្រឡាចស្រូវ	/tralaac + srouw/	ฟัก + ข้าวเปลือก	'ฟักข้าว'
ផ្អិតចំបឹង	/psət + cambaəŋ/	เห็ด + ฟาง	'เห็ดฟาง'
ฉีรฐុម្ពាម	/cii + qaŋkaam/	ผักชี + แกลบ	'สระระแหน'
ផ្អិតបុងអង្ករ	/psət + coŋ + qaŋkaa/	เห็ด + ปลาย + ข้าวสาร	'เห็ดข้าวตอก'

คำขยายที่เกี่ยวกับชื่อต้นไม้ (มะพร้าว และ ใฝ่)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ผู้ผู้ង	/ptii + douŋ/	ฝัก โขม + มะพร้าว	'ฝัก โขมสวน'
ผู้ฤติบุญ์	/psət + risəy/	เห็ด + ใฝ่	'เห็ดหอม'

5.3.2.2 คำขยายที่เกี่ยวกับชื่อสัตว์ แบ่งเป็นสัตว์ประเภทต่างๆ ได้แก่ สัตว์บก สัตว์น้ำ และสัตว์อื่นๆจำนวน 12 คำ ดังนี้

ประเภทสัตว์บก (ไก่)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ត្រប់ពងមាន់	/trap + pɔvŋ + mɔəŋ/	มะเขือ + ไข่ + ไก่	'มะเขือเหลือง'
ผู้ฤติษย์មាន់	/ptii + qac + mɔəŋ/	ฝัก โขม + จี๋ + ไก่	'ฝัก โขมหัด'
ស្នោអាចម៍មាន់	/snao + qac + mɔəŋ/	โสน + จี๋ + ไก่	'โสนหางไก่'

ประเภทสัตว์น้ำ (ปลา และ ปู)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ម្លូមត្រី	/mqaam + trəy/	ฝักแขยง + ปลา	'ฝักแขยงชนิดหนึ่ง'
ត្រប់សណ្តាយ	/trap + sandaay/	มะเขือ + ปลาเค็ม	'มะเขือยาวม่วง'
ម្លូមក្តាម	/mqaam + kdaam/	ฝักแขยง + ปู	'ฝักแขยง'
ผู้ฤติក្តាមខ្មៅ	/psət + kdaam + kmaw/	เห็ด + ปู + คำ	'เห็ดหอม'

ประเภทสัตว์อื่นๆ (ตัวเรือด ตัวไหม นก งู และ สัตว์ทั่วไป)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ដីរសង្កើត	/cii + san̄kaeç/	ฝักชี + ตัวเรือด	'ฝักชี'
ผู้ฤติដង្កូវ	/psət + dan̄kouw/	เห็ด + ตัวไหม	'เห็ดกระด้าง'
ត្រប់ពងចាប	/trap + pɔvŋ + caap/	มะเขือ + ไข่ + นก	'มะเขือขาว'
ននោងពស់	/nonoŋ + pñəh/	บวบ + งู	'บวบงู'
ម្លូសអាចម៍សត្វ	/mteh + qac + sat/	พริก + จี๋ + สัตว์	'พริกจี๋หนู'

5.3.2.3 คำขยายที่เกี่ยวกับชื่อกลุ่มคน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มคนภายในประเทศ และกลุ่มคนภายนอกประเทศ จำนวน 21 คำ ดังนี้

กลุ่มคนภายในประเทศ ได้แก่ คำว่า ชาวเขมร และ ชาวเสตียง ชาวเสตียง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศกัมพูชา เป็นชาวพื้นเมืองเรียกว่าชาวป่า (ส.เชษฐประระสัจจกต ๒๕๑๑: ๑๔๔๔)

กลุ่มคนภายในประเทศ (ชาวเขมร และ ชาวเสตียง)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ត្រសក់ខ្មែរ	/trasak + khmae/	แดง + ชาวเขมร	‘แดงกาว’
សណ្តែកស្មៅដំ	/sandaek + stiaeng/	ถั่ว + ชาวเสตียง	‘ถั่วแระ’

กลุ่มคนภายนอกประเทศที่อยู่ในประเทศไทยใกล้เคียง (ชาวสยาม ชาวลาว

ชาวญวน ชาวชวา และชาวจีน)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ស្រែសៀម	/spiy + siam/	ผักกาด + ชาวสยาม	‘ผักกะหล่ำไทย’
ត្រប់លាវ	/trap + liaw/	มะเขือ + ชาวลาว	‘มะเขือลาว’
ដីរយួន	/cii + yuon/	ผักชี + ชาวญวน	‘ผักคาวทอง’
ចេកជ្វា	/ceik + cwia/	กล้วย + ชาวชวา	‘กล้วยตานี’
ដំឡូងជ្វា	/damloung + cwia/	มัน + ชาวชวา	‘มันเทศ’
ត្រកូនចិន	/trakuon + can/	ผักบุง + ชาวจีน	‘ผักบุงจีน’
ស្រែក្តោបចិន	/spiy + kdaop + can/	ผักกาด + ห่อ + ชาวจีน	‘กะหล่ำปลีจีน’

กลุ่มคนภายนอกประเทศ (บาบាំង /baaraj/ ‘ชาวฝรั่งเศส’ หรือ

ชาวต่างชาติที่มาจากประเทศแถบตะวันตกเรียกโดยรวมว่า ฝรั่งเศส)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ខ្លឹមបារាំង	/ktim + baaraj/	กระเทียม + ชาวฝรั่งเศส	‘หอมใหญ่’
ដំឡូងបារាំង	/damloung + baaraj/	มัน + ชาวฝรั่งเศส	‘มันฝรั่ง’
ទំពាំងបារាំង	/tumpiang + baaraj/	หน่อไม้ + ชาวฝรั่งเศส	‘หน่อไม้ฝรั่ง’
ននោងបារាំង	/nonong + baaraj/	บวบ + ชาวฝรั่งเศส	‘บวบเทศ’
ពោតបារាំង	/poot + baaraj/	ข้าวโพด + ชาวฝรั่งเศส	‘กระเจียบเขี้ยว’

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
สาลาตฎาภัง	/salaat + baaran/	ผักสลัด + ชาวฝรั่ง	‘ผักกาดหอมม่วง’
สไปฎาภัง	/spiɿ + baaran/	ผักกาด + ชาวฝรั่ง	‘กะหล่ำเขียว’
สโงฎากฎาภัง	/sandaek + baaran/	ถั่ว + ชาวฝรั่ง	‘ถั่วแขก’

นอกจากนี้มีคำที่เกี่ยวกับ ผี ศัตรู และ แม่หม้าย

ผี ศัตรู และ แม่หม้าย

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
มอมิเญต	/momien + kmaoc/	ผักเสี้ยน + ผี	‘ผักเสี้ยนผี’
สโงฎากฎาเญต	/sandaek + kmaoc/	ถั่ว + ผี	‘ขี้เหล็กผี’
เมตซุ๊น	/mteh + kmaj/	พริก + ศัตรู	‘พริกขี้หนู’
นีสางเวง	/cii + nieŋwəŋ/	ผักชี + แม่หม้าย	‘โหระพา’

5.3.2.4 คำขยายที่เกี่ยวกับชื่อสถานที่ (พื้นที่) ซึ่งแบ่งเป็นสถานที่ที่อยู่ในภายในประเทศ และสถานที่ที่อยู่ภายนอกประเทศจำนวน 6 คำ ดังนี้

คำที่ว่าด้วยสถานที่ที่อยู่ภายในประเทศ (สโรก /srok/ ‘หมู่บ้าน, บ้าน, เมือง’)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ลวีสโรก	/lwie + srok/	มะเดื่อ + บ้าน	‘มะเดื่อบ้าน’
รัมเด็งสโรก	/rumdeŋ + srok/	ข้าว + บ้าน	‘ข้าวบ้าน’
ร็องสโรก	/rəŋ + srok/	จิก + บ้าน	‘จิกบ้าน’

คำที่ว่าด้วยสถานที่ที่อยู่ภายนอกประเทศ (ฮาวาย และ เทศ)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
เมตซุ๊นฮาเว	/mteh + haaway/	พริก + ฮาวาย	‘พริกหวาน’
นงนอญเท	/nɔnoŋ + teh/	บวบ + เทศ	‘บวบเทศ’
มระเจ	/mrəh + teh/	มะระ + เทศ	‘มะระจีน’

5.3.2.5 คำขยายที่เกี่ยวกับชื่อประเภทอาหาร ได้แก่ คำว่า ข้าวสวย ผักจิ้ม
แกง ยำ จำนวน 7 คำ ดังนี้

ประเภทอาหาร (ข้าวสวย ผักจิ้ม แกง และ ยำ)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
รលួសបាយ	/rɔluəh + baay/	ทองหลาง + ข้าวสวย	‘ทองหลางลาย’
សណ្តែកបាយ	/sandaek + baay/	ถั่ว + ข้าวสวย	‘ถั่วเขียว’
រាំងអន្ទក់	/rɛəŋ + qanlɔəq/	จิก + ผักจิ้ม	‘จิกบ้าน’
ខ្នុរសម្ល	/knol + samlaa/	ขุ่น + แกง	‘ขุ่นแกง, สาเก’
រមៀតសម្ល	/rɔmiət + samlaa/	ขมิ้น + แกง	‘ขมิ้นชัน’
រំដេងសម្ល	/rumdeij + samlaa/	ข่า + แกง	‘ข่าแกง’
ស្រែញាំ	/spiɿ + ɲəəm/	ผักกาด + ยำ	‘ผักสลัด’

5.3.2.6 คำขยายที่เกี่ยวกับชื่อทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาจีน
และภาษาอังกฤษ จำนวน 5 คำ ดังนี้

คำทับศัพท์ชื่อพืชผักภาษาจีน (วานชวย ตังโอ้ และ ฮอลันเตา)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ដីរ៉ាន់ស៊ុយ	/cii + wansuy/	ผักชี + วานชวย	‘ผักชี’
ស្រែតាំងឌិ	/spiɿ + tanqoo/	ผักกาด + ตังโอ้	‘ผักกาดตังโอ้’
សណ្តែកហោលិនតាវ	/sandaek + haolɛntaaw/	ถั่ว + ฮอลันเตา	‘ถั่วลันเตา’

คำทับศัพท์ชื่อพืชผักภาษาอังกฤษ (สลัด และ บรอกโคลี)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ស្រែសាលាដ	/spiɿ + saalaat/	ผักกาด + สลัด	‘ผักสลัด’
ស្រែប្រកូលី	/spiɿ + brakoulii/	ผักกาด + บรอกโคลี	‘บรอกโคลี’

คำขยายที่ว่าด้วยชื่อทั่วไป ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวข้องกับชื่อพืช ชื่อสัตว์ ชื่อกลุ่มคน ชื่อสถานที่ ชื่อประเภทอาหาร และชื่อที่ทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ จะขยายอยู่หลังคำที่เป็นคำเรียกพืชผักทั่วไป ทำให้เกิดความใหม่เป็นคำเรียกพืชผักที่เฉพาะเจาะจง และมักจะเป็นคำเดียว หรือ 2 คำก็ได้

5.3.3 คำขยายที่ว่าด้วยลักษณะเด่นของพืช

ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวกับสี รสชาติ กลิ่น และสภาวะ จำนวน 78 คำ

5.3.3.1 คำขยายที่เกี่ยวข้องกับสี รสชาติ และรูปทรงจำนวน 17 คำ ได้แก่ คำว่า เตี้ย สูง ยาว กลม เหลี่ยม โคนง พวง ช่อ หยิก และเส้น

คำขยายที่ว่าด้วยสี รสชาติ (เตี้ย สูง และ ยาว)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ក្រសាំង ទាប	/krasanj + tiəp/	มะสัง + เตี้ย	‘ผักกระสัง’
ស្ពៃ ត្រើ	/spiə + tiə/	ผักกาด + เตี้ย	‘ผักกวางตุ้ง’
ក្រសាំង ខ្ពស់	/krasanj + kpñəh/	มะสัง + สูง	‘ต้นมะสัง’
ឃ្លោក វែង	/klook + weən/	น้ำเต้า + ยาว	‘น้ำเต้ายาว’
ត្រប់ វែង	/trap + weən/	มะเขือ + ยาว	‘มะเขือยาว’
ឆៃថាវ វែង	/chaythaw + weən/	ผักกาดหัว + ยาว	‘ผักกาดหัวยาว’
ជីវស្លឹក វែង	/cii + slək + weən/	ผักชี + ใบ + ยาว	‘ผักชีฝรั่ง’

คำขยายที่ว่าด้วยรูปทรง (กลม และ เหลี่ยม)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ឆៃថាវ មូល	/chaythaw + muul/	ผักกาดหัว + กลม	‘ผักกาดหัวกลม’
ត្រប់ មូល	/trap + muul/	มะเขือ + กลม	‘มะเขือเปราะยักษ์’
ននោង មូល	/nənoŋ + muul/	บวบ + กลม	‘บวบกลม’
ននោង ជ្រុង	/nənoŋ + crun/	บวบ + เหลี่ยม	‘บวบเหลี่ยม’
ប្រពាយ ជ្រុង	/prapiəy + crun/	ถั่วพู + เหลี่ยม	‘ถั่วพู’

คำขยายอื่นๆ (โค้ง พวง ช่อ หัก และ เส้นใย)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ត្រប់ពុតលំញង់	/trap + putlumŋwɔŋ/	มะเขือ + โค้ง	‘มะเขือพวง’
ត្រប់ចង្កោម	/trap + caŋkaom/	มะเขือ + พวง	‘มะเขือพวง’
សណ្តែកកូរ	/sandaek + kuə/	ถั่ว + ช่อ	‘ถั่วฝักยาว’
ស្ពៃក្រញ៉ាញ់	/spiy + kɾaŋaŋ/	ฝักกาด + หัก	‘ฝักกาดเขียว’
ននោងសាញ	/nənoŋ + saŋ/	บวบ + เส้นใย	‘บวบเรียว’

5.3.3.2 คำขยายที่เกี่ยวกับขนาด ได้แก่ คำว่า ใหญ่ เล็ก และคำว่า ขนาด

จำนวน 8 คำ

ขนาด (ใหญ่ เล็ก และ ขนาด)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ប៉ងប៉ោះធំ	/peijpah + thum/	มะเขือเทศ + ใหญ่	‘มะเขือเทศใหญ่’
កាត់ធំ	/kaarot + thum/	แคโรท + ใหญ่	‘แคโรทใหญ่’
ត្រប់ផ្លែធំ	/trap + plae + thum/	มะเขือ + ผล + ใหญ่	‘มะเขือจาน’
ម្ទេសប្លោកធំ	/mteh + plaok + thum/	พริก + กระเพาะ + ใหญ่	‘พริกหยวกใหญ่’
កាត់តូច	/kaarot + touc/	แคโรท + เล็ก	‘แคโรทเล็ก’
ប៉ងប៉ោះតូច	/peijpah + touc/	มะเขือเทศ + เล็ก	‘มะเขือเทศเล็ก’
ក្រូចឆ្មារ	/krouc + cmaa/	ส้ม + เล็ก	‘มะนาว’
ជីវក្រសាំងទំហំ	/cii + krasaŋ + tumhum/	ผักชี + มะสัง + ขนาด	‘ผักแพว’

5.3.3.3 คำขยายที่เกี่ยวกับสี ได้แก่ สีดำ สีขาว สีเขียว สีแดง และสีเหลือง

จำนวน 29 คำ ดังนี้

ดำ

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ស្ពៃខ្មៅ	/spiy + kmaw/	ฝักกาด + ดำ	‘ฝักกาดหิน’
សណ្តែកខ្មៅ	/sandaek + kmaw/	ถั่ว + ดำ	‘ถั่วดำ’
ជីវម្រះក្រៅខ្មៅ	/cii + mrəəhpiv + kmaw/	ผักชี + กระเพาะ + ดำ	‘กระเพาะแดง’
ផ្ទិតក្តាមខ្មៅ	/psət + kdaam + kmaw/	เห็ด + ฟู + ดำ	‘เห็ดหอม’

ขาว

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ขี้มส	/ktim + saa/	กระเทียม + ขาว	‘กระเทียม’
ฉีรส	/cii + saa/	ผักชี + ขาว	‘แมงลัก’
ทฺรบส	/trap + saa/	มะเขือ + ขาว	‘มะเขือขาว’
ฝึส	/ptii + saa/	ผักโขม + ขาว	‘ผักโขมแก้ว’
ฝูិតส	/psət + saa/	เห็ด + ขาว	‘เห็ดนางฟ้า’
โสฺส	/spiy + saa/	ผักกาด + ขาว	‘ผักกาดแก้ว’
ฉีรฺรฺรฺรฺร	/cii + mrěəhpw + saa/	ผักชี + กระเพรา + ขาว	‘กระเพราขาว’
ฝูិតกฺก	/psət + kdaam + saa/	เห็ด + ปู + ขาว	‘เห็ดโคนหิมะ’
ฝูิตกฺก	/pkaa + khatnaa + saa/	ดอก + กระน้ำ + ขาว	‘กะหล่ำดอก’

เขียว เข็ว /khiəw/ และ ใบตัง /baytaŋ/

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
โสฺส	/spiy + khiəw/	ผักกาด + เขียว	‘ผักกาดเขียว’
สโงฺก	/sandaek + khiəw/	ถั่ว + เขียว	‘ถั่วเขียว’
ฝูิตก	/pkaa khatnaa + khiəw/	กะหล่ำดอก + เขียว	‘บรอกโคลี’
เข็ว			
ฝูิตก	/pkaa + spiy + baytaŋ/	ดอก + ผักกาด + เขียว	‘บรอกโคลี’
รฺร	/mrəc + kcəy + khiəw/	พริกไทย + อ่อน + เขียว	‘พริกไทยเขียว’
รฺร	/mteh + plaok + thum + khiəw/	พริก + กระเพาะ + ใหญ่ + เขียว	‘พริกหวาน
เข็ว			เขียว’

เข็ว /khiəw/ หมายถึง สีคราม อย่างสีของท้องฟ้า หรือ สีน้ำเงิน

ใบตัง /baytaŋ/ หมายถึง สีเขียวอย่างสีเขียวของใบตอง

แดง

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ขี้ม	/ktim + krahaam/	กระเทียม + แดง	‘หอมแดง’
สโงฺก	/sandaek + krahaam/	ถั่ว + แดง	‘ถั่วแดง’
ฉีร	/cii + krahaam/	ผักชี + แดง	‘โหระพา’

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ผู้โกรธา	/ptii + krahaam/	ผัก โขม+ แดง	‘ผักโขมแดง’
เข้สโกรธา	/mteh + krahaam/	พริก + แดง	‘พริกชี้ฟ้า’
โธษารุณโกรธา	/chaythaw + moul + krahaam/	ผักกาดหัว+ กลม + แดง	‘ผักกาดหัวแดง’
เข้สตะตู่โกรธา	/peinpah + touc + krahaam/	มะเขือเทศ+เล็ก + แดง	‘มะเขือเทศเล็กแดง’
เข้สแฏกตั้งโกรธา	/mteh + plaok + thum + krahaam/	พริก+ กระเพาะ+ใหญ่+แดง	‘พริกหวานแดง’

เหลือง

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
เข้สตะตู่ แญ้ง	/peinpah + touc + lieng/	มะเขือเทศ + เล็ก + เหลือง	‘มะเขือเทศเล็กเหลือง’
เข้สแฏกตั้ง แญ้ง	/mteh + plaok + thum + lieng/	พริก+กระเพาะ+ใหญ่+เหลือง	‘พริกหวานเหลือง’

5.3.3.4 คำขยายที่เกี่ยวกับรสชาติ ได้แก่ คำว่า เปรี้ยว หวาน เผ็ด ขึ้นและ ฝาดจำนวน10 คำดังนี้

รสชาติ (เปรี้ยว หวาน เผ็ด ขึ้น และ ฝาด)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
มูรกุสាំង	/mceu + krasaŋ/	เปรี้ยว + มะสัง	‘มะสัง’
มูรลาซึ้ง	/mceu + muəŋ/	เปรี้ยว + ชะมวง	‘ชะมวง’
มูรแญ้ง	/mceu + liəŋ/	เปรี้ยว + ผักตั่ว	‘ผักตั่ว’
มูรสนัน	/mceu + sandan/	เปรี้ยว + มะดัน	‘มะดัน’
มูรหังตือ	/mceu + qampil/	เปรี้ยว + มะขาม	‘ใบมะขาม’
นือมูร	/cii + mceu/	ผักชี + เปรี้ยว	‘ผักลาวทอง’
บโธ่ฝูษ	/banlae + pqaem/	ผัก + หวาน	‘ผักหวาน’
เข้สบือ	/mteh + həl/	พริก + เผ็ด	‘พริกชี้หนู’
ทรบ่ฮาร	/trap + khaa/	มะเขือ + ขึ้น	‘มะเขือขึ้น’
โธ่บ่าง	/spiy + haan/	ผักกาด + ฝาด	‘ผักกะหล่ำ’

5.3.3.5 คำขยายที่เกี่ยวกับกลิ่น จำนวน 5 คำ ได้แก่ คำว่า หอม ซึ่งใช้ 2 คำ คือคำว่า บรูเบ็ร /prahaə/ และ ภิหฺรฺ /kraɔup/ และ คำว่า ฉุน ดังนี้

หอม (บรูเบ็ร /prahaə/ และ ภิหฺรฺ /kraɔup/) ฉุน

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ฉีรฺบรูเบ็ร	/cii + prahaə/	ผักชี + หอม	‘ยี่ห่วย’
รฺนฺรฺบรูเบ็ร	/nɔnɔŋ + prahaə/	บวบ + หอม	‘บวบหอม’
ฉีรฺภิหฺรฺ	/ptii + kraɔup/	ผักโขม + หอม	‘อบเชย’
สฺรฺภิหฺรฺ	/spɨy + kraɔup/	ผักกาด + หอม	‘ผักกาดหอม’
ฉีรฺฉฺ	/cii + cqaap/	ผักชี + ฉุน	‘ผักคาวทอง’

5.3.3.6 คำขยายที่เกี่ยวกับสภาวะ ได้แก่ อ่อน กรอบ และสภาวะที่ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ จำนวน 9 คำ ดังนี้

สภาวะอ่อน (สภาวะที่ของผลที่ยังไม่แก่ หรือสุก ได้แก่ คำว่า ฐฺลฺ /klout/

‘ผลอ่อน’ และ ฐฺ /kcəy/ ‘อ่อน’)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ฐฺลฺทฺรฺสฺกฺ	/klout + trasaq + srouw/	ผลอ่อน + แต่ง + ทุ่งนา	‘แต่งไทยอ่อน’
ฐฺลฺทฺรฺฉฺ	/klout + tralaac/	ผลอ่อน + ฟัก	‘ฟักอ่อน’
ฐฺลฺรฺนฺ	/klout + nɔnɔŋ/	ผลอ่อน + บวบ	‘บวบอ่อน’
ฐฺลฺฉฺฉฺ	/klout + qəwɬək/	ผลอ่อน + แต่งโม	‘แต่งโมอ่อน’
ฐฺลฺฉฺ	/klout + klook/	ผลอ่อน + น้ำเต้า	‘น้ำเต้าอ่อน’
สฺนฺฉฺ	/sandan + kcəy/	มะคั้น + อ่อน	‘มะคั้นอ่อน’

กรอบ

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ทฺรฺ	/trap + sruəy/	มะเขือ + กรอบ	‘มะเขือเปราะ’
ทฺรฺสฺ	/trap + sambak + sruəy/	มะเขือ + เปลือก + กรอบ	‘มะเขือเปราะ’

ลูก (สภาวะที่ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
កូនខាត់ណា	/koun + khatnaa/	ลูก + คะน้ำ	‘คะแห้ง’

คำขยายที่เกี่ยวกับสัณฐานรูปทรง ขนาด สี รสชาติ กลิ่น และสภาวะ จะวางไว้หลังคำหลักที่เป็นคำเรียกพืชผักต่างๆไป ทำให้เกิดความหมายใหม่เป็นคำเรียกพืชผักที่เฉพาะ และคำขยายมักจะเป็นคำเดียว ยกเว้นคำขยายที่เกี่ยวกับรสชาติ คำว่า មួរ /mcoo/ ‘เปรี้ยว’ วางไว้หน้าคำที่เป็นพืชผักต่างๆไป ซึ่งยังคงความหมายของคำเรียกพืชผักเดิม ไม่ได้ทำให้พืชผักมีความหมายใหม่ ใช้เรียกเพราะพืชผักดังกล่าวมีรสเปรี้ยว และเช่นเดียวกันกับคำขยายที่เกี่ยวกับสภาวะผลอ่อน ในคำว่า ខ្លូត /klot/ ‘ผลอ่อน’ และ កូន /koun/ ‘ลูก’ จะวางอยู่หน้าชื่อพืชผักต่างๆไป

5.3.4 คำขยายที่ว่าด้วยส่วนประกอบ

ได้แก่ คำที่เกี่ยวกับส่วนประกอบของพืช และ ส่วนประกอบหรืออวัยวะของคนและสัตว์ จำนวน 53 คำ

5.3.4.1 คำที่เกี่ยวกับส่วนประกอบของพืช ได้แก่ คำว่า เมล็ด หัว ราก

ลำต้น ใบ ยอด ดอก ผล และหนาม 35 คำ

เมล็ด

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ដីក្រាប់	/cii + kröap/	ผักชี + เมล็ด	‘แมงลัก’

หัว (ส่วนของพืชที่อยู่ใต้ดินหรือน้ำ) และ ราก

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
មើមឈូក	/mœm + chuuk/	หัว + บัว	‘สายบัว’
មើមខ្លាយ	/mœm + kciay/	หัว + กระชาย	‘กระชาย’
មើមខ្លឹមស	/mœm + ktim + saa/	หัว + กระเทียม + ขาว	‘กระเทียม’
ស្ពៃមើម	/spiay + mœm/	ผักกาด + หัว	‘ผักกาดหัว’
ក្រអៅឈូក	/kraəw + chuuk/	ราก + บัว	‘รากบัว’

ต้น (ส่วนของพืชที่เป็นลำต้น)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
เด็ชเตก	/daəm + ceik/	ต้น + กล้วย	‘หยวกกล้วย’
เด็ชชวาย	/daəm + kciə/	ต้น + กระจาย	‘ต้นกระชาย’
เด็ชตราฟ	/daəm + traaw/	ต้น + เผือก	‘ต้นเผือก’
เด็ชรุมเด็งไทร	/daəm + rumdeinj + priy/	ต้น + ข่า + ป่า	‘ข่าป่า’

ใบ

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
สื่อกฺรูตเสีต	/slək + kroucsaəc/	ใบ + มะกรูด	‘ผลมะกรูด’
สื่อกฺฐิม	/slək + ktim/	ใบ + กระเทียม	‘ต้นหอม’
สื่อกฺญៅ	/slək + lpiw/	ใบ + ฟักทอง	‘ใบฟักทอง’
สื่อกฺฐีង	/slək + tnəŋ/	ใบ + ส้มลม	‘ใบส้มลม’
สื่อกฺมฺก	/slək + mkaq/	ใบ + มะกอก	‘ใบมะกอก’
สื่อกฺសណាន់	/slək + sandan/	ใบ + มะดัน	‘ใบมะดัน’
สื่อกฺទ្រមង	/slək + tramuəŋ/	ใบ + ชะมวง	‘ใบชะมวง’
สื่อกฺកន្រោក	/slək + kantraok/	ใบ + หอมแขก	‘ใบหอมแขก’
สื่อกฺគៃ	/slək + krəy/	ใบ + ตะไคร้	‘ใบตะไคร้’
ฐឹមสื่อก	/ktim + slək/	กระเทียม + ใบ	‘กระเทียมต้น’

ยอด

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ทฺรูยฺសោ	/truəy + sdaw/	ยอด + สะเดา	‘ยอดสะเดา’
ทฺรูยฺណៅ	/truəy + lpiw/	ยอด + ฟักทอง	‘ยอดฟักทอง’
ทฺรูยฺរាំង	/truəy + rəəŋ/	ยอด + จิก	‘ยอดจิก’
ทฺรูยฺស្វាយ	/truəy + swaay/	ยอด + มะม่วง	‘ยอดมะม่วง’

ดอก

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ផ្កាខ្ចឹម	/pkaa + ktim/	ดอก + กระเทียม	‘ดอกหอม’
ផ្កាអង្កាដី	/pkaa + qɑŋkiədəy/	ดอก + แคน	‘ดอกแคน’
ស្ពៃផ្កា	/spiəy + pkaa/	ฝักกาด + ดอก	‘กะหล่ำดอก’
ត្រឡូងចេក	/trayuuŋ + ceik/	ดอกกล้วย + กล้วย	‘หัวปลี’

ผล

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ផ្លែម្រះ	/plae + mrəəh/	ผล + มะระ	‘มะระจั่นก’
ផ្លែក្រសាំង	/plae + krasaŋ/	ผล + มะสัง	‘ผลมะสัง’
ផ្លែថ្មីង	/plae + tniŋ/	ผล + ส้มลม	‘ผลส้มลม’
ផ្លែក្រូចសើច	/plae + kroucsaəc/	ผล + มะกรูด	‘ผลมะกรูด’
ផ្លែសណ្តាន់	/plae + sandan/	ผล + มะคันทน์	‘ผลมะคันทน์’

หนาม

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ដីរបន្លា	/cii + banlaa/	ฝักชี่ + หนาม	‘ฝักชี่ฝรั่ง’
ផ្ទឹរបន្លា	/ptii + banlaa/	ฝักโขม + หนาม	‘ฝักโขมหนาม’

5.3.4.2 คำขยายที่เกี่ยวกับส่วนประกอบหรืออวัยวะของคนและสัตว์
จำนวน 18 คำได้แก่ อวัยวะภายนอก (ส่วนใบหน้า ส่วนลำตัว ส่วนแขนและขา) และ อวัยวะภายใน

อวัยวะภายนอกส่วนใบหน้า (หัว หู แก้ม และ งา)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ត្រសក់ក្បាលស្វា	/trasaq + kbaal + swaa/	แดง + หัว + ลิง	‘แดงกวา’
ដីរត្រចៀកជ្រូក	/cii + traciəq + cruuk/	ฝักชี่ + หู + หมู	‘ฝักหูเสือ’
ដីរត្រចៀកជ្រី	/cii + traciək + damrøy/	ฝักชี่ + หู + ช้าง	‘ฝักหูเสือ’
ផ្សិតត្រចៀកកណ្តុរ	/psət + traciək + kandol/	เห็ด + หู + หนู	‘เห็ดหูหนู’
ដីរផ្កាល់ត្រី	/cii + tpñəŋ + trøy/	ฝักชี่ + แก้ม + ปลา	‘ฝักคาวทอง’
ម្រះភ្នឹក	/mrəəh + pluk/	มะระ + งาม้าง	‘มะระจั่น’

อวัยวะภายนอกส่วนลำตัว (โหนก หลัง และ อวัยวะเพศผู้)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
เขฺลสฺบูกฺเคฺล	/mteh + baok + koo/	พริก + โหนก + ั่ว	‘พริกหยวก’
โสฺลฺบูกฺเคฺล	/spiɿ + book + koo/	ผักกาด + โหนก + ั่ว	‘ผักกาดขาว’
ทฺรบฺ์ทฺรฺกฺษรฺยฺล	/trap + kraom + rɔmiəh/	มะเขือ + หลัง + แรด	‘มะเขือเปราะม่วง’
ทฺรบฺ์ทฺลฺเคฺล	/trap + kdaa + koo/	มะเขือ+อวัยวะเพศผู้ + แมว	‘มะเขือยาวม่วง’
เขฺลสฺทฺลฺฎฺ	/mteh + kdaa + cmaa/	พริก + อวัยวะเพศผู้ + แมว	‘พริกขี้หนู’

อวัยวะภายนอกส่วนแขนและขา (นิ้ว เล็บ เท้า และ ต้นขา)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
เขฺลสฺไฉฺนฺ	/mteh + day + niəŋ/	พริก + นิ้ว + นาง	‘พริกชี้ฟ้า’
รฺยฺเฏฺทฺทฺรฺชฺทฺกฺหฺก	/rɔmiət + kracaak + qaak/	ขมื่น + เล็บ + นกออก	‘ขมื่นแดง’
สฺลฺลฺฉฺฉฺยฺล	/sküən + cəəŋ + mǎən/	บัว + เท้า + เป็ด	‘บัวสาย’
โสฺลฺฉฺฉฺยฺล	/spiɿ + cəəŋ + tiə/	ผักกาด + เท้า + เป็ด	‘ผักกาดฮ่องเต้’
ฝฺุทฺทฺลฺยฺล	/psət + phiw + mǎən/	เห็ด + ต้นขา + ไก่	‘เห็ดนางรมหลวง’

อวัยวะภายใน (กระเพาะ)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
เขฺลสฺปฺลฺก	/mteh + plaok/	พริก + กระเพาะ	‘พริกหยวกและพริกหวาน’
เขฺลสฺปฺลฺกฺยฺล	/mteh + plaok + maat/	พริก + กระเพาะ + เรียบ	‘พริกหยวก’

คำขยายที่ว่าด้วยส่วนประกอบ ทำให้คำเรียกพืชผักต่างๆ ไปเกิด ความหมายใหม่เป็นคำเรียกพืชผักเฉพาะ ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวกับส่วนประกอบของพืช (เมล็ด หัว รากลำต้น ใบ ยอด ดอก ผล และหนาม) คำขยายเป็นคำเดียวจะวางไว้ได้ทั้งข้างหน้าและข้างหลังคำ เรียกพืชผักต่างๆ ไป และคำขยายที่เกี่ยวกับส่วนประกอบหรืออวัยวะของคนและสัตว์ (ส่วนใบหน้า ส่วนลำตัว ส่วนแขนและขา) เป็นคำเดียวจะวางไว้ข้างหลังคำเรียกพืชผักต่างๆ ไป

5.3.5 คำขยายที่วาด้วยอุปกรณ์และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวกับอุปกรณ์ และคำขยายที่เกี่ยวกับพาหนะจำนวน 13 คำ

5.3.5.1 คำขยายที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ ได้แก่ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับไม้ และอุปกรณ์ในชีวิตประจำวันจำนวน 10 คำ

อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับไม้ (ไม้ระแนง ไม้ ไม้จิ้ม และ เลื่อย)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ត្រសក់ទ្រើង	/trasaŋ + trəŋ/	แดง + ไม้ระแนง	‘แดงกาว’
សណ្តែកទ្រើង	/sandaek + trəŋ/	ถั่ว + ไม้ระแนง	‘ถั่วฝักยาว’
ដំឡូងឈើ	/damlouŋ + chəə/	มัน + ไม้	‘มันสำปะหลัง’
កំពឹងពូយឈើ	/kampiingpuəy + chəə/	แพงพวย + ไม้	‘แพงพวยน้ำ’
ស្នៀតពោត	/sniət + poot/	ไม้จิ้ม + ข้าวโพด	‘ข้าวโพดอ่อน’
ដីរណារ	/cii + rɔnaa/	ผักชี + เลื่อย	‘ผักชีฝรั่ง’

อุปกรณ์ที่เป็นของใช้ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (คำว่า หมวก เข็ม ตะเกียบ

และ สบู่)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ដ្រិតមួក	/psət + muək/	เห็น + หมวก	‘เห็นดกระดุม’
ដ្រិតមួល	/psət + mcul/	เห็น + เข็ม	‘เห็นเข็มทอง’
ស្នៀតជ្រឹះ	/spiy + cankəh/	ผักกาด + ตะเกียบ	‘ผักกวางตุ้ง’
ស្នៀតត្រៃសាប៊ូ	/slək + kriy + saabu/	ใบ + ตะไคร้ + สบู่	‘ตะไคร้แกง’

5.3.5.2 คำขยายที่เกี่ยวกับพาหนะ ได้แก่ พาหนะทางน้ำและทางบก จำนวน 3 คำ

พาหนะทางน้ำ (สำเภา)

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ម្នេសសំពៅ	/mteh + sampiw/	พริก + สำเภา	‘พริกหยวก’
រមៀតសំពៅ	/romiət + sampiw/	ขมิ้น + สำเภา	‘ขมิ้นเหลือง’

พาทะทางบก (เกวียน)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
សណ្តែកកង់រទេះ	/sandaek + kan + roteh/	ถั่ว + ล้อม + เกวียน	‘ถั่วฝักยาว’

คำขยายที่เกี่ยวกับอุปกรณ์และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ คำขยายที่เกี่ยวกับอุปกรณ์ (อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับไม้ และอุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน) และคำขยายที่เกี่ยวข้องกับพาทะ (ทางน้ำ ทางบก) จะวางไว้ได้หลังคำหลักที่เป็นคำเรียกพืชผักต่างๆไป ทำให้เกิดความหมายใหม่เป็นคำเรียกพืชผักที่เฉพาะ และคำขยายมักจะเป็นคำเดียว หรือ 2 คำก็ได้ ยกเว้นคำว่า ស្លៀតពោត /sniat + poot/ ไม้จิ้ม + ข้าวโพด ‘ข้าวโพดอ่อน’ คำขยายจะอยู่ข้างหน้าคำหลัก

5.3.6 คำขยายที่วัดด้วยคำกริยา

ได้แก่ คำที่เกี่ยวกับการกระทำของคน และคำที่เกี่ยวกับการกระทำของพืชผัก จำนวน 7 คำ

5.3.6.1 คำกริยาที่เกี่ยวกับการกระทำของคน จำนวน 4 คำ ได้แก่ คำว่า หัวเราะ นั่ง ล้อม และ แห่

คำกริยาที่เกี่ยวกับการกระทำของคน (หัวเราะ นั่ง ล้อม และ แห่)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ក្រូចសើច	/krouc + saec/	ล้อม + หัวเราะ	‘มะกรูด’
សណ្តែកអង្កុយ	/sandaek + qangkuy/	ถั่ว + นั่ง	‘ถั่วพุ่ม’
ត្រប់ពោ	/trap + room/	มะเขือ + ล้อม	‘มะเขือล้อม’
ក្រសាំងហៃ	/krasanj + hae/	ผักกระสัง + แห่	‘ผักไผ่น้ำ’

5.3.6.2 คำกริยาที่เกี่ยวกับการกระทำของพืชผัก จำนวน 3 คำ ได้แก่ คำว่า งอก และ หุ้ม

คำกริยาที่เกี่ยวกับการกระทำของพืชผัก (งอก และ หุ้ม)

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
សណ្តែកបណ្តុះ	/sandaek + bandoh/	ถั่ว + งอก	‘ถั่วงอก’
ស្ពៃក្តោប	/spiy + kdaop/	ผักกาด + หุ้ม	‘กะหล่ำปลี’
ស្ពៃក្តោបចិន	/spiy + kdaop + can/	ผักกาด + หุ้ม + จีน	‘กะหล่ำปลีจีน’

คำขยายที่ว่าด้วยคำกริยา (คำที่เกี่ยวกับการกระทำของคน และคำที่เกี่ยวกับการกระทำของพืชผัก) จะวางไว้หลังคำหลักที่เป็นคำเรียกพืชผักต่างๆไป ทำให้เกิดความหมายใหม่เป็นคำเรียกพืชผักที่เฉพาะ

นอกจากนี้ มีคำเรียกพืชผักบางคำ ไม่ได้สร้างจากการนำคำมาขยายคำเรียกพืชผัก แต่สร้างจากคำขยายต่างๆ (จากคำในแวดวงความหมาย 6 หมวด) มาสร้างคำเรียกพืชผักในลักษณะการผสมผสานคำขยายเข้าด้วยกัน โดยอิงกับลักษณะเด่นอื่นๆ ได้แก่ ธรรมชาติ (เช่น คำว่า ดิน เช้า) ชื่อสัตว์ (เช่น คำว่า กุ้งแม่น้ำ ปลาหมอบ กบ) ชื่อกลุ่มคน (เช่น คำว่า ชาวฝรั่ง) ชื่อพื้นที่ (เช่น คำว่า จังหวัด) คำเกี่ยวกับลักษณะเด่นของพืช (เช่น คำว่า เปรี๊ยะ) คำเกี่ยวกับอวัยวะ (เช่น กุ้งน้ำดี เท้า หู ต้นขา) อุปกรณ์และของใช้ (เช่น คำว่า กระดุม เสื้อ) และคำกริยา (เช่น คำว่า บุกรุก) โดยคำเรียกพืชผักสร้างจากคำขยายต่างๆในลักษณะการผสมผสานมีจำนวน 8 คำ ดังนี้

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ប្រមាត់ដី	/pramat + dɔy/	กุ้งน้ำดี + ดิน	‘สะเดาดิน’
ជើងបង្កង	/cɛəŋ + bankaŋ/	เท้า + กุ้งแม่น้ำ	‘ผักเปิดไทย’
ត្រចៀកក្រាញ់	/traciək + krap/	หู + ปลาหมอบ	‘บัวบก’
ភ្លោកផ្អែប	/phiw + kankaep/	ต้นขา + กบ	‘ผักชีล้อม’
ម្លូរព្រឹក	/mceu + prik/	เปรี๊ยะ + เช้า	‘ส้มเช้า’
ម្លូរបារាំង	/mceu + baran/	เปรี๊ยะ + ชาวฝรั่ง	‘กระเจี๊ยบ’
ដើមឡើវារ	/daəm + leiw + qaaw/	ต้น + กระดุม + เสื้อ	‘ผักหวานบ้าน’
ទន្រ្ទានខេត្ត	/tontriən + kheit/	บุกรุก + จังหวัด	‘สาบเสือ’

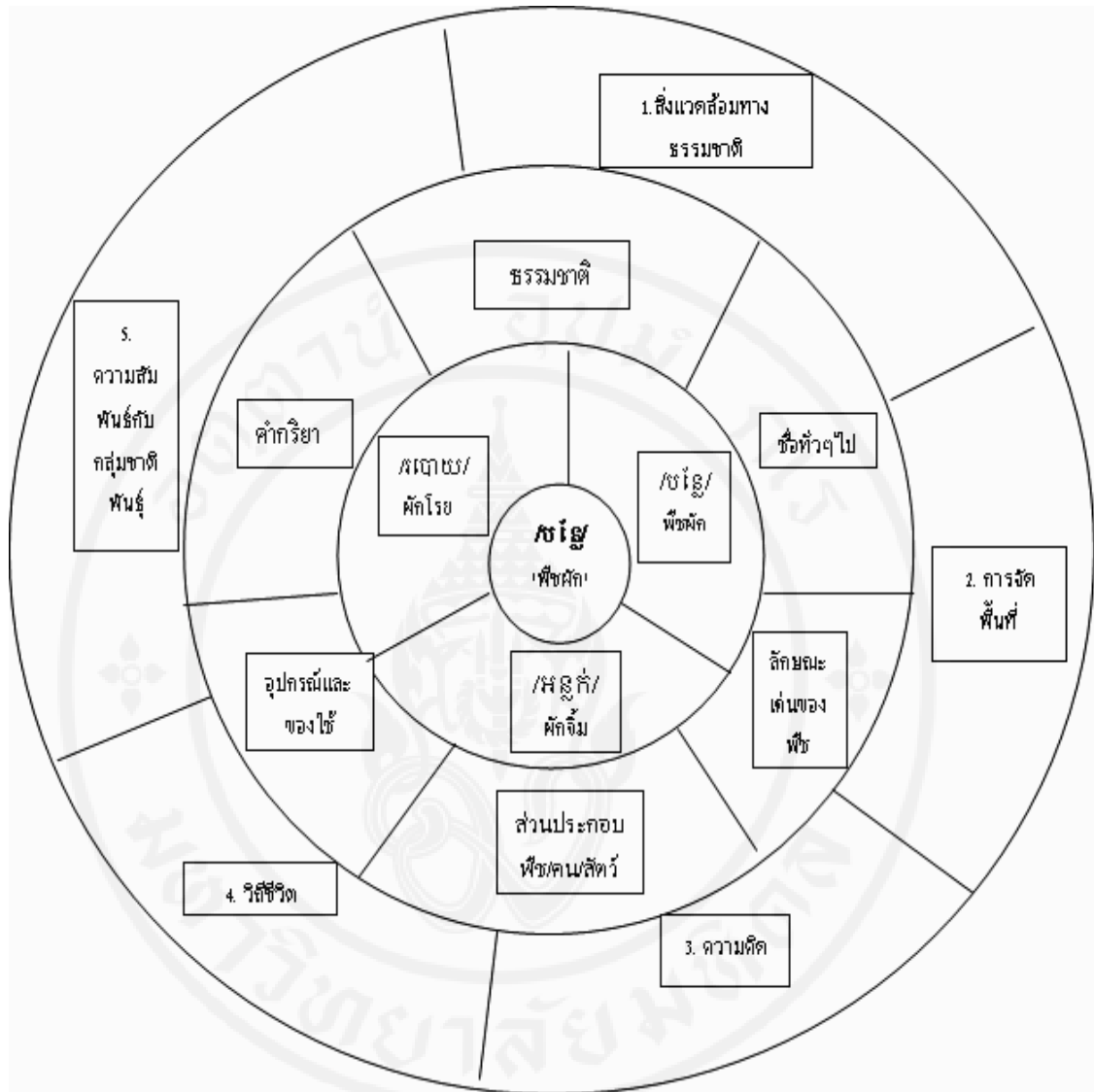
สรุป

จากการสร้างคำเรียกพืชผักต่างๆ โดยการนำคำมาขยายคำเรียกพืชผัก ทั้งนี้คำที่นำมาขยายไม่ว่าจะวางอยู่หลังหรือวางอยู่หน้า เป็นคำเดียวหรือมีมากกว่าหนึ่งคำ จากคำขยายดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็น สังคมและวัฒนธรรมของชาวเขมรในเรื่อง สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การจัดพื้นที่ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ความคิดของชาวเขมร วิถีชีวิตเขมร และความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่สะท้อนจากคำเรียกพืชผัก ดังจะกล่าวในบทต่อไป

บทที่ 6

ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากคำเรียกพี่ชู้

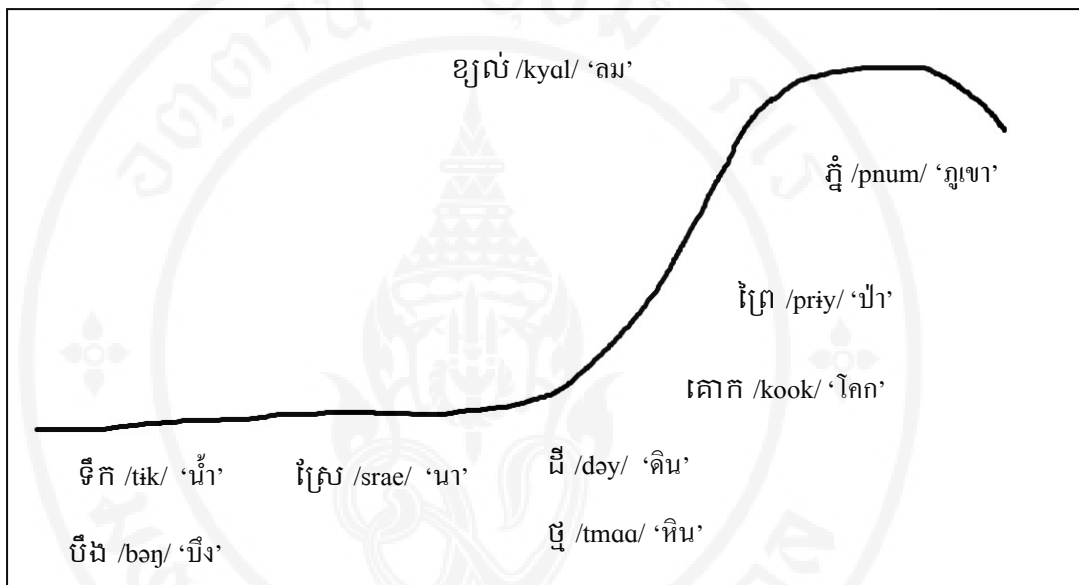
ในบทนี้จะกล่าวถึงภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขมรจากคำเรียกพี่ชู้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นสังคมเขมรในเรื่อง สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การจัดพื้นที่ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ความคิดของชาวเขมร วิถีชีวิตเขมร และ ความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่สะท้อนจากคำเรียกพี่ชู้ (ดูรูปที่ 6.1)



รูปที่ 6.1 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากคำเรียกพีชผัก

6.1 สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

จากคำขยายคำเรียกพืชผัก (ดู 5.3.1) ทำให้เห็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของประเทศกัมพูชาซึ่งประกอบด้วย ภู ^๓ /pnum/ ‘ภูเขา’, ไถ่ /priy/ ‘ป่า’, เคา ^๓ /kook/ ‘โลก’, ด้ /dəy/ ‘ดิน’, ฏ ^๓ /tmaɑ/ ‘หิน’, ไส ^๓ /srae/ ‘นา’, บ ^๓ /bəŋ/ ‘บึง’, ฎ ^๓ /tik/ ‘น้ำ’, และ ญ ^๓ /kya/ ‘ลม’ (ดูรูปที่ 6.2)



รูปที่ 6.2 แสดงสภาพภูมิประเทศ

ภู ^๓ /pnum/ ‘ภูเขา’ เป็นสภาพภูมิประเทศเป็นที่สูง เป็นป่าไม้และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ซึ่งคำว่า ภู ^๓ /pnum/ ‘ภูเขา’ ใช้เป็นคำเรียกพืชผักที่มีแหล่งกำเนิดจากภูเขา ได้แก่ ส ^๓ /sdaw + pnum/ สะเดา + ภูเขา ‘สะเดาป่า’, ก ^๓ /kɑncəɑl + pnum/ ผักแว่น + ภูเขา ‘ผักแว่นโลก’ (ดู 5.3.1.1)

ไถ่ /priy/ ‘ป่า’ เป็นสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีความสำคัญ ป่ามักอยู่ในที่ห่างไกลจากที่อยู่อาศัย อาจจะต้องอยู่ในที่ภูเขาสูง หรืออยู่ในที่ราบลุ่ม อยู่ตามบึง หรือตามปากแม่น้ำ ป่าเป็นที่เกิดของพันธุ์พืชนานาพรรณ และเป็นที่อยู่ของสัตว์ สำหรับป่าใหญ่ซึ่งตั้งอยู่ในที่ทุรกันดารอาจเป็นที่อยู่ของศัตรูที่เป็นภัยอันตรายต่อผู้คน (ส ^๓ /sə + pnum/ ๒๕๑๑: ๘๐๖) อาจจะกล่าวได้ว่าป่าไม่ใช่ที่อยู่อาศัยของคน แต่เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ พืชผักที่มีแหล่งกำเนิดจากป่า จะถูกระบุด้วยคำว่า ไถ่ /priy/ ‘ป่า’ เช่น ก ^๓ /kantuət + priy/ มะขม + ป่า ‘มะขามป้อม’, ส ^๓ /nonooŋ + priy/ บวบ + ป่า ‘บวบป่า’, ม ^๓ /mteh + priy/ พริก + ป่า ‘พริกป่า’, ม ^๓ /qaŋkaŋ + priy/ จี่เหล็ก + ป่า ‘จี่เหล็กป่า’ (ดู 5.3.1.1) เป็นต้น

โคก /kook/ ‘โคก’ เป็นพื้นดินสูงหรือเนินดิน ไม่ใช่พื้นราบ จากคำเรียกพืชผัก สะท้อนให้เห็นแหล่งอาหารที่มาจากโคก เช่น คำว่า ทรุกูสโคก /trakuən + kook/ ผักนึ่ง + โคก ‘ผักนึ่งจีน’, โสฎโคก /spiɿ + kook/ ผักกาด + โคก ‘กะหล่ำปี’ โดยพืชผักทั้งสองปลูกบนเนินดินที่ ทำเป็นแปลงเพาะปลูกไม่ได้ปลูกบนดินที่เป็นพื้นที่ราบ (ดู 5.3.1.1)

เดี /dəy/ ‘ดิน’ เป็นพื้นที่บนบกที่เชื่อมกับน้ำและบึง เป็นที่อยู่อาศัยของชาวเขมร และเป็นแหล่งที่เพาะปลูกพืช เช่น สันฎเดี /sandaek + dəy/ ถั่ว + ดิน ‘ถั่วลิสง’ และพืชผักที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติโดยอาศัยดิน เช่น พรหมเดี /promat + dəy/ ถุงน้ำดี + ดิน ‘สะเดาดิน’ (ดู 5.3.1.1)

ตุ้ /tmaɔ/ ‘หิน’ เป็นดินที่จับเกาะกันมีสภาพแข็ง (ส.เชษฐประเสริฐ ๒๕๑๑: ๓๘๕) หินมีทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ หินเป็นคำขยายพืชผักพบในคำว่า ติ้ตุ้ /ptii + tmaɔ/ ผักโขม + หิน ‘ผักโขมหิน’ (ดู 5.3.1.1)

ไ้ /srae/ ‘ทุ่งนา, นาข้าว’ เป็นสภาพทางภูมิศาสตร์อยู่ในพื้นที่ราบหรือที่ลุ่ม พืชผัก ที่ขึ้นในที่นา จะมีคำว่า ไ้ /srae/ ‘ทุ่งนา, นาข้าว’ ระบุไว้ เช่น ทรุกูสไ้ /trakuən + srae/ ผักนึ่ง + ทุ่งนา ‘ผักนึ่งนาหรือผักนึ่ง บึง’, มุ้ไ้ /mqɑm + srae/ ผักแขยง + ทุ่งนา ‘ผักแขยงนา’ เป็นต้น (ดู 5.3.1.1)

บึง /bəŋ/ ‘บึง’ เป็นที่ราบลุ่มน้ำขังมีขนาดใหญ่กว่าสระน้ำ บางแห่งมีฝั่งเป็นเนิน ล้อมรอบ บึงอาจเชื่อมต่อกับคลองหรือทะเล (ส.เชษฐประเสริฐ ๒๕๑๑: ๕๗๓) พืชผักที่เกิดใน บึง จะมีคำว่า บึง /bəŋ/ ‘บึง’ เป็นคำขยาย เช่น ทรุกูสบึง /trakuən + bəŋ/ ผักนึ่ง + บึง ‘ผักนึ่งบึง’ ซึ่งเป็นผักนึ่งที่เกิดในบึง ต่างจาก ทรุกูสโคก /trakuən + kook/ ผักนึ่ง + โคก ‘ผักนึ่งจีน’ เป็น ผักนึ่งที่ปลูกบนเนินดิน (ดู 5.3.1.2)

ตีก /tik/ ‘น้ำ’ เป็นสภาพทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ในที่ต่ำเป็นพื้นที่ที่มีน้ำตลอดปี เป็นที่อยู่ อาศัยของสัตว์น้ำ และพืชผักที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ พืชผักชนิดใดอยู่ในแหล่งน้ำหรือใกล้กับ แหล่งน้ำ ก็ใช้คำว่า ตีก /tik/ ‘น้ำ’ เพื่อบ่งบอกว่ามีถิ่นกำเนิดหรือที่มาจากแหล่งน้ำ เช่น ทรุกูสตีก /krapeen + tik/ เทียนกิ่ง + น้ำ ‘ปอผี’, โสฎตีก /spiɿ + tik/ ผักกาด + น้ำ ‘ผักกาดน้ำ’, ริงตีก /riəŋ + tik/ จิก + น้ำ ‘จิกน้ำ’, สฎริงตีก /smaw + riəŋ + tik/ หญ้า + จิก + น้ำ ‘หุบลาอ่อน’ เป็นต้น (ดู 5.3.1.2)

ยฺย /kyaɪ/ เป็นภาวะของอากาศที่เคลื่อนไหวไปมา เป็นคำขยายพืชผักที่พบน้อยมาก ในคำว่า ติ้ยฺย /ktim + kyaɪ/ กระเทียม + ลม ‘กระเทียมต้น’ (ดู 5.3.1.2)

สภาพแวดล้อมดังกล่าว มีคำที่พบในคำเรียกพืชผัก เป็นสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ชาวเขมร ค้นเคย และมีการจัดพื้นที่รวมทั้งมีการใช้ประโยชน์จากสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติดังกล่าว

6.2 การจัดพื้นที่และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว มีการจัดพื้นที่และใช้ประโยชน์ เป็น 3 พื้นที่ กล่าวคือ พื้นที่ไม่มีคนอยู่อาศัย พื้นที่มีคนอยู่อาศัย และ พื้นที่ทำการผลิต

6.2.1 พื้นที่ไม่มีคนอยู่อาศัย

ไ้ต /prəy/ ‘ป่า’ เป็นพื้นที่ที่ไม่ใช่เป็นที่อยู่ของคน แต่มีความสำคัญในฐานะที่เป็น แหล่งอาหาร และแหล่งวัสดุสำหรับก่อสร้างเรือนอาศัย

ทรัพยากรที่ได้จากป่า จะมีคำว่า ไ้ต /prəy/ ‘ป่า’ ระบุไว้ เช่น ชี้อไ้ต /kɕim + priy/ ‘กระเทียมป่า’, เตื่อมร่เฒ่งไ้ต /daəm + rumdeinj + priy/ ‘ข่าป่า’, ไ้ต /traaw + priy/ ‘เผือกป่า’, กิฐูตไ้ต /kantuat + priy/ มะยม + ป่า ‘มะขามป้อม’, สรเฒ่งไ้ต /nonoon + priy/ บวบ + ป่า ‘บวบป่า’, เมอสูไ้ต /mteh + priy/ พริก + ป่า ‘พริกป่า’, หกุกฏไ้ต /qanʔkəp + priy/ จี่เหล็ก + ป่า ‘จี่เหล็กป่า’ (ดู 5.3.1.1)

ป่ายังเป็นแหล่งของ บูนู๊ /risəy/ ‘ไม้ไผ่’ และ จี่เก็ง /tumpəəŋ/ ‘หน่อไม้’ ไม้ไผ่ เป็นอุปกรณ์ทางการเกษตร ใช้ทำร้านเพื่อให้ต้นแดงกวหรือต้นถั่วได้เลื้อย และมีการนำคำว่า ไม้ไผ่ ไปเป็นคำขยายคำเรียกพืชผักเช่น เมอสูบูนู๊ /psət + risəy/ เห็ด + ไม้ไผ่ ‘เห็ดหอม’ สำหรับ จี่เก็ง /tumpəəŋ/ ‘หน่อไม้’ เป็นอาหารที่สำคัญ (ดู 5.3.2.1)

นอกจากนี้ ป่าเป็นแหล่งวัสดุสำหรับก่อสร้างเรือน มี เฒ่อ /chəə/ ‘ไม้’ และต้นไม้ (ดู 5.3.5.1) มีการใช้ รณน /rənaa/ ‘เลื่อย’ เป็นอุปกรณ์ตัดไม้ (ดู 5.3.5.1) จากคำเรียกพืชผัก พบคำว่า เมอสูรณน /cii + rənaa/ ผักชี + เลื่อย ‘ผักชีฝรั่ง’ เนื่องจากมีลักษณะเหมือนฟันเลื่อย

6.2.2 พื้นที่มีคนอยู่อาศัย

6.2.2.1 ไ้ต /srok/

ไ้ต /srok/ เป็นหมู่บ้านที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของคน เดวิด แชนด์เลอร์ (2546: 154-157) แบ่ง ไ้ต /srok/ เป็น 3 กลุ่มคือ หมู่บ้านที่มีสภาพเป็นป่า หมู่บ้านที่พัฒนาจาก แหล่งที่นา และ หมู่บ้านริมน้ำ ส่วน นุด นาราง (2548: 48) กล่าวถึง ไ้ต /srok/ ว่าเป็นพื้นที่ที่ แวดล้อมด้วยป่า ภูเขา และบึง ตรงกันข้ามกับลักษณะความเป็นป่า และมีความหมายว่า บ้าน เมือง หรือ ประเทศ เช่น คำว่า ไ้ตไ้ต /srok kmae/ ‘เมืองเขมร ประเทศเขมร’ จากคำนิยาม จะเห็นการพัฒนาของ ไ้ต /srok/ จากป่า เป็นหมู่บ้าน และพัฒนาเป็นเมือง และเป็นประเทศ

สฺรอก /srok/ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นที่ตั้งถิ่นฐาน มีการเพาะปลูก
เลี้ยงสัตว์ ไม่ต้องเร่ร่อนล่าสัตว์ สฺรอก /srok/ ยังเป็นที่ปลูกพืชผลิตอาหาร เป็นที่เลี้ยงสัตว์ รวมทั้ง
เป็นที่ผลิตเครื่องนุ่งห่ม

ปลูกพืชผลิตอาหาร

ตฺร็อง /trəŋ/ เป็นไม้ไผ่ที่ทำเป็นอุปกรณ์ช่วยในการปลูกพืชผักหลายชนิด
เช่น แดงกวา หรือถั่วฝักยาว เป็นคำที่สะท้อนให้เห็นการปลูกพืชผักตามที่อยู่อาศัย (ดู 5.3.5.1) พืชผัก
ที่ปลูกโดยใช้ ตฺร็อง /trəŋ/ จะมีคำนี้ระบุไว้ เช่น ทรุสาก์ตฺร็อง /trasaŋ + trəŋ/ แดง + ไม้ระแนง
'แดงกวา', สันดาก์ตฺร็อง /sandaek + trəŋ/ ถั่ว + ไม้ระแนง 'ถั่วฝักยาว' เป็นต้น ทำให้รู้ว่าเป็น
พืชผักที่ปลูกขึ้นเอง การปลูกพืชผักโดยใช้ ตฺร็อง /trəŋ/ เป็นที่รู้จักกันทั่วไปตามที่อยู่อาศัย ซึ่ง
แตกต่างจากการปลูกตามพื้นดินไม่ต้องทำร้านปลูก จนมีสุภาษิตกล่าวว่า ปรุยัตถ์เตี๋ ฆุต ចង់ ឡើង
ត្រើង (สฺรฺเยตฺตฺรึ ណាត, ๒๕๕๕) /prumat dəy quat cəŋ laəŋ trəŋ/ 'สะดวกใจอยากขึ้น
ร้าน' มีความหมายถึงความทะเยอทะยาน ปรุยัตถ์เตี๋ /prumatdəy/ 'สะดวกใจ' เป็นพืชที่ไม่ยืนต้น
จะต้องอยู่ติดกับดินที่เป็นพื้นราบเสมอไม่สามารถเลื้อยขึ้นร้านได้เหมือนกับพืชอื่นจึงปลูกโดยไม่
ต้องทำร้านให้

พืชผักบ้านที่ปลูกในหมู่บ้านต่างจากพืชผักที่เกิดเองตามธรรมชาติ จะมีการ
ระบุคำว่า บ้านไว้ เช่น ขำบ้าน รุ่เด็งสฺรอก /rumdeŋ + srok/, จิกบ้าน ริงสฺรอก /rəŋ + srok/,
มะเต๋บ้าน ญาสฺรอก /lwia + srok/ เป็นต้น ในทางตรงข้าม พืชผักบางชนิดที่เกิดขึ้นเองตาม
ธรรมชาติในป่าจะมีการระบุแหล่งที่มาเช่นเดียวกัน เพื่อแสดงความแตกต่างจากพืชผักที่ปลูกตาม
ที่อยู่อาศัย เช่น กระเทียมป่า ฐึ่มปฺร็อง /ktim + priy/, 'จี่เหล็กป่า' ฆุญกัฏปฺร็อง /qəŋkəŋ + priy/ และ
มะขมป่า (หรือมะขามป้อม) กัฏฐึ่มปฺร็อง /kantuat + priy/

พืชผักที่ปลูกตามบ้าน จนเป็นที่รู้จักกันดี มักไม่ระบุ คำว่าบ้าน เช่น ฐึ่ม
/kəŋy/ 'ขิง', สบยฺร็อง /sbayriəŋ/ 'ดาวเรือง', สุก /sqam/ 'ชะอม' เป็นต้น

นอกจากนี้จากคำเรียกพืชผัก พบคำว่า ฆุ่ด /doun/ 'มะพร้าว' คำเรียก
มะพร้าวไม่มีคำว่า ป่า กำกับไว้ เป็น *มะพร้าวป่า อาจสันนิษฐานได้ว่ามะพร้าวเป็นพืชที่ปลูกบริเวณที่
อยู่อาศัย เช่นปลูกตามสวน ไม่เกิดเองในป่า และมีการนำคำว่า ฆุ่ด /doun/ 'มะพร้าว' ไปขยายพืช
ชนิดอื่นทำให้เกิดคำเรียกพืชผักชนิดใหม่ เช่น ฆุ่ดปฺร็อง /ptii + doun/ ผักโขม + มะพร้าว 'ผักโขมสวน'

เลี้ยงสัตว์

จากคำเรียกพืชผัก ทำให้เห็นสัตว์ต่างๆ (ดู 5.3.2.2; 5.3.4.2) สัตว์ต่างๆ เหล่านี้เป็นสัตว์ที่ชาวเขมรรู้จักคุ้นเคย เป็นทั้งสัตว์ที่อยู่ตามธรรมชาติ และเป็นสัตว์เลี้ยง สัตว์ดังกล่าว มี ជ្រូក /cruuk/ ‘หมู’, មាន់ /mɔ̃n/ ‘ไก่’, ទា /tia/ ‘เป็ด’, គោ /koo/ ‘วัว’, ម្តាយ /cmaa/ ‘แม่วัว’, កណ្តុរ /kandol/ ‘หนู’ มีการนำชื่อของสัตว์เหล่านี้ (รวมทั้งผลิตภัณฑ์หรืออวัยวะของสัตว์ดังกล่าว) มาเป็นคำขยายคำเรียกพืชผัก

ជ្រូក /cruuk/ ‘หมู’ เป็นสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงเพื่อบริโภคเนื้อ หมูหมูเป็นอวัยวะที่เด่นจึงนำมาเป็นคำเรียกพืชผัก ในคำว่า ជីវត្រចៀកជ្រូក /cii + traciəq + cruuk/ ผักชี + หู + หมู ‘ผักหูเสือ’

មាន់ /mɔ̃n/ ‘ไก่’ เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความใกล้ชิดกับชาวเขมรมาก ให้เนื้อบริโภคและให้ผลผลิตไข่เป็นอาหาร และมีการนำชื่อไข่ไก่มาเป็นคำเรียกพืชผัก พบในคำว่า ត្រប់ពងមាន់ /trap + pɔ̃n + mɔ̃n/ มะเขือ + ไข่ + ไก่ ‘มะเขือเหลือง’ ยังมีสุภาษิตเขมรที่กล่าวถึงไก่ว่า ឈឺធ្ងន់យកដំរីទៅបន់ ដល់ជម្ងឺស្រន់យក ពងមាន់ ទៅថ្នាយ ។ (សម្តេចជួន ណាត, ๒๕๕๘) /chii tɕɔ̃n yɔ̃k damrəy tɨw ban dal cumɿi sran yɔ̃k pɔ̃n mɔ̃n tɨw tɨwaa/ ‘ป่วยหนักให้นำช้างไปบน พออาการป่วยเบาลงให้นำไข่ไก่ไปถวายเป็นของขวัญ’ (ช้างเป็นสัตว์มงคลที่หายาก ส่วนไข่ไก่หาง่ายในหมู่บ้าน) มีความหมายว่า อย่าทำคุณงามความดีหรือทำตามหลักศาสนาเฉพาะเวลาที่มีปัญหา

ទា /tia/ ‘เป็ด’ เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความใกล้ชิดกับชาวเขมรมากเช่นกัน จนมีการนำเป็ดมาเปรียบเทียบกับคนที่ฟังอะไรแล้วไม่เข้าใจว่า เป็นเหมือนหนึ่ง រាคน้ำลงบนหัวเป็ด นอกจากนี้ มีการนำขาเป็ดมาเป็นคำเรียกพืชผัก เช่น ស្បែកដើមទា /spiə + cəəŋ + tia/ ผักกาด + เท้า + เป็ด ‘ผักกาดฮ่องเต้’

គោ /koo/ ‘วัว’ เลี้ยงไว้ใช้งาน เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ โหนดวัวเป็นอวัยวะที่เด่นจึงนำมาเป็นคำเรียกพืชผัก ในคำว่า ស្បែកគោ /spiə + bouk + koo/ ผักกาด + โหนด + วัว ‘ผักกาดขาว’

นอกจากวัวแล้ว แมวเป็นสัตว์ที่เขมรคุ้นเคยมาก มีการนำอวัยวะของแมวเป็นคำเรียกพืชผัก เช่น ម្តែសក្តិម្តាយ /mteh + kdaa + cmaa/ พริก + อวัยวะเพศผู้ + แมว ‘พริกขี้หนู’

สัตว์อื่นๆที่ชาวเขมรคุ้นเคย เป็นที่รู้จัก มีการนำมาใช้เป็นคำเรียกพืชผัก ได้แก่ សង្កើត /sanŋkae/ ‘ตัวเรือด’, ចាប /caap/ ‘นก’, ពស់ /pəh/ ‘งู’ พบในคำว่า ជីវសង្កើត /cii + sanŋkae/ ผักชี + ตัวเรือด ‘ผักชี’, ត្រប់ពងចាប /trap + pɔ̃n + caap/ มะเขือ + ไข่ + นก ‘มะเขือขาว’, ននោងពស់ /nonoŋ + pəh/ บวบ + งู ‘บวบงู’

นอกจากนี้ ยังมีสัตว์อื่นๆ เป็นที่คุ้นเคย ได้แก่ เสือ ช้าง แรด ลิง รวมทั้ง ปลา ปู กุ้ง กบ (ดู 5.3.2.2; 5.3.4.2) มีการนำสัตว์เหล่านี้มาเป็นคำเรียกพืชผัก เช่น ฝักรูตฺรฺกฺ /cii + traciəq + cruuk/ ฝักซี+หู+หมู ‘ฝักหูเสือ’, ทุบฺกฺ /trap + kraom + rəmiəh/ มะเขือ+หลัง+แรด ‘มะเขือเปราะม่วง’, ทุสฺกฺ /trəsq + kbaal + swaa/ ฝัก+หัว+ลิง ‘แตงกวา’, ทุมฺกฺ /mqaam + trəy/ ฝักแขยง+ปลา ‘ฝักแขยงชนิดหนึ่ง’, ทุสฺกฺ /psət + kdaam + kmaw/ เห็ด+ปู+คำ ‘เห็ดหอม’, ทุบฺกฺ /cəəŋ + baŋkaəŋ/ เท้า+ กุ้งแม่น้ำ ‘ผักเป็ดไทย’, ทุบฺกฺ /phiw + kaŋkaep/ ต้นขา+ กบ ‘ฝักขี้ล่อม’

เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่พบคำว่า กระบือ /krəbəy/ ทุบฺกฺ และ หมา /ckae/ ทุบฺกฺ ในคำเรียกพืชผักเขมร เป็นไปได้ว่าสังคมเขมรใช้วัวในการผลิตจึงคุ้นเคยกับวัวมากกว่ากระบือ และคำว่าหมา ในภาษาเขมรเป็นคำไม่สุภาพจึงไม่นิยมนำมาเป็นชื่อเรียกพืชผัก

ผลิตเครื่องนุ่งห่ม

คำว่า ทุบฺกฺ /psət + daŋkouw/ เห็ด+ ตัวไหม ‘เห็ดกระด้าง’ สร้างจากคำว่า ทุบฺกฺ /daŋkouw/ ‘ตัวไหม’ การเลี้ยงตัวไหมเพื่อนำเส้นไหมไปทอผ้า ทำเครื่องนุ่งห่มเป็นวิถีชีวิตหนึ่งของชาวเขมร และจากคำเรียกพืชผัก พบคำว่า ทุบฺกฺ /qaaw/ ‘เสื่อ’, ทุบฺกฺ /leiw/ ‘กระดุม’ (ในคำว่า ทุบฺกฺ /daəm + leiw + qaaw/ ต้น+ กระดุม+ เสื่อ ‘ฝักหวานบ้าน’) และ ทุบฺกฺ /mcul/ ‘เข็ม’ (ในคำว่า ทุบฺกฺ /psət + mcul/ เห็ด+ เข็ม ‘เห็ดเข็มทอง’) สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตที่มีการผลิตเครื่องนุ่งห่ม และ ตัดเย็บ

6.2.2.2 หมู่บ้านริมน้ำ

หมู่บ้านริมน้ำ มีความสำคัญเป็นที่ทำประมง และเป็นท่าเรือติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ

จากคำเรียกพืชผักที่เกี่ยวกับปลา แสดงให้เห็นความสำคัญของหมู่บ้านริมน้ำที่เกี่ยวข้องกับการจับปลา นอกเหนือจากจับปลาที่อาศัยอยู่ตามบึง (ดู 5.3.2.2)

นอกจากนี้ คำเรียกพืชผักที่เกี่ยวกับพาหนะทางน้ำ (ดู 5.3.5.2) เช่น เรือสำเภา สะท้อนให้เห็นความสำคัญของหมู่บ้านริมน้ำที่เป็นท่าเรือติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะกับต่างประเทศ ในขณะที่การเดินทางโดยทางบกใช้ ทุบฺกฺ /roteh/ ‘เกวียน, รถ’ (ดู 5.3.5.2) การเดินทางโดยทางน้ำต้องอาศัยเรือหรือ ทุบฺกฺ /tuuk/ แต่จากคำเรียกพืชผักไม่พบคำนี้ เรือไม่สำคัญเท่าสำเภา เพราะในสมัยโบราณสำเภาเป็นเรือสำหรับเดินทาง และเป็นพาหนะขนส่งสินค้าที่สำคัญ (ส

เข้ตตฺร ฅนคค ๒๕๑๑: ๑๕๒๓) จากคำเรียกพืชผัก พบว่า มีคำว่า เรือสำเภา ส้มเเต่ /sampiw/ ‘สำเภา’ เช่นในคำว่า เข้ตตฺร ส้มเเต่ /mteh + sampiw/ พริก + สำเภา ‘พริกหยวก’, รเย้ต ส้มเเต่ /romiet + sampiw/, ขมึน + สำเภา ‘ขมึนเหลือง’

อย่างไรก็ตามหมู่บ้านริมน้ำไม่น้อยกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญ มีการตั้งชื่อ ว่า กำปง เช่น กำปงโสม กำปงหลวง กำปงสวย ผู้ที่อาศัยเป็นส่วนมากเป็นกลุ่มคนชาวจีนหรือไม่กี่ ชาวเขมรเชื้อสายจีน มาเลย์หรือจาม ถัดจากที่อยู่อาศัยริมน้ำออกไปจะเป็นที่นา คือหมู่บ้านปลูกข้าว มีลักษณะเป็นทุ่งนาปลูกข้าวรอบกำปง ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชาวเขมร และถัดจาก หมู่บ้านปลูกข้าวออกไป พื้นที่ท้องทุ่งนาออกไปก็เป็นป่าซึ่งมีสัตว์ป่าอาศัย ในหมู่บ้านป่านี้กลุ่มคน ที่อาศัยอยู่จะเก็บของป่าขาย (เดวิด แชนด์เลอร์ 2546: 154)

6.2.3 พื้นที่ทำการผลิต

ไ้ร /srae/ ‘ทุ่งนา, นาข้าว’ เป็นพื้นที่ใช้สำหรับปลูกข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของชาว เขมร ข้าวมีความสำคัญมาก ข้าวเป็นสัญลักษณ์ของชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย และอยู่ในวิถีชีวิตของชาว เขมรมาช้านาน (Nusara and friends 2000: 21-22)

การปลูกข้าวต้องอาศัยน้ำ ทุ่งนาหรือนาข้าวที่ใช้ปลูกข้าวจะมีการปรับให้ราบ มีการทำคัน กั้นเป็นแปลงเพื่อกักเก็บน้ำสำหรับปลูกข้าว มีคำสุภาษิตที่สะท้อนการปลูกข้าวคือ ធ្វើ ៃ្រសឹង ទឹក ធ្វើសឹកឹង បាយ (สเข้ตตฺร ฅนคค, ๒๕๕๕) /twəə srae niŋ tɨk twəə sək niŋ baay/ ‘ทำนาต้องมี น้ำ ทำศึกต้องมีข้าว’ หมายความว่า น้ำ มีความสำคัญต่อการปลูกข้าว ถ้าไม่มีน้ำก็จะปลูกข้าวไม่ได้ ส่วนการทำศึกสงครามก็ต้องมีเสบียง คือ ข้าว เพื่อจะเป็นกำลังต่อสู้กับข้าศึก

มีการนำคำว่า ไ้ร /srae/ ‘ทุ่งนา, นาข้าว’ ไปใช้ขยายคำเรียกพืชผัก เช่น ត្រកួន ៃ្រស /trakuan + srae/ ผักบุง + ทุ่งนา ‘ผักบุงนา’, ក្រសាំង ៃ្រស /krosan + srae/ มะสัง + ทุ่งนา ‘ผัก กระสังนา’, ម្លម ៃ្រស /mqam + srae/ ผักแขยง + ทุ่งนา ‘ผักแขยงนา’ (ดู 5.3.1.1)

กระบวนการทำนา จะเกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่างๆ และมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการปลูก ข้าว ได้แก่ ៃ្រវ /srouw/ ‘ข้าวเปลือก’ (ดู 5.3.2.1), ចំបើង /cambaeng/ ‘ฟางข้าว’ (ดู 5.3.2.1), អង្កាម /qanakaam/ ‘แกลบ’ (ดู 5.3.2.1), អង្កាវ /qankaa/ ‘ข้าวสาร’ (ดู 5.3.2.1), ចុងអង្កាវ /cong qankaa/ ปลายข้าวสาร’ (ดู 5.3.2.1) และ បាយ /baay/ ‘ข้าวสวย’ (ดู 5.3.2.5) คำเหล่านี้ล้วนถูกนำไปใช้ขยาย คำเรียกพืชผัก เช่น

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ត្រាឡាចស្រូវ	/tralaac + srouw/	ฟัก + ข้าวเปลือก	‘ฟักข้าว’
ជ្រូតចំប៉ែង	/psət + cambaəŋ/	เห็ด + ฟาง	‘เห็ดฟาง’
ដីអង្កាម	/cii + qaŋkaam/	ผักชี + แกลบ	‘สระระแห่น’
ជ្រូតចុងអង្ករ	/psət + coŋ + qaŋkaa/	เห็ด + ปลาย + ข้าวสาร	‘เห็ดข้าวตอก’
រលួសបាយ	/roluəh + baay/	ทองหลาง + ข้าวสวย	‘ทองหลางลาย’

จากคำเรียกพืชผัก พบว่ามีคำเรียกพืชผักจำนวนมากไม่น้อยที่เกี่ยวข้องกับการทำนา สะท้อนให้เห็นความสำคัญของข้าวในวิถีชีวิตของชาวเขมร

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นวิถีชีวิตแบบเขมรมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ทั้งสามภายใต้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติซึ่งประกอบด้วย ภู /pnum/ ‘ภูเขา’, ไถ่ /priy/ ‘ป่า’, เคาค /kook/ ‘โคก’, ដី /dəy/ ‘ดิน’, ដូ /dəy/ ‘หิน’, ស្រែ /srae/ ‘นา’, បឹង /bəŋ/ ‘บึง’, ទឹក /tik/ ‘น้ำ’, และ ខ្យល់ /kyaŋ/ ‘ลม’ นอกเหนือจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ชาวเขมรไม่คุ้นเคย ถือว่าไม่เป็นเขมร พื้นที่ที่ไม่คุ้นเคยเป็นพื้นที่อื่นๆ และถูกกำกับด้วยคำว่า តេស /teh/ เจะ และคำว่า ផ្សំ /baaraŋ/ ฝรั่ง เพื่อบอกความไม่เป็นเขมร

พื้นที่อื่นๆ

พื้นที่อื่นๆ เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ทั้งสาม (พื้นที่ที่ไม่มีคนอยู่อาศัย พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทำการผลิต) พื้นที่พิเศษเป็นพื้นที่ที่ชาวเขมรไม่คุ้นเคย และไม่เป็นเขมร สิ่งที่มาจากพื้นที่ไม่คุ้นเคย จะถูกระบุด้วยคำว่า តេស เจะ /teh/ (ดู 5.3.2.4) เช่น

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
នរោងទេស	/nɔnooŋ + teh/	บวบ + เทศ	‘บวบเทศ’
ម្រះទេស	/mrəəh + teh/	มะระ + เทศ	‘มะระจีน’
บวบทั้งสองชนิดนี้มาจากพื้นที่อื่นๆ			

นอกจากนี้ก็ถูกระบุด้วยคำว่า ฝรั่ง បារាំង /baaraŋ/ (ดู 5.3.2.3) เช่น

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ខ្លឹមបារាំង	/ktim + baaraŋ/	กระเทียม + ชาวฝรั่ง	‘หอมใหญ่’
ពោតបារាំង	/poot + baaraŋ/	ข้าวโพด + ชาวฝรั่ง	‘กระเจี๊ยบเขียว’
សណ្តែកបារាំង	/sandaek + baaraŋ/	ถั่ว + ชาวฝรั่ง	‘ถั่วแขก’
នរោងបារាំង	/nonoon + baaraŋ/	บวบ + ชาวฝรั่ง	‘บวบเทศ’
ស្ពៃបារាំង	/spiy + baaraŋ/	ผักกาด + ชาวฝรั่ง	‘กะหล่ำเขียว’
សាលាដបារាំង	/salaat + baaraŋ/	ผักสลัด + ชาวฝรั่ง	‘ผักกาดหอมม่วง’
ដំឡូងបារាំង	/damlouŋ + baaraŋ/	มัน + ชาวฝรั่ง	‘มันฝรั่ง’
ទំពាំងបារាំង	/tumpiəŋ + baaraŋ/	หน่อไม้ + ชาวฝรั่ง	‘หน่อไม้ฝรั่ง’

6.3 ความคิดของชาวเขมร

6.3.1 ความคิดว่าด้วย รูปทรง สัณฐาน ขนาด กลิ่น สี

จากคำเรียกพืชผัก ทำให้เห็นโลกทัศน์ของชาวเขมรที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ว่าด้วย รูปทรง (ดู 5.3.3.1) สัณฐาน (ดู 5.3.3.1) ขนาด (ดู 5.3.3.2) กลิ่น (ดู 5.3.3.5) การมองสี (ดูที่ 5.3.3.3) ของชาวเขมร

รูปทรง

มี 3 รูปทรง คือ สูง ខ្ពស់ /kpuəh/, ยาว វែង /weeŋ/ และ เตี้ยซึ่งใช้ 2 คำ คือ ទាប /tiəp/ และ ត្រី /tiə/

สัณฐาน

มี กลม មូល /muul/ และ เหลี่ยม ជ្រុង /crun/

ขนาด

มี 2 ขนาด คือใหญ่ ซึ่งใช้ 2 คำ คือ ទំហំ /tumhum/ และ ង់/thum/, เล็ก มี 2 คำ คือ តូច /touc/ และ ឆ្នាំង/ cmaa/

กลิ่น

จากคำเรียกพืชผัก พบว่า มี 2 กลิ่น คือ หอม ซึ่ง มี 2 คำ คือ ក្រអូប /kraquop/ และ ប្រហើរ /prahaa/, และ ฉุน ឆ្នាប់ /cqaap/

การมองสี

มี 6 สี คือ คำ ខ្មៅ / kmaw/, ขาว ស /saa/, แดง ក្រហម / krahaam/, สีครามอย่าง ท้องฟ้า หรือ สีน้ำเงิน ខៀវ /khiaw/, สีเขียวอย่างใบตอง បៃតង់ /baytaang/, และ เหลือง លឿង /lieng/

รูปทรง ลักษณะ ขนาด กลิ่น และการมองสี ของชาวเขมรที่ปรากฏในคำเรียกพืชผัก มีความไม่สลับซับซ้อน สะท้อนให้เห็นการคิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

6.3.2 ความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลง

จากคำเรียกพืชผัก จะพบว่า ความคิดของชาวเขมรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด จากคำเรียกพืชผัก จะเห็นว่า เมื่อส่วนประกอบของพืช เปลี่ยนไป หรือ สภาพของพืชที่คงอยู่เปลี่ยนไปเดิม จะมีคำเรียกใหม่ ความคิดที่เปลี่ยนไปมา เช่นนี้ ไม่อาจมองเห็นได้ แต่จากคำเรียกพืชผักทำให้เห็น ความคิดของชาวเขมรที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมามองเห็นได้ (ดู 4.2)

6.3.3 ความคิดเรื่องการคิดสร้างสรรค์

จากคำเรียกพืชผักพบว่า ชาวเขมรมีการคิดสิ่งใหม่จากสิ่งเก่าที่มีอยู่ ความคิดว่าด้วยการ ทำสิ่งใหม่ที่เกิดจากสิ่งเก่านี้จะเห็นได้จากคำเรียกพืชผัก โดยจากคำเรียกพืชผักทำให้เห็นความคิด สร้างสรรค์ของชาวเขมร มีการคิดสิ่งใหม่ๆจากสิ่งที่มีอยู่เดิม ทำใหม่เกิด สิ่งใหม่ เช่น คำว่า กระเจี๊ยบเขียว สร้างจากคำว่า ข้าวโพด + ฝรั่ง /poot + baaran/ ពោតបារាំង ทั้งนี้อิงกับข้าวโพดซึ่งเป็นพืชผัก ที่มีอยู่เดิม คำเช่นนี้มีอยู่มาก (ดู 5.3)

6.4 วิธีชีวิตเขมร

6.4.1 วิธีชีวิตประจำวัน

ชีวิตประจำวันของชาวเขมรพบได้จากคำกริยา 2 คำที่ใช้เป็นคำเรียกพืชผัก มีการนำกริยานี้ ๒ คำไปเป็นคำเรียกพืชผัก เช่น

ภาษาเขมร	ศัพท์อักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
សណ្តែកអង្កុយ	/sandaek + qɑŋkuy/	ถั่ว + นึ่ง	‘ถั่วพุ่ม’
ក្រូចអង្កុយ	/krouc + saec/	ส้ม + หัวเราะ	‘มะกรูด’

กริยานี้ ๒ คำ /qɑŋkuy/ สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการนั่งในชีวิตประจำวันของชาวเขมร และอาจจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา การนั่งเป็นกริยาปกติที่ประพฤติอยู่ในชีวิตประจำวัน แต่ในทางศาสนา การนั่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องนั่งลงเพื่อจะเจริญภาวนา หรือนั่งลงเพื่อสวดธรรม การนั่งจึงเป็นกริยาที่สำคัญ นอกจากนี้ในสังคมเขมรการเชิญแขกให้นั่งเป็นการแสดงความเคารพให้เกียรติแก่แขก

เช่นเดียวกับกริยาหัวเราะ សើច /saec/ ในภาษาเขมรคำกริยา หัวเราะ และคำกริยาร้องไห้เป็นคำที่ใช้คู่กัน มีคำกล่าวในภาษาเขมรว่า ព្រឹកសើច ល្ងាចយំ (สเหตุบุตร: สหุภฤต ๒๕๑๑: ๑๓๕๖) /prik saec lɣiec yum/ ‘เช้าหัวเราะ ค่ำร้องไห้’ มีความหมายว่า ชีวิตมีทั้งโสมนัสและโทมัสควบคู่กันเป็นเรื่องปกติ กริยาหัวเราะ ที่ประพฤติอยู่ในชีวิตประจำวันจึงเป็นกริยาสำคัญที่มีความหมายให้รำลึกถึงชีวิตที่มีทั้งความสุขและความทุกข์

6.4.2 อาหารและการบริโภค

คำเรียกพืชผัก พบว่า มีคำเรียกสะท้อนให้เห็น มีวิถีชีวิตชาวเขมรทางด้านอาหารว่าด้วยวิธีปรุงอาหาร (ดู 5.3.2.5) รสชาติอาหาร (ดู 5.3.3.4) ชนิดอาหาร (ดู 5.3.2.5) และ วิธีบริโภค (ดู 5.3.2.5)

วิธีปรุงอาหาร

วิธีปรุงอาหารมีหลายอย่าง มี 2 อย่าง คือ แกง และ ยำ เป็นวิธีปรุงที่สำคัญ มีการนำ 2 คำนี้ไปเป็นคำเรียกพืชผัก ได้แก่

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ខ្នុរសម្ល	/knolsamlaa/	ขนุน + แกง	‘ขนุนแกง, สาเก’
រមៀតសម្ល	/romiət + samlaa/	ขมื่น + แกง	‘ขมื่นจั้น’
រំដេងសម្ល	/rumdeinj + samlaa/	จำ + แกง	‘จำแกง’
ស្រែកញ៉ាំ	/spiy + njəəm/	ผักกาด + ยำ	‘ผักสลัด’

รสชาติอาหาร

สำหรับรสชาติอาหาร จากคำเรียกพืชผัก พบว่า เปรี้ยว ម្ហូរ/mcuu/ เป็นรสชาติที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของชาวเขมร และมีรสชาติอื่นๆ เช่น หวาน ផ្លែម / pqaem/, เผ็ด ហៀរ /həl/, ขื่น ខារ /khaa/, และ ฝาด ហាង /haan/ ตัวอย่าง

ภาษาเขมร	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
ម្ហូរក្រស់ាំង	/mcuu + krasanj/	เปรี้ยว + มะตัง	‘มะตัง’
ម្ហូរតាម៉ឹង	/mcuu + taamuəŋ/	เปรี้ยว + ชะมวง	‘ชะมวง’
ម្ហូរល្ងៀង	/mcuu + lɣiəŋ/	เปรี้ยว + ผักตั่ว	‘ผักตั่ว’
ម្ហូរសណាន់	/mcuu + sandan/	เปรี้ยว + มะดัน	‘มะดัน’
ម្ហូរអំពិល	/mcuu + qampil/	เปรี้ยว + มะขาม	‘ใบมะขาม’
ជីរម្ហូរ	/cii + mcuu/	ผักชี + เปรี้ยว	‘ผักคาวทอง’
បន្លែ	/banlae + pqaem/	ผัก + หวาน	‘ผักหวาน’
ម្ហូសហៀរ	/mteh + həl/	พริก + เผ็ด	‘พริกขี้หนู’
ត្រប់ខារ	/trap + khaa/	มะเขือ + ขื่น	‘มะเขือขื่น’
ស្រែក	/spiy + haan/	ผักกาด + ฝาด	‘ผักกะหล่ำ’

ชนิดอาหาร

มีหลายชนิด แต่จากคำเรียกพืชผัก พบว่ามี 2 ชนิดที่เด่นเป็นอาหารที่รู้จักกัน เป็นชนิดที่มีความเกี่ยวข้องกับ วิถีปรง กล่าวคือ เป็นประเภทแกง และ ประเภทยำ (ดู 5.3.2.5)

วิธีบริโภคร

จากคำเรียกพืชผัก ไม่พบวิธีบริโภครด้วยมือ อย่างไรก็ตาม คำเรียกพืชผัก มีคำว่า ចង្កឹះ /caŋkəh/ ‘ตะเกียบ’ ในคำว่า ໄສູ້້ ຈຸ່ນື້ះ /spɿy + caŋkəh/ ผักกาด + ตะเกียบ ‘ผักกาดวางตູ້ง’ ซึ่ง ចង្កឹះ /caŋkəh/ ‘ตะเกียบ’ เป็นอุปกรณ์สำหรับใช้รับประทานอาหาร สะท้อนให้เห็นว่า วิธีบริโภครอาหารมีการใช้ตะเกียบ

6.5 ความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

6.5.1 ความสัมพันธ์ของชาวเขมรกับชาวจีน ชาวญวน ลาว สยาม และ เสตียง

จากคำเรียกพืชผัก พบว่า มีพืช 9 ชนิด ใช้ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งที่มีดินแดนอยู่ในกัมพูชา และมีพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกัมพูชา เป็นคำขยาย พืชผักดังกล่าว ได้แก่ กล้วย กะหล่ำปลี แดง ถั่ว ผักกะหล่ำ ผักคาวทอง ผักบູ້ง มะเขือ และมันเทศ กลุ่มชาติพันธุ์มี เขมร จีน ชาวญวน ลาว สยาม และ เสตียง ตัวอย่าง

กลุ่ม	ชื่อพืช	สัทอักษร	ความหมายตามตัวเขียน	ความหมาย
เขมร	ត្រសក់ខ្មែរ	/trasaŋ + khmae/	แดง + ชาวเขมร	‘แดงกวาง’
จีน	ໄສູ້້ ກູ້ອບ ຈືນ	/spɿy + kdaop + cən/	ผักกาด + ห่อ + ชาวจีน	‘กะหล่ำปลีจีน’
จีน	ត្រកូន ຈືນ	/trakuən + cən/	ผักบູ້ง + ชาวจีน	‘ผักบູ້งจีน’
ชาว	ເຂັກ ຈູ້	/ceik + cwɿə/	กล้วย + ชาวชาว	‘กล้วยตานี’
ชาว	ມັນ ຈູ້	/damlouŋ + cwɿə/	มัน + ชาวชาว	‘มันเทศ’
ญวน	ជីវ ຈູ້	/cii + yuən/	ผักชี + ชาวญวน	‘ผักคาวทอง’
ลาว	ត្រប់ ລາວ	/trap + liəw/	มะเขือ + ชาวลาว	‘มะเขือลาว’
สยาม	ໄສູ້້ ສຽ້ຍ	/spɿy + siəm/	ผักกาด + ชาวสยาม	‘ผักกะหล่ำไทย’
เสตียง	សណ្តែក ស្ត្រៃង	/sandaek + stiəŋ/	ถั่ว + ชาวเสตียง	‘ถั่วแระ’

พืชดังกล่าวอาจมีแหล่งที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่ระบุจำนวน 7 กลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวจึงนำชื่อกลุ่มชาติพันธุ์คำขยายดังกล่าวมาขยาย สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมชาวเขมรมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

6.5.2 ความสัมพันธ์ของชาวเขมรกับฝรั่ง

นอกจากนี้ มีพืช 8 ชนิด ใช้ชื่อ បារាំង /baaraŋ/ ชาวฝรั่งหรือชาวฝรั่งเศส¹ เป็นคำขยาย ได้แก่ กระจับปี่เขียว กะหล่ำเขียว ถั่วแขก บวบเทศ ผักกาดหอมม่วง มันฝรั่ง หน่อไม้ฝรั่ง และ หอมใหญ่ พืชดังกล่าวมีแหล่งที่มานอกพื้นที่เขมร มาจากที่อื่นนอกเหนือจาก 7 กลุ่มชาติพันธุ์ ดังกล่าวมาข้างต้น

ตัวอย่าง

ชื่อพืช	สัทอักษร	ความหมายตาม ตัวเขียน	ความหมาย
อู้อิมបារាំង	/ktim + baaraŋ/	กระเทียม + ชาวฝรั่ง	'หอมใหญ่'
เตกតបារាំង	/poot + baaraŋ/	ข้าวโพด + ชาวฝรั่ง	'กระจับปี่เขียว'
សណ្តែកបារាំង	/sandaek + baaraŋ/	ถั่ว + ชาวฝรั่ง	'ถั่วแขก'
នបោងបារាំង	/nɔnooŋ + baaraŋ/	บวบ + ชาวฝรั่ง	'บวบเทศ'
ស្ពៃបារាំង	/spiy + baaraŋ/	ผักกาด + ชาวฝรั่ง	'กะหล่ำเขียว'
សាលាដបារាំង	/salaat + baaraŋ/	ผักสลัด + ชาวฝรั่ง	'ผักกาดหอม ม่วง'
ដំឡូងបារាំង	/damlouŋ + baaraŋ/	มัน + ชาวฝรั่ง	'มันฝรั่ง'
ទំពាំងបារាំង	/tumpiəŋ + baaraŋ/	หน่อไม้ + ชาวฝรั่ง	'หน่อไม้ฝรั่ง'

กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆมีการติดต่อสัมพันธ์กับชาวเขมร เพราะเนื่องจากสภาพภูมิประเทศของกัมพูชามีพรมแดนติดกับประเทศไทย ประเทศลาว และประเทศเวียดนาม รวมถึงมีเส้นทางการเดินติดต่อกับชาติ ทำให้มีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ และความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆสะท้อนอยู่ในคำเรียกพืชผัก

¹ คำว่า បារាំង /baaraŋ/ พจนานุกรมภาษาเขมรหมายถึง ชาวฝรั่งเศส ยังหมายถึง ชาวต่างชาติที่มาจากประเทศทางยุโรป เช่น អក្សរបារាំង /?aksaa baaraŋ/ อักษรฝรั่ง ម៉ាន់បារាំង /mɔan baaraŋ/ ไม้กวาด เป็นต้น (សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ២៥១១ : ៥៦៩)

สรุป

จากคำศัพท์คำเรียกพี่ชู้ ทำให้เห็นความเป็นเขมรซึ่งสะท้อนอยู่ในความคิดของชาวเขมรที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คำเรียกพี่ชู้สะท้อนให้เห็นความคิดสร้างสรรค์ของชาวเขมร สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของชาวเขมรที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในเรื่องรูปทรง สัดส่วน ขนาด กลิ่น สี ตามแบบของตนเอง สะท้อนวิถีชีวิตทางด้านอาหารของชาวเขมรในเรื่อง ชนิดอาหาร วิธีปรุงอาหาร รสชาติอาหาร และ วิธีบริโภค ทั้งหมดนี้คือภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากคำเรียกพี่ชู้

บทที่ 7

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

7.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานตามแนววรรดศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลคำเรียกพืชผักออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งวิเคราะห์คำเรียกพืชผัก โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ผลการวิเคราะห์คำเรียกพืชผักของชาวเขมรใช้คำเรียก 3 คำ คือ บโន្លៃ /bonlae/ ‘พืชผัก’, អ្នក ក៏ /qanlŋəq/ ‘ผักจิ้ม’ และ រក្សាប្រៃ /rɔbaoy/ ‘ผักโรย’ ส่วนที่สองวิเคราะห์การจัดประเภทคำเรียกพืชผักตามความหมาย (semantic domain) ที่เป็น บโន្លៃ /bonlae/ ‘พืชผัก’ ทั้งหมดจำนวน 334 คำ โดยดูจากการสร้างคำ (word formation) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานที่เป็น บโន្លៃ /bonlae/ ‘พืชผัก’ มี 2 แบบ คือ แบบที่ 1 มีความหมายในตัวเป็นคำเดียวไม่มีการสร้างคำใหม่โดยใช้คำขยาย และแบบที่ 2 มีความหมายใหม่มาจากการสร้างคำโดยใช้คำขยาย ซึ่งคำขยายจะวางอยู่หลังหรือหน้าคำเรียกพืชผักทั่วไป ทำให้เปลี่ยนความหมายใหม่กลายเป็นคำเรียกพืชผักที่เฉพาะ และคำขยายอาจมีคำเดียวหรือมีมากกว่า 1 คำ อย่างไรก็ตามคำขยายสามารถขยายคำอื่นที่ไม่ใช่คำเรียกพืชผักทั่วไปได้ด้วย

สำหรับคำเรียกพืชผักทั่วไปที่มีคำขยายสามารถจัดประเภทคำเรียกพืชผักตามแวดวงความหมาย (semantic domain) ของคำขยายได้เป็น 6 หมวด ได้แก่ 1) ธรรมชาติ 2) ชื่อทั่วไป 3) ลักษณะเด่นของพืช 4) ส่วนประกอบพืช และส่วนประกอบของคน/สัตว์ 5) อุปกรณ์และเครื่องใช้ 6) คำกริยา โดยหมวดคำทางความหมายทั้ง 6 หมวดนี้สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขมร ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การจัดพื้นที่ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ความคิดของชาวเขมร วิถีชีวิตเขมร และ ความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่สะท้อนจากคำเรียกพืชผัก

7.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยและตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้

7.2.1 คำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานเมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ใช้คำเรียก 3 คำ คือ

1) บโง /banlae/ ‘พืชผัก’ เป็นคำเรียกพืชผักใช้เรียกเมื่อพืชผักยังไม่มีการแปรสภาพ และใช้เป็นคำเรียกพืชผักเมื่อนำไปปรุงอาหารเป็นของคาว และของหวาน

2) ฝักจิ้ม /qanlǎəq/ ‘ผักจิ้ม’ เป็นคำเรียกพืชผักใช้เมื่อ บโง /banlae/ ‘พืชผัก’ ถูกแปรสภาพ นำไปเป็นผักจิ้ม จิ้มกับน้ำพริก ปลาจิ้ม หรือน้ำจิ้มอื่นๆ

3) ฝักโรย /robaoy/ ‘ผักโรย’ เป็นคำเรียกพืชผักใช้เมื่อ บโง /banlae/ ‘พืชผัก’ ถูกแปรสภาพแล้วนำไปเป็นผักโรย กับอาหารต่างๆ เช่น ขนมจีน บัญแซว บัญสง เป็นต้น

ดังนั้นภาษาเขมรมาตรฐานแยกคำเรียกพืชผักเป็น 3 คำคือ บโง /banlae/ คำเรียกผักทั่วไป, ฝักจิ้ม /qanlǎəq/ คำเรียกผักจิ้ม และ ฝักโรย /robaoy/ คำเรียกผักโรย ในขณะที่ภาษาไทยใช้คำว่า “ผัก” คำเดียว เรียกผักทั่วไปไม่ว่าจะนำไปจิ้มหรือโรย

7.2.2 การจัดประเภทคำเรียกพืชผักตามความหมาย (semantic domain) โดยดูจากการสร้างคำ (word formation)

การจัดประเภทคำเรียกพืชผักตามความหมาย (semantic domain) ของพืชผักที่เป็น บโง /banlae/ ‘พืชผัก’ ทั้งหมดจะเห็นว่าคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานมีลักษณะการนำคำมาขยายโดยส่วนมากจะขยายคำเรียกพืชผักทั่วไปซึ่งขยายได้ทั้งข้างหลังและข้างหน้าเพื่อทำให้เกิดความหมายใหม่ และเพื่อแยกพืชผักให้เฉพาะเจาะจงหรือเพื่อเรียกตามส่วนของพืชที่นำมารับประทาน เมื่อมีคำขยายมากแสดงว่าพืชผักนั้นประเภทเดียวกันแต่มีประเภทย่อยมาก เช่นคำว่า ត្រប់ /trap/ ‘มะเขือ’ เมื่อมีคำขยายอยู่ข้างหลังทำให้เปลี่ยนความหมายกลายเป็นมะเขือระบูนชนิดที่เจาะจง เช่น ត្រប់វែង / trap + weəŋ/ ‘มะเขือยาว’, ត្រប់ពុតល្អិត /trap + putlumpəwəŋ/ ‘มะเขือพวง’, ត្រប់ស /trap + saə/ ‘มะเขือขาว’, ត្រប់ផ្លែធំ /trap + prae + thum/ ‘มะเขือจาน’, ត្រប់ខាវ /trap + khaə/ ‘มะเขือขึ้น’, ត្រប់ស្រួច /trap + sruəy/ ‘มะเขือเปราะ’ เป็นต้น หากไม่มีคำขยายก็แสดงว่าพืชผักนั้นมีเพียงประเภทเดียวไม่มีประเภทย่อย เช่น កញ្ឆាត /kəŋchaet/ ‘กระเจด,’ កំព្លាក /kamplaok/ ‘ผักตบชวา’, ទ្រលឹងទឹង /tralɿŋtɿŋ/ ‘ตะลิงปลิง’ เป็นต้น อย่างไรก็ตามพืชผักชนิดเดียวสามารถใช้คำเรียกพืชผักได้หลายคำก็ได้

คำเรียกพืชผักนอกจากจะเป็นคำภาษาเขมรแล้วบางคำมาจากคำยืมจากภาษาต่างประเทศด้วยและบางคำก็คล้ายกับคำไทย เช่น ผักกระเฉด ภาษาเขมรเรียก กิฎุ๊ต /kɔpchaet/, ขนุน ภาษาเขมรเรียก ខ្នុរ /knol/ และ ชะอม ภาษาเขมรเรียกว่า สุ่ม /sqam/ เป็นต้น และบางคำเมื่อแปลความหมายแต่ละคำที่มาประกอบกันเป็นคำเรียกพืชผักแล้วความหมายของแต่ละคำตรงกับภาษาไทย เช่น នរោងជ្រូង /nɔnoŋ + cruj/ แปลแต่ละคำ คือ บวบ+เหลี่ยม หมายถึง บวบเหลี่ยม และ នរោងពស់ /nɔnoŋ + pñəh/ แปลแต่ละคำ คือ บวบ+งู หมายถึง บวบงู เหมือนกัน เป็นต้น

นอกจากนี้การจัดประเภทคำเรียกพืชผักจากความหมายของคำขยายยังสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมตลอดจนระบบความคิดและโลกทัศน์ของชาวเขมร

7.2.3 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนระบบความคิดและโลกทัศน์ของชาวเขมร จากคำเรียกพืชผัก

ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 6 จากคำศัพท์คำเรียกพืชผักทำให้เห็นความเป็นเขมรซึ่งสะท้อนอยู่ในความคิดของชาวเขมรที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คำเรียกพืชผักสะท้อนให้เห็นความคิดสร้างสรรค์ของชาวเขมร สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของชาวเขมรที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในเรื่องเรื่องรูปทรง ลักษณะ ขนาด กลิ่น สี ตามแบบของตนเอง คำเรียกพืชผักยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตทางด้านอาหารของชาวเขมรในเรื่อง ชนิดอาหาร วิธีปรุงอาหาร รสชาติอาหาร และ วิธีบริโภค ทั้งหมดนี้คือภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากคำเรียกพืชผัก

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากคำเรียกพืชผักที่สะท้อนให้เห็นสิ่งที่มีอยู่ในสังคมเขมร และสิ่งที่มีอยู่ในสังคมก็มีอิทธิพลต่อระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมรในการใช้คำเรียกพืชผักด้วย ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของซาเพียร์และวอร์ฟ (The Sapir-Whorf Hypothesis) ที่กล่าวว่าภาษาและความคิดมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเป็นไปตามทฤษฎี ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ที่ว่าการศึกษาภาษาของคนกลุ่มหนึ่งในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม จะทำให้เข้าใจ ระบบความคิดหรือโลกทัศน์ และสภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้น นอกจากนี้ผลจากการวิเคราะห์คำเรียกพืชผักก็แสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องกับผลของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ ที่ได้ศึกษาคำศัพท์ของชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งแล้วคำศัพท์สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมนั้น ได้แก่ งานของ นรเศรษฐ์ พิสิฐพันธ์ (2529) (Pisitpanporn: 1986); นราวดี พันธุ์นรา (2536); กมลธรรม ชื่นพันธุ์ (2539); มณฑา ชัยหิรัญวัฒนา (2008) (Chaihiranwattana: 2008); รณี เลิศล้อมไส

(1960) (Lerteumsai: 1960); เกรียงไกร วัฒนาสวัสดิ์ (2006) (Watanasawad: 2006); น้ำทิพย์ แสงอ่อน (2554); สุณี คำนวนลศิลป์ (2012) (Kamnuansin: 2012); สมิตธิชา พุมมา (2013) (Pumma: 2013)

7.3 ข้อเสนอแนะ

7.3.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกพืชผักภาษาเขมรมาตรฐานกับภาษาไทยมาตรฐานเพื่อจะได้เรียนรู้ความสัมพันธ์และภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมต่างๆทั้งที่เหมือนและต่างกัน

7.3.2 ศึกษาคำศัพท์ภาษาอื่น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เพื่อจะได้เรียนรู้ภาษาและเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน

การศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์

AN ETHNOSEMATIC STUDY OF VEGETABLE TERMS IN STANDARD KHMER

สุรชาติพย์ รัตย์ 5436350 LCLG/M

ศศ.ม. (ภาษาศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : นรเศรษฐ์ พิธิฐ์พนพร, Ph.D. (LINGUISTICS), อิศระ ชูศรี, Ph.D. (LINGUISTICS), มยุรี ถาวรพัฒน์, Ph.D. (LINGUISTICS)

บทสรุปแบบสมบูรณ์

1. หลักการและความสำคัญของปัญหา

พืชผักเขมรมีชื่อเรียกที่แตกต่างกับภาษาไทย กล่าวคือ ภาษาเขมรเรียกว่า បន្លែ /banlae/ หมายถึงพืชผักทั่วไป (Headley 1977: 498) นำมารับประทานเป็นผักสด โดยยังไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปใดๆ หรือนำไปประกอบอาหาร ส่วนในภาษาไทย “พืชผัก” เป็นคำนาม หมายถึงพืชที่ใช้เป็นอาหาร และใช้เป็นคำนำหน้าชื่อพืชบางจำพวก เช่น ผักกาด ผักปลาบ ผักหนอก (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 729) งานวิจัยนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคำเรียกพืชผักโดยแบ่งประเด็นเป็น 2 ส่วน

ส่วนแรก ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ภาษาเขมรมีคำเรียกพืชผักหลายคำ นอกจากคำว่า បន្លែ /banlae/ แล้ว ยังมีอีก 2 คำ คือ អន្លក់ /qanlăaq/ และคำว่า របោយ /rɔbaoy/ ทั้งนี้ การเรียกชื่อที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับกระบวนการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการนำพืชผักไปรับประทานหรือใช้ประโยชน์จากส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชผัก

ส่วนที่สอง ว่าด้วยคำเรียกพืชผักในภาษาเขมร คำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมีวิธีสร้างคำเรียกแบบต่างๆ โดยจะศึกษา បន្លែ /banlae/ ‘พืชผัก’ (เป็นพืชผักทุกชนิดที่ยังไม่ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงใดๆ) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง มีหลากหลายชนิด แต่ละชนิดมีคำเรียกแตกต่างกัน มีวิธีตั้งชื่อคำเรียก โดยมีการนำคำเรียกพืชผักที่มีอยู่มาสร้างคำใหม่ ด้วยการ ใช้คำขยาย เพื่อเรียกชนิด

พืชผักต่างๆ เช่น นำคำที่เกี่ยวกับคน คำที่เกี่ยวกับสัตว์ และคำที่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้มาขยาย เป็นต้น จะเห็นว่าชาวเขมรใช้คำขยายมาสร้างคำเรียกพืชผักต่างๆ แตกต่างจากคำเรียกพืชผักภาษาไทย

ดังนั้นการศึกษาคำเรียกพืชผักในประเด็นทั้ง 2 ส่วน จะทำให้เข้าใจการใช้คำเรียกพืชผัก และเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องคำศัพท์เขมรว่าด้วยพืชผัก ที่สำคัญคือการศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมร โดยใช้วิธีการศึกษาแนววรรรศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) แสดงให้เห็นภาพสะท้อนความสัมพันธ์ของชาวเขมรกับสิ่งแวดล้อม ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขมร ตลอดจนภาพสะท้อนความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมรที่สะท้อนออกมาผ่านทางภาษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานที่เรียกตามการใช้และการจัดประเภทพืชผักตามความหมาย

2.2 ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม และระบบความคิดหรือโลกทัศน์ที่ปรากฏจากการใช้คำเรียกพืชผัก

3. วิธีการรวบรวมข้อมูล

3.1 การเตรียมการศึกษาวิจัย โดยศึกษางานวิจัยต่างๆ จากวิทยานิพนธ์ หนังสือ และพจนานุกรมเขมรที่เกี่ยวข้องกับพืชผัก ทั้งที่อยู่ในประเทศไทย และประเทศกัมพูชา แล้วรวบรวมคำเรียกพืชผักภาษาเขมร ทั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลคำศัพท์จากพจนานุกรมภาษาเขมร(ส.เชื้อตฺ:ส.ณัฐภตฺ , ๒๕๑๑) จำนวน 90 คำ และได้ศึกษารวบรวมคำศัพท์จากหนังสือว่าด้วยพืชที่ใช้ในประเทศกัมพูชา *Plants used in Cambodia* (Pauline, 2000) จำนวน 122 คำ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลคำเรียกพืชผักเพิ่มเติมอีกจำนวน 122 คำ จากชาวเขมรในกรุงเทพมหานครจากการรวบรวมคำศัพท์ทำให้ได้คำเรียกพืชผักทั้งหมด 334 คำ เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิจัย และคำศัพท์เหล่านี้ได้นำไปจัดประเภทตามแวดวงทางความหมาย (semantic domains)

3.2 การเก็บข้อมูลคำเรียกพืชผักโดยการสัมภาษณ์เป็นภาษาเขมร ได้แก่ สัมภาษณ์แนวคำถามทั่วไป และสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้สัมภาษณ์ คือ เป็นชาวเขมร โดยกำเนิด อายุไม่น้อยกว่า 20 ปี ไม่จำกัดเพศ และเป็นผู้ที่พูดภาษาเขมรมาตรฐาน

3.3 การรวบรวมคำเรียกพืชผักและนำมาจัดระเบียบ โดยตรวจสอบคำศัพท์และจัดคำศัพท์ใหม่ที่ได้เพิ่มเติมเพื่อการวิเคราะห์คำเรียกพืชผักเหล่านั้น โดยวิเคราะห์ตามแนวทางการศึกษาตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics)

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

4.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์คำเรียกพืชผัก 3 คำ ได้แก่ บโฐ /banlae/ ‘พืชผัก’ ฝักจิ้ม /qanlǎəq/ ‘ผักจิ้ม’ และ ฝักโรย /robaoy/ ‘ผักโรย’ ด้วยการใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) เพื่อแยกองค์ประกอบทางความหมายของแต่ละคำให้ชัดเจน

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ การจัดประเภทพืชผักตามแวดวงความหมาย (semantic domains) บโฐ /banlae/ ‘พืชผัก’ ทั้งหมด โดยดูจากการสร้างคำ (word formation) โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ คำเรียกพืชผักทั่วไปที่ *ไม่มีคำขยาย* คำเรียกพืชผักทั่วไปที่ *มีคำขยายได้* และคำเรียกพืชผักที่แบ่งตามแวดวงความหมาย (semantic domains) ของคำขยาย มีจำนวน 6 หมวด ได้แก่ ธรรมชาติ, ชื่อต่างๆ ไป, ลักษณะเด่นของพืช, ส่วนประกอบ, อุปกรณ์และเครื่องใช้ และคำกริยา

4.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม จากการใช้คำเรียกพืชผักแต่ละชนิดเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม

5. แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานนี้เป็นการศึกษาตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งแนวคิดพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์คำเรียกพืชผักได้แก่ สมมุติฐานซาเพียร์ วอร์ฟ (Sapir -Whorf Hypothesis) ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด และจากภาษาก็ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม ซึ่งการวิเคราะห์คำศัพท์ในภาษาใดภาษาหนึ่งนอกจากจะทำให้ทราบถึง ความคิดของเจ้าของภาษา ยังช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมอีกด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่คนเหล่านั้นอาศัยอยู่ (Crystal 1992:45; Richards 1993: 215; Ottenheimer 2006: 24; วิภากร วงศ์ไทย 2543: 35)

สำหรับทฤษฎีวรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) การจะเข้าใจระบบความคิดและโลกทัศน์ของคนในวัฒนธรรมใดจะต้องอิงการแปลความหมายตามระบบความคิดของผู้บอก

ภาษาในวัฒนธรรมที่เราศึกษา ไม่แปลความหมายตามภาษาของตน (Frake, 1962 อ้างถึงใน Dil 1980: 1-11) และวัฒนธรรมถูกสะท้อนอยู่ในวงคำศัพท์ที่ใช้ ช่วยให้เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม การศึกษาระบบความหมายจากคำศัพท์ที่ใช้ทำให้เราเรียนรู้วัฒนธรรม ดังนั้นต้องหาแวดวงทางความหมาย (semantic domain) ก่อนเป็นอันดับแรก คือ การจัดประเภทแบบพื้นฐาน (taxonomy) ของคำเหล่านั้น การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา ตามแนวคิดของ แฮเรียต ออตันเฮเมอร์ (Ottenheimer 2006 : 17-20)

สำหรับแนวทางที่ใช้วิเคราะห์ตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) และแนวทางการวิเคราะห์แวดวงทางความหมาย (semantic domains)

แนวทางวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) เพื่อให้เห็นความหมายของคำต่างๆ มีชัดเจนยิ่งขึ้น จำต้องหาลักษณะ สิ่งที่เป็น เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เห็นความแตกต่างทางความหมายในระบบคำ มาเป็นเกณฑ์ที่ใช้แยกความหมาย เกณฑ์ที่สามารถกำหนดแยกความแตกต่างของความหมายได้ จะทำให้เราแยกความหมายได้ (Casson 1981: 83-86; Nida, 1979: 32-34) และลักษณะที่ช่วยแยกแยะความหมาย (semantic feature) ซึ่งจะช่วยแยกแยะความหมายของคำต่างๆ ได้ชัดเจน ในการแสดงความเหมือนหรือต่างกันของลักษณะ นิยมแสดงด้วยเครื่องหมาย (+) เพื่อแสดงความเหมือน หรือ การปรากฏ (presence) และ เครื่องหมาย (-) เพื่อแสดงความต่าง หรือ การไม่ปรากฏ (absence) หรืออาจใช้เครื่องหมายอื่นๆ ทั้งนี้ลักษณะที่ช่วยแยกแยะความหมาย (semantic feature) ที่เราใช้เป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ความหมายจะเกี่ยวข้องกับความคิดและวัฒนธรรมด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความคิดและวัฒนธรรมของคนอาจสะท้อนให้เห็นจากความหมายจากการมีองค์ประกอบ (component) ของความหมายที่แตกต่างกัน (Trask 1999: 48)

แนวทางการวิเคราะห์แวดวงทางความหมาย (semantic domains) มุ่งศึกษากลุ่มคำทางความหมาย โดยศึกษาการจัดประเภทและบริบทของคำ และกลุ่มคำที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของวัฒนธรรม การวิเคราะห์ความหมายจากคำของกลุ่มคนต่างๆ ที่ใช้อธิบายสิ่งต่างๆ จากการจัดแวดวงทางความหมาย (semantic domains) จะช่วยให้เห็นแนวความคิดของกลุ่มคนนั้นๆ (Ottenheimer 2006: 18)

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษาคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลคำเรียกพืชผักออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งวิเคราะห์คำเรียกพืชผัก โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ผลการวิเคราะห์คำเรียกพืชผักของชาวเขมรใช้คำเรียก 3 คำ คือ บโន្លៃ /banlae/ ‘พืชผัก’, អ្នក់ /qanlŋəq/ ‘ผักจิ้ม’ และ រចោយ /rɔbaoy/ ‘ผักโรย’ ส่วนที่สองวิเคราะห์การจัดประเภทคำเรียกพืชผักตามความหมาย ที่เป็น บโន្លៃ /banlae/ ‘พืชผัก’ ทั้งหมด จำนวน 334 คำ โดยดูจากการสร้างคำ (word formation) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานที่เป็น บโន្លៃ /banlae/ ‘พืชผัก’ มี 2 แบบ คือ แบบที่ 1 มีความหมายในตัวเป็นคำเดียวไม่มีการสร้างคำใหม่โดยใช้คำขยาย และแบบที่ 2 มีความหมายใหม่มาจากการสร้างคำโดยใช้คำขยาย ซึ่งคำขยายจะวางอยู่หลังหรือหน้าคำเรียกพืชผักทั่วไป ทำให้เปลี่ยนความหมายใหม่กลายเป็นคำเรียกพืชผักที่เฉพาะ และคำขยายอาจมีคำเดียวหรือมีมากกว่า 1 คำ อย่างไรก็ตามคำขยายสามารถขยายคำอื่นที่ไม่ใช่คำเรียกพืชผักทั่วไปได้ด้วย

สำหรับคำเรียกพืชผักทั่วไปที่มีคำขยายสามารถจัดประเภทคำเรียกพืชผักตามแควงทางความหมายของคำขยาย (semantic domain) ได้เป็น 6 หมวด ได้แก่ 1) ธรรมชาติ 2) ชื่อต่างๆไป 3) ลักษณะเด่นของพืช 4) ส่วนประกอบพืช และของคน/สัตว์ 5) อุปกรณ์และเครื่องใช้ 6) คำกริยา โดยหมวดคำทางความหมายทั้ง 6 หมวดนี้สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขมรได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การจัดพื้นที่ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ความคิดของชาวเขมร วิถีชีวิตเขมร และ ความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่สะท้อนจากคำเรียกพืชผัก

7. อภิปรายผล

7.1 คำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานเมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) ใช้คำเรียก 3 คำ คือ บโន្លៃ /banlae/ คำเรียกผักทั่วไป, អ្នក់ /qanlŋəq/ คำเรียกผักจิ้ม และ រចោយ /rɔbaoy/ คำเรียกผักโรย ในขณะที่ภาษาไทยใช้คำว่า “ผัก” คำเดียว เรียกผักทั่วไปไม่ว่าจะนำไปจิ้มหรือโรย

7.2 การจัดประเภทคำเรียกพืชผักตามความหมาย โดยดูจากการสร้างคำ (word formation) ของพืชผักที่เป็น บโន្លៃ /banlae/ ‘พืชผัก’ ทั้งหมดจะเห็นว่าคำเรียกพืชผักในภาษาเขมรมาตรฐานมีลักษณะการนำคำขยาย โดยส่วนมากจะขยายคำเรียกพืชผักทั่วไปซึ่งขยายได้ทั้งข้างหลังและและข้างหน้าเพื่อทำให้เกิดความหมายใหม่ และเพื่อแยกพืชผักให้เฉพาะเจาะจงหรือเพื่อ

เรียกตามส่วนของพืชที่นำมารับประทาน เมื่อมีคำขยายมากแสดงว่าพืชผักนั้นประเภทเดียวกันแต่มีประเภทย่อยมาก

7.3 ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนระบบความคิดและโลกทัศน์ของชาวเขมร จากคำเรียกพืชผัก ทำให้เห็นความเป็นเขมรซึ่งสะท้อนอยู่ในความคิดของชาวเขมรที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คำเรียกพืชผักสะท้อนให้เห็นความคิดสร้างสรรค์ของชาวเขมร สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของชาวเขมรที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในเรื่องเรื่องรูปทรง ลักษณะ ขนาด กลิ่น สี ตามแบบของตนเอง คำเรียกพืชผักยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตทางด้านอาหารของชาวเขมรในเรื่อง ชนิดอาหาร วิธีปรุงอาหาร รสชาติอาหาร และ วิธีบริโภค ทั้งหมดนี้คือภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม จากคำเรียกพืชผัก

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากคำเรียกพืชผักที่สะท้อนให้เห็นสิ่งที่มีอยู่ในสังคมเขมร และสิ่งที่มีอยู่ในสังคมก็มีอิทธิพลต่อระบบความคิดหรือโลกทัศน์ของชาวเขมรในการใช้คำเรียกพืชผักด้วย ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของซาเพียร์และวอร์ฟ (The Sapir-Whorf Hypothesis) ที่กล่าวว่าภาษาและความคิดมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเป็นไปตามทฤษฎี อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ที่ว่าการศึกษาภาษาของคนกลุ่มหนึ่งในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม จะทำให้เข้าใจ ระบบความคิดหรือโลกทัศน์ และสภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้น

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่ามีหัวข้ออื่นๆที่น่าสนใจต่อไปนี้

- 1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกพืชผักภาษาเขมรมาตรฐานกับภาษาไทยมาตรฐานเพื่อจะได้เรียนรู้ความสัมพันธ์และภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมต่างๆทั้งที่เหมือนและต่างกัน
- 2) ศึกษาคำศัพท์ภาษาอื่น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนตามแนว อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เพื่อจะได้เรียนรู้ภาษาและเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน

AN ETHNOSEMANTIC STUDY OF VEGETABLE TERMS IN STANDARD KHMER.

SUTHATHIP RATTHAPAT 5436350 LCLG/M

M.A. (LINGUISTICS)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : NARASET PISITPANPORN, Ph.D. (LINGUISTICS); ISARA CHOOSRI, Ph.D. (LINGUISTICS); MAYUREE THAWORNPAT, Ph.D. (LINGUISTICS);

EXTENDED SUMMARY

1. The principle and the importance of the problem.

Vegetable terms in standard Khmer are different from in Thai. In Khmer, the term which is used to refer to vegetables is បន្លែ /banlae/ (Headley 1977: 498). In particular, បន្លែ /banlae/ can be eaten as a fresh vegetable or cooked. In Thai, the word referring to vegetables is /phít phàk/ ‘พืชผัก’. They are plants used as food. Moreover, the word /phàk/ ‘ผัก’ can be used as a generic term for names of plants such as /phàk kàat/ ‘ผักกาด’, /phàk plàab/ (ผักปลาบ), /phàk nòvk/ (ผักหนอก). Therefore, the researcher is interested to study two main issues.

First is the term study បន្លែ /banlae/. Basically, the researcher found that there are three vegetable terms in standard Khmer; not only បន្លែ /banlae/. The other two terms are: អង្កក់ /qanlăəq/ and រំបោប្រ /rəbaoy/. The 3 terms are different depending on when the vegetables are eaten or which part of the vegetable is being used.

Second, the researcher studied the vegetable terms: បន្លែ /banlae/ (បន្លែ /banlae/ ‘general vegetables/all vegetables’) which បន្លែ /banlae/ has not been changed. The term has a broader meaning and there are many kinds of បន្លែ /banlae/. Each បន្លែ /banlae/ is used in different ways. The vegetable terms are formed according to using of modifiers. The modifiers include humans, animals, objects and utensils etc. It is shown that Khmer people use modifiers for vegetable terms differently from Thais.

Therefore, to study the vegetable terms in these 2 aspect will help understand about the use of vegetable terms in standard Khmer and increase knowledge of the vocabulary of vegetable terms. Moreover, this research, entitled “An Ethnosemantic study of vegetable terms in standard Khmer”, will demonstrate the relationship between Khmer people and the environment, society and culture and the system of thought and world view of Khmer people based on their language.

2. Objectives / Rational

2.1 To study vegetable terms in Standard Khmer and categorize the semantic domain of vegetable terms.

2.2 To study social and culture reflections and the system of thought, and world view when using vegetable terms in standard Khmer.

3. Data / Methodology

3.1 Data preparation for this research came from theses, books, and dictionaries Khmer related to vegetation both in Thailand and Cambodia. Then 90 vegetable terms were collected from a Khmer dictionary (សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ, ២៥១១) and 112 words from “the plants used in Cambodia dictionary” (Pauline, 2000). Furthermore, 122 vegetable terms were also collected from Khmer people in

Phnom Penh. Thus, the vegetable terms used in the research totalled 334 words. The 334 words can be categorized by semantic domain.

3.2 Collecting data by interviews with of Khmer people. The interview questionnaires included a general interview and an in-depth interview. The criteria for selection of the interviews included, Khmer ethnicity, older than 20 years and speaking standard Khmer.

3.3 Organization and checking of the meaning of the vegetable terms for analysis was done in accordance with ethnosemantics theory.

4. Data Analysis

Data analysis is divided into 3 stages.

4.1 An analysis of the meaning of 3 terms for vegetables, namely, ប៉ៃន្ត /banlae/ 'general vegetables', អង្កក់ /qanlŏəq/ 'dip vegetables' and រៀបយ /rɔ̄baoy/ 'mixed vegetables' by using componential analysis.

4.2 Categorization of the semantic domain of vegetable term (ប៉ៃន្ត /banlae/ 'general vegetables/all vegetables') from word formation. The vegetable terms are divided into 3 parts. The first, are vegetable terms not using of modifiers and the second, include vegetable terms using modifiers, The third, group are words using modifiers they can be categorized according to the meaning of the modifier into 6 semantic domains 1) nature 2) names 3) salient characteristics 4) parts of plant and body parts of humans/animals 5) objects and utensils and 6) verbs.

4.3 An analysis of social and culture reflections based on the vegetable terms to explore the relationship between language and culture.

5. Theoretical Framework

The research studies vegetable terms in the standard Khmer used by Khmer people by using ethnosemantics theory. Sapir -Whorf Hypothesis is the basic concept that is used in the analysis. This hypothesis will reveal the relationship between language and thought. In addition, language also shows the relationship between language and culture, so an analysis of terms in one language, not only helps to

understand the thoughts of the native speaker, but also helps to understand the culture. Moreover, it also helps to understand the physical environment and society (Crystal 1992:45; Richards 1993: 215; Ottenheimer 2006: 24; วิภากร วงศ์ไทย 2543: 35).

This research is conducted using ethnosemantics theory. Ethnosemantics is the study method used to understand the system thought, world-view and culture of the informant. For translations, they should be made according to the thoughts of the informant, not according to the translations own language (Frake, 1962 refer to Dil 1980: 1-11). A culture is reflected in the terminology used. In addition, it can help to understand the cultural differences and help to learn more about the culture from the meanings of the words in accordance with two processes. The first, is by analysis of the semantic domain of language by using the taxonomy of words. The second, is through an analysis of meaning by way of componential analysis (Ottenheimer 2006: 17-20).

Therefore, the analysis follows ethnosemantics theory using componential analysis and semantic domains.

The componential analysis is to analyze the meaning of the words to reveal the culturally important features by which speakers of the language distinguish different words in the domain (Casson 1981: 83-86; Nida, 1979: 32-34) .The features that distinguish the meaning are semantic features. Symbols to separate the similarities and differences are presented by using a presence (+) and an absence (-). Furthermore, the components of different meanings are able to reflect the thoughts and the culture of the people (Trask 1999: 48).

The semantic domain is a specific place that shares a set of meanings, or a language that holds its meaning within the given context of the place. “The quest was originally to see how the words that groups of humans use to describe certain things are relative to the underlying perceptions and meanings that those groups share” (Ottenheimer 2006: 18).

6. Findings

The results of this ethnosemantic study of vegetable terms in standard Khmer are divided into two parts. The first, part analyses the distinctive features of the word ប៉ៃន្ត /banlae/ 'vegetable' by using componential analysis to show that ប៉ៃន្ត /banlae/ can be used as 3 terms, namely, ប៉ៃន្ត /banlae/ 'general vegetables', អង្កក់ /qanlŋaq/ 'dip vegetables' and រំបោយ /rɔbaoy/ 'mixed vegetables'. The 3 terms are different because of the Khmer way of thinking. This subjective thinking reference conditions such as: 1) state of the vegetable's being (ripe, raw) 2) parts of vegetables used for eating 3) the methods used for vegetable preparation 4) cooking methods 5) eating methods 6) to eat accompanying with. The second, is the categorization of the semantic domain of vegetables terms (ប៉ៃន្ត /banlae/ 'general vegetables/all vegetables') based on word formation from 334 words which shows that the words used as vegetable are divided into those that use modifiers and those that do not. The modifier is placed as the ending or the beginning to the general vegetable term which acquires a new or specific meaning. Moreover, the modifier may be used to one or more words and can be used to modify other words except general vegetable terms.

Furthermore, the words used with modifiers can be categorized according to the meaning of the modifiers into 6 main semantic domains which are: 1) nature 2) names 3) salient characteristics 4) parts of plant and body parts of humans/animals 5) objects and utensil 6) verbs. Moreover, it is found that with vegetable terms, each word may reflect a variety of social or cultural elements of Khmer people such as 1) natural environment 2) division of land and utilization of the geographical area 3) the thinking of Khmer people 4) Khmer lifestyle and 5) relationship between Khmer people and other ethnic groups.

7. Discussion

7.1 Vegetable terms in standard Khmer were analyzed by componential analysis. It was found that, in Khmer language, there are three terms that refer to

vegetables. These are បន្លែ /banlae/ ‘general vegetables’, អង្កក់ /qanlŭəq/ ‘dip vegetables’ and រៀបាយ /rɔ̃baoy/ ‘mixed vegetables’. In Thai, on the other hand, there is only one word for vegetable and that is /phàk/ ‘ผัก’.

7.2 Categorization of the semantic domain of vegetable terms (បន្លែ /banlae/ ‘general vegetables/all vegetables’) is based on word formation. Specific term are formed by the word formation using of modifiers as a beginning or ending to the general vegetable term to gain a new or specific meaning. The vegetable term may refer to particular parts of plant that may be eaten. Moreover, the vegetable terms use 2-3 modifiers indicating that these are numerous sub-terms for vegetables in common usage.

7.3 The social and culture reflections include the systems of thinking and world view of Khmer people based on the vegetable terms. These reflections include the Khmer world view which changes with time, the creativity of Khmer people, and attitudes toward their environment such as shape, configuration, size, smell and color. In addition, the vegetable terms reflect the Khmer eating culture such as types of food, cooking method, tastes, and way of eating.

Therefore, the reflection of society and culture derived from vegetable terms reflects Khmer social, elements, the system of thinking and world view which are all evident in the usage of vegetable terms. This concurs with the Sapir-Whorf hypothesis, which states that language and thought are related and further supports the Ethnosemantics theory where by studying the language of a group leads to a better understanding of their system of thinking, society and culture.

The researcher also suggests the following topics for further study.

- 1) A comparative study of vegetable terms between standard Khmer and standard to determine similarities and differences as a reflection of society and culture.
- 2) To study terms in other languages by the ethnosemantics theory, especially, in the ASEAN Community to better understand the languages and cultures of neighboring countries.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมลธรรม ชื่นพันธุ์. (2539). การศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับป่าชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ
ชาวเมี่ยนในพื้นที่ตำบลปงเตา อำเภองาว จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คณะกรรมการร่วมไทย-กัมพูชา. (2550). *พจนานุกรมไทย-เขมร*. กรุงเทพฯ: กรมสารนิเทศ
กระทรวงการต่างประเทศ.
- เดวิด แซนด์เลอร์. (2546). *ประวัติศาสตร์กัมพูชา*. พรรณงาม เจ้าธรรมสารและคณะแปล. กรุงเทพฯ:
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นรเศรษฐ์ พิสิฐพันธุ์. (2557). “โลกทัศน์ของชาวเขมร” ใน เสาวภา พรศิริพงษ์ (บก.). 2557: 15-55.
- นราวดี พันธุ์นรา. (2536). การศึกษาคำศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมการกินของชาวไทยมุสลิม จังหวัด
นราธิวาส คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกินสะท้อนระบบความคิดของชาวไทย
มุสลิม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- น้ำทิพย์ แสงอ่อน. (2554). การศึกษาการเปลี่ยนชื่อของสาวประเภทสอง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิดดา หงส์วิวัฒน์, ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, สุภาพรณ เข็มชัยภูมิ (2553). *ผัก 333 ชนิด คุณค่าอาหาร
และการกิน*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี.
- นุด ณาธาง. (2548). *ออง โกร์ นครน้ำ แหล่งกำเนิดอารยธรรมขแมร์*. ภูมิจิต เรืองเดช แปล. บุรีรัมย์:
โรงพิมพ์วินัย.
- เพ็ญญา ทรัพย์เจริญ และคณะ. (2541). *ผักพื้นบ้านภาคอีสาน*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหาร
ผ่านศึก.
- _____. (2542). *ผักพื้นบ้านภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____. (2542). *ผักพื้นบ้านภาคใต้*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____. (2542). *ผักพื้นบ้านภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- มหาดไทย, กระทรวง. (2517). *สาธารณรัฐเขมร การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมวิทยา*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.

- รัชดา ธารภาค. (2555). *ราชอาณาจักรกัมพูชา*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊ค.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานเล่ม 2*. กรุงเทพฯ: บริษัทประยูร
วงศ์จำกัด.
- _____. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค
พับลิเคชั่น.
- วิภากร วงศ์ไทย. (2543). *ภาษากับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสาวภา พรศิริพงษ์ (บก.). (2557). *เรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านกัมพูชา ในมิติทางสังคมวัฒนธรรม*.
นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). *กว่าจะเป็นนักภาษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Cason, Ronald W. (1981). *Language, Culture and Cognition Anthropological Perspectives*. New
York: Macmillian Publishing Co, Inc.
- Chaihiranwattana, M. (2008). *A study of the figurative language and the socio-cultural*
- Crystal, David. (1992). *Introducing Linguistics*. London: Penguin Group.
- Dil, Anwar S. (1980). *Language and Cultural Description*. The United States of America:
Stanford University Press.
- Eastman, Carol M. (1975). *Aspects of Language and Culture*. San Francisco: Chandler & Sharp
- Headley, Robert K. (1977). *Cambodian – English Dictionary*. Washington D.C: The Catholic
- Huffman, Franklin E. (1987). *Cambodian System of Writing and Beginning Reader*. New York:
Cornell University Press.
- Kamnuansin, S. (2012). *Eco-environmental terminology and folk classification of Thai coast-
dwellers : a case study in Bang Khunsai subdistrict, Banlaem district, hetchaburi
Province*. Ph.D. Dissertation, Mahidol University.
- Lerteumsai, R. (1960). *A semantics and cultural study of Shan (Tai Yai) terms concerning the
concept of "Muang"*. Ph.D. Dissertation, Mahidol University.
- Lyons, John. (1971). *Introduction to Theoretical Linguistics*. Cambridge: Cambridge University
Press

Narin Seng Jameson. (2010). *Cooking the Cambodian Way*. Phnom Penh: JSRC printing.

Nida, E. A. (1975). *Componential Analysis of Meaning*. Mouton: The Hague.

Nusara and Friends. (2000). *The Cuisine of Cambodia*. Bangkok: Allied Printers.

Ottenheimer, Harriet Joseph. (2006). *The Anthropology of Language*. Toronto: Transcontinental Printing/ Louiseville.

Pauline, Dy Phon. (2000). *Plants used in Cambodia*. Phnom Penh: Imprimerie Olympie.

Pisitpanporn, N. (1986). *Rice Cycle*. M.A. thesis, Mahidol University.

Pumma, S. (2013). *A study of language and culture of “/Khiː/” (feces) of Lao-Wiang in Nong Kop subdistrict, Banpong district, Ratchaburi province*. Ph.D. dissertation, Mahidol University.

Rangers, Trevor. (2010). *Traveler Cambodia*. Washington, D.C.: National Geographic Society.

Richards, Jack C., John Platt and Heidi Platt. (1993). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Essex: Longman Group UK Limited.

Trask, R.L. (1999). *Key concept in language and linguistic*. London: Routledge.

Tyler, Stephen A. (1969). *cognitive anthropology*. New York: Holt Rinehart and Winston. University of American Press.

Watanasawad, K. (2006). *An Ethnolinguistic study in the Lyrics of Thai country and city song*. Ph.D. Dissertation, Mahidol University.

Whorf, B.L. (1956). *Language, thought and reality : select writing of Benjamin Lee Whorf*. Edit by John B. Carroll. Cambridge: The M.I.T, Press.

ភាសាខ្មែរ

ក្រសួងសុខាភិបាល. (២០០៩). *វត្តជាតិឱសថកម្ពុជា ភាគ៣*. ភ្នំពេញ: ថវិកាជាតិ.

_____. (២០១០). *វត្តជាតិឱសថកម្ពុជា ភាគ៤*. ភ្នំពេញ: ថវិកាជាតិ.

_____. (២០១២). *វត្តជាតិឱសថកម្ពុជា ភាគ៥*. ភ្នំពេញ: ថវិកាជាតិ.

ជា សោភារី. (២០០៩). *ម្ហូបភ្នំសង្កែរខ្មែរ*. ភ្នំពេញ. វៃយ៉ំ.

សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ.(២៥១១). *វចនានុក្រមខ្មែរ*. ភ្នំពេញ: ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ.

_____. (២៥៤៩). *ប្រមូលសុភាសិតខ្មែរ*. ភ្នំពេញ: ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ.

ស៊ុនហោង ម៉ែងណាង. (២០០០). ធម្មជាតិស្រុកយើង. ភ្នំពេញ: Clotilde Eav.
ហ្វ្រង់ស្វ័រ ប៉ុងសូដ. (២០០៧). ប្រវត្តិសង្ខេបនៃប្រទេសកម្ពុជា. ភ្នំពេញ.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- สำนักงานหอพรรณไม้. 2549. “สารานุกรมพืชในประเทศไทย”. <http://web3.dnp.go.th/botany/detail.aspx?words>. [01/04/2013].
- Chuon Nath. 1967. “Khmer-Khmer Dictionary”. <http://dictionary.tovnah.com/topic/vegetable>. [01/04/2013].
- Headley, Robert K. 1997. “Khmer-English Dictionary”. <http://www.dictionary.tovah.com/q=criteria=fulltext&dic=headley>. [01/04/2013].
- “វិទ្យាសាស្ត្រ អាណាឌែរ - អង់គ្លេស. 2012”. <http://www.dict.antkh.com/dictionaries>. [01/04/2013].



ส่วนที่ 3 : สัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความหมายของพืชผัก และข้อมูลเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำเรียกพืชผักต่างๆ (ตั้ชานห่มตี้ยงนิงรพุดชยรบស់ตักกู “บรู๋”)



ภาคผนวก ข

คำเรียกพืชผักภาษาเขมรมาตรฐาน

ก

กញล	/kɑŋcǔəl/	‘ผักแว่น’
กញล่ก	/kɑŋcǔəl pnum/	‘ผักแว่นโคก’
กเฎต	/kɑŋchaet/	‘กระเจต’
กฐุต	/kantuət/	‘มะยม’
กฐุตไถ	/kantuət priy/	‘มะขามป้อม’
กเฎก	/kantaok/	‘หอมแขก’
กฐุมเตต	/kantumtet/	‘กระถิน’
กฐอ้ง	/kantǎəŋ/	‘สาบเสือ’
กาณา	/kaanaa/	‘หนำเลียบ’
กาโรต	/kaarot/	‘แครอท’
กาโรตตุด	/kaarot touc/	‘แครอทเล็ก’
กาโรตถัม	/kaarot thum/	‘แครอทใหญ่’
กุนข่าตม	/koun khatnaa/	‘กะแหง’
กัมปลาก	/kamplaok/	‘ผักตบชวา’
กัมปิงปูย	/kampiingpuəy/	‘แพงพวย’
กัมปิงปูยเฉอ	/kampiingpuəy chəə/	‘แพงพวยน้ำ’
กาด	/kdaat/	‘บอน’
กรเซ	/kracaw/	‘ปอกระเจา’
กรเตส	/krapein/	‘เทียนกิ่ง’
กรเตสจีก	/krapeen tik/	‘ปอผี’
กรวัญ	/krawaən/	‘กระวาน’
กรสาญ	/krasaŋ/	‘มะสัง’
กรสาญขุส	/krasaŋ kpǎəh/	‘มะสัง’

ក្រសាំងទាប	/krasaŋ tiəp/	‘ผักกระสัง’
ក្រសាំងស្រែ	/krasaŋ srae/	‘ผักกระสังนา’
ក្រសាំងហៃ	/krasaŋ hae/	‘ผักไผ่น้ำ’
ក្រអៅឈូក	/kraɣaw chuuk/	‘รากบัว’
ក្រូច	/krouc/	‘ส้ม’
ក្រូចផ្កា	/krouc cmaa/	‘มะนาว’
ក្រូចសើច	/krouc saəc/	‘มะกรูด’

ខ

ខាត់ណា	/khatnaa/	‘คะน้ำ’
ខ្លាយ	/kciəy/	‘กระชาย’
ខ្លៃ	/kɲəy/	‘จิง’
ខ្លឹម	/ktim/	‘กระเทียม’
ខ្លឹមក្រហម	/ktim krahaam/	‘หอมแดง’
ខ្លឹមខ្យល់	/ktim kyal/	‘ต้นดอกหอม’
ខ្លឹមបារាំង	/ktim baaran/	‘หอมใหญ่’
ខ្លឹមព្រៃ	/ktim priy/	‘กระเทียมป่า’
ខ្លឹមស	/ktim saa/	‘กระเทียม’
ខ្លឹមស្លឹក	/ktim slək/	‘กระเทียมต้น’
ខ្នុរ	/knol/	‘ขมิ้น’
ខ្នុរសម្ល	/knol samlaa/	‘ขมิ้นแกง, สาเก’
ខ្លតឃ្លោក	/klout klook/	‘น้ำเต้าอ่อน’
ខ្លតត្រឡាច	/klout tralaac/	‘ฟักอ่อน’
ខ្លតត្រសក់ស្រូវ	/klout trasaq srouw/	‘แตงไทยอ่อน’
ខ្លតននោង	/klout nɔnoŋ/	‘บวบอ่อน’
ខ្លតឌីឡឹក	/klout qəwlək/	‘แตงโมอ่อน’
ខ្លិត	/kwət/	‘มะขวิด’

ឃ

ឃិនឆាយ	/khinchaay/	‘ขึ้นฉ่าย’
ឃុយឆាយ	/khuychaay/	‘กุยช่าย’
ឃ្លោក	/klook/	‘น้ำเต้า’
ឃ្លោកវែង	/klook wɛɛŋ/	‘น้ำเต้ายาว’

ង

ងប់	/ŋup/	‘ผักหวาน’
-----	-------	-----------

ច

ចេក	/ceik/	‘กล้วย’
ចេកជ្វា	/ceik cwia/	‘กล้วยตานี’

ឆ

ឆៃថាវ	/chaythaw/	‘หัวไชเท้า’
ឆៃថាវមូល	/chaythaw muul/	‘หัวไชเท้ากลม’
ឆៃថាវមូលក្រហម	/chaythaw moul krahaam/	‘หัวไชเท้าแดง’
ឆៃថាវវែង	/chaythaw wɛɛŋ/	‘หัวไชเท้ายาว’

ជ

ជន្លង់	/conlɔŋ/	‘ผักปลัง’
ជីវ	/cii/	‘ผักชี’
ជីវក្រសាំងទំហំ	/cii krasaŋ tumhum/	‘ผักแพว’
ជីវក្រហម	/cii krahaam/	‘โหระพา’
ជីវក្រអូប	/cii kraqoup/	‘ใบหูเสือ’
ជីវគ្រាប់	/cii krɔəp/	‘แมงลัก’
ជីវឆ្មាប	/cii cqaap/	‘ผักคาวทอง’
ជីវត្រចៀកជ្រូក	/cii traciəq cruuk/	‘ผักหูเสือ’

ដីត្រចៀកដំរី	/cii traciək damrøy/	‘ผักหูเสือ’
ដីត្រាល់ត្រី	/cii tpuən trøy/	‘ผักคาวทอง’
ដីនាងរង	/cii nieŋwəŋ/	‘โหระพา’
ដីរបន្លា	/cii banlaa/	‘ผักชีฝรั่ง’
ដីបារាំង	/cii baaraŋ/	‘ผักชีฝรั่ง’
ដីប្រហើរ	/cii prahaə/	‘ขี้หრა’
ដីភ្លូ	/cii pluu/	‘ชะพลู’
ដីមួរ	/cii mɛuu/	‘ผักคาวทอง’
ដីម្រះក្រៅ	/cii mrəəhpriw/	‘กะเพรา’
ដីម្រះក្រៅខ្មៅ	/cii mrəəhpriw kmaw/	‘กะเพราแดง’
ដីម្រះក្រៅស	/cii mrəəhpriw saa/	‘กะเพราขาว’
ដីយួន	/cii yuən/	‘ผักคาวทอง’
ដីរណារ	/cii rɔnaa/	‘ผักชีฝรั่ง’
ដីលឹងល័ក្ខ	/cii liiŋləək/	‘แมงลัก’
ដីវ៉ាន់ស៊ុយ	/cii wansuy/	‘ผักชี’
ដីសង្កើច	/cii saŋkaəc/	‘ผักชี’
ដីស	/cii saa/	‘แมงลัก’
ដីស្លឹកវែង	/cii slək wɛəŋ/	‘ผักชีฝรั่ง’
ដីអង្កាម	/cii aŋkaam/	‘สะระแหน่’
ដើងបង្កង	/cəəŋ baŋkaaŋ/	‘ผักเป็ดไทย’

ឈ

ឈូក	/chuuk/	‘บัว’
-----	---------	-------

ញ

ញ	/nɔw/	‘ขอ’
---	-------	------

ជ

ដីប្លី	/dəypləy/	‘ตีป्ली’
ដើមខ្លាយ	/daəm kciə/	‘ต้นกระชาย’
ដើមចេក	/daəm ceik/	‘หวยกกกล้วย’
ដើមត្រាវ	/daəm traw/	‘ต้นเผือก’
ដើមរំដេងព្រៃ	/daəm rumdeinj priy/	‘ข่าป่า’
ដើមឡើអារ	/daəm leiw qaaw/	‘ผักหวานบ้าน’
ដំឡូង	/damlouŋ/	‘มัน’
ដំឡូងឈើ	/damlouŋ chəə/	‘มันสำปะหลัง’
ដំឡូងជ្វា	/damlouŋ cwiaə/	‘มันเทศ’
ដំឡូងបារាំង	/damlouŋ baaraŋ/	‘มันฝรั่ง’

ត

ត្នោត	/tnaot/	‘โตนด’
ត្រកួន	/trakuən/	‘ผักนึ่ง’
ត្រកួនគោក	/trakuən kook/	‘ผักนึ่งจีน’
ត្រកួនចិន	/trakuən cən/	‘ผักนึ่งจีน’
ត្រកួនបឹង	/trakuən bəŋ/	‘ผักนึ่งบึง’
ត្រកួនស្រែ	/trakuən srae/	‘ผักนึ่งนา’
ត្រកៀត	/trakiet/	‘ผักตบชวา’
ត្រចៀកក្រាញ់	/traciək krap/	‘บัวบก’
ត្រប់	/trap/	‘มะเขือ’
ត្រប់គួត	/trap kdaa koo/	‘มะเขือยาวม่วง’
ត្រប់ក្រោមរមាស	/trap kraom romiəh/	‘มะเขือเปราะม่วง’
ត្រប់ខាវ	/trap khaa/	‘มะเขือจีน’
ត្រប់ចង្កោម	/trap caŋkaom/	‘มะเขือพวง’
ត្រប់ពងចាប	/trap pəwŋ caap/	‘มะเขือขาว’
ត្រប់ពងមាន់	/trap pəwŋ məən/	‘มะเขือเหลือง’
ត្រប់ពុតលំញ៉ង	/trap putlumŋəwŋ/	‘มะเขือพวง’

ត្រប់ផ្លែធំ	/trap prae thum/	‘มะเขือจาน’
ត្រប់មូល	/trap muul/	‘มะเขือเปราะยักษ์’
ត្រប់រោម	/trap room/	‘มะเขือส้ม’
ត្រប់លាវ	/trap liəw/	‘มะเขือลาว’
ត្រប់វែង	/trap wɛɛŋ/	‘มะเขือยาว’
ត្រប់សណ្តាយ	/trap sandaay/	‘มะเขือยาวม่วง’
ត្រប់ស	/trap saa/	‘มะเขือขาว’
ត្រប់សំបកស្រួយ	/trap sambak sruəy/	‘มะเขือเปราะ’
ត្រប់ស្រួយ	/trap sruəy/	‘มะเขือเปราะ’
ត្រឃូងចេក	/trayuuŋ ceik/	‘ห้วปลี’
ត្រឡាច	/tralaac/	‘ฟัก’
ត្រឡាចស្រូវ	/tralaac srouw/	‘ฟักข้าว’
ត្រសក់	/trasaq/	‘แตง’
ត្រសក់កញ្ជៀប	/trasaq kajcriəp/	‘แตงร้านเล็ก’
ត្រសក់ក្បាលស្វា	/trasaq kbaal swaa/	‘แตงกวา’
ត្រសក់ខ្មែរ	/trasaq khmae/	‘แตงกวา’
ត្រសក់ទ្រើង	/trasaq trəŋ/	‘แตงกวา’
ត្រសក់ផ្លូវ	/trasaq pqaa/	‘แตงร้าน’
ត្រាវ	/traaw/	‘เผือก’
ត្រាវព្រៃ	/traaw priy/	‘เผือกป่า’
ត្រួយរាំង	/truəy rəəŋ/	‘ขอดจิก’
ត្រួយល្អៅ	/truəy lpɨw/	‘ขอดฟักทอง’
ត្រួយស្តៅ	/truəy sdaw/	‘ขอดสะเดา’
ត្រួយស្វាយ	/truəy swaay/	‘ขอดมะม่วง’

ថ

ថ្ងាន់	/tjan/	‘ผักกุ่ม’
ថ្មឹង	/təŋ/	‘ส้มหลม’

ទ

ទន្ទ្រានខេត្ត	/tɔntriəŋ kheit/	‘سابเสือ’
ទ្រមូង	/tɾɔmuəŋ/	‘ชะมวง’
ទ្រលឹងទឹង	/tɾɔlɪŋtɪŋ/	‘ตะลึงปลิง’
ទំពាំង	/tumpiəŋ/	‘หน่อไม้’
ទំពាំងបារាំង	/tumpiəŋ baaran/	‘หน่อไม้ฝรั่ง’

ន

ននោង	/nɔnoŋ/	‘บวบ’
ននោងជ្រុង	/nɔnoŋ crun/	‘บวบเหลี่ยม’
ននោងទេស	/nɔnoŋ teh/	‘บวบเทศ’
ននោងបារាំង	/nɔnoŋ baaran/	‘บวบเทศ’
ននោងពស់	/nɔnoŋ pŏəh/	‘บวบงู’
ននោងប្រហើរ	/nɔnɔvŋ prahaə/	‘บวบหอม’
ននោងព្រៃ	/nɔnoŋ priy/	‘บวบป่า’
ននោងមូល	/nɔnoŋ muul/	‘บวบกลม’
ននោងសាញ	/nɔnoŋ saan/	‘บวบเรียว’

ប

បន្លែផ្អែម	/banlae pqaem/	‘ผักหวาน’
ប៉េងប៉ោះ	/peɪnpah/	‘มะเขือเทศ’
ប៉េងប៉ោះតូច	/peɪnpah touc/	‘มะเขือเทศเล็ก’
ប៉េងប៉ោះតូចក្រហម	/peɪnpah touc krahaam/	‘มะเขือเทศเล็กแดง’
ប៉េងប៉ោះតូចលឿង	/peɪnpah touc liəŋ/	‘มะเขือเทศเล็กเหลือง’
ប៉េងប៉ោះធំ	/peɪnpah thum/	‘มะเขือเทศใหญ่’
ប្រកូលី	/prakoulii/	‘บรอกโคลี’
ប្រពាយ	/prapiəy/	‘ถั่วพู’
ប្រពាយជ្រុង	/prapiəy crun/	‘ถั่วพุ่ม’
ប្រមាត់ដី	/pramat dəy/	‘สะเดาดิน’

๕

ฝุาฐึ๋ม	/pkaa ktim/	‘ดอกหอม’
ฝุาฮัตถ์ណខៀវ	/pkaa khatnaa khiəw/	‘บรอกโคลี’
ฝุาฮัตถ์ណស	/pkaa khatnaa saa/	‘กะหล่ำดอก’
ฝุาស្ពៃបៃតង	/pkaa spiy baytaən/	‘บรอกโคลี’
ฝุាអង្កាដី	/pkaa qɑŋkiədəy/	‘ดอกแค’
ฝឹ	/ptii/	‘ผักโขม’
ฝឹក្រហម	/ptii krahaam/	‘ผักโขมแดง’
ฝឹក្រអូប	/ptii kraqoup/	‘อบเชย’
ฝឹដូង	/ptii douŋ/	‘ผักโขมสวน’
ฝឹថ្ម	/ptii tmaa/	‘ผักเบี้ยหินหรือผักโขมหิน’
ฝឹបន្លា	/ptii banlaa/	‘ผักโขมหนาม’
ฝឹស	/ptii saa/	‘ผักโขมแก้ว’
ฝឹអាចម៍មាន់	/ptii qaac mǎən/	‘ผักโขมหัด’
ផ្លែក្រសាំង	/plae krasaŋ/	‘ผลมะสัง’
ផ្លែក្រូចសើច	/plae kroucsaəc/	‘ผลมะกรูด’
ផ្លែថ្មីង	/plae tniŋ/	‘ผลส้มลม’
ផ្លែម្រះ	/plae mrĕəh/	‘มะระจั่นก’
ផ្លែសណ្តាន់	/plae sandan/	‘ผลมะดัน’
ផ្សិត	/psət/	‘เห็ด’
ផ្សិតក្តាមខ្មៅ	/psət kdaam kmaw/	‘เห็ดหอม’
ផ្សិតក្តាមស	/psət kdaam saa/	‘เห็ดโคนหิมะ’
ផ្សិតចុងអង្ករ	/psət coŋ qɑŋkaa/	‘เห็ดข้าวดอก’
ផ្សិតចំបឹង	/psət cambaəŋ/	‘เห็ดฟาง’
ផ្សិតដង្កូវ	/psət daŋkouw/	‘เห็ดกระด้าง’
ផ្សិតត្រចៀកកណ្តុរ	/psət traciək kandol/	‘เห็ดหูหนู’
ផ្សិតភ្លៅមាន់	/psət phiw mǎən/	‘เห็ดนางรมหลวง’
ផ្សិតម្នឹក	/psət muək/	‘เห็ดกระดุม’
ផ្សិតម្នុង	/psət mcul/	‘เห็ดเข็มทอง’
ផ្សិតបូស្សី	/psət risəy/	‘เห็ดหอม’
ផ្សិតស	/psət saa/	‘เห็ดนางฟ้า’

๓

๓ໄຮ	/pɔnliy/	‘ไพล’
๓໕ຕ	/poot/	‘ข้าวโพด’
๓໕ຕບາກິ່ង	/poot baaraŋ/	‘กระเจี๊ยบเขียว’
໓ໄຮຕິດ	/prɔlit/	‘บัวสาย’

ກ

ກຼັກໃຊ້ບ	/phiw kaŋkaep/	‘ผักชีล้อม’
----------	----------------	-------------

ຍ

ຍມາຫຼຸ	/mɔmiəŋ/	‘ผักเสี้ยน’
ຍມາຫຼຸຂຼາວ	/mɔmiəŋ kmaoc/	‘ผักเสี้ยนผี’
ຍີ່ມຂຼາຍ	/mɔəm kciəy/	‘กระชาย’
ຍີ່ມຂຼີ່ມສ	/mɔəm ktim saa/	‘กระเทียม’
ຍີ່ມລູກ	/mɔəm chuuk/	‘สายบัว’
ຍຸກັ	/mkaq/	‘มะกอก’
ຍຸກຼີ	/mkliə/	‘มะเกลือ’
ຍຸກຼີສຳ	/mceu krasaŋ/	‘มะสัง’
ຍຸກຼີຕາຍື່ນ	/mceu taamuəŋ/	‘ชะมวง’
ຍຸກຼີບາກິ່ង	/mceu baaraŋ/	‘กระเจี๊ยบ’
ຍຸກຼີຕືກ	/mceu prik/	‘ส้มเช้า’
ຍຸກຼີເງິ່ນ	/mceu lɣiəŋ/	‘ผักตึ๋ว’
ຍຸກຼີສຸດາສ	/mceu sandan/	‘มะดัน’
ຍຸກຼີຄິດ	/mceu qampil/	‘ใบมะขาม’
ຍຸກຼີສ	/mteh/	‘พริก’
ຍຸກຼີສຸດາສ	/mteh kdaa cmaa/	‘พริกชี้หนู’
ຍຸກຼີສຸດາສ	/mteh kmaŋ/	‘พริกชี้หนู’
ຍຸກຼີສຸດາສ	/mteh krahaam/	‘พริกชี้ฟ้า’

ម្ទេសដៃនាង	/mteh day niəŋ/	‘พริกชี้ฟ้า’
ម្ទេសបូកគោ	/mteh baok koo/	‘พริกหยวก’
ម្ទេសព្រៃ	/mteh priy/	‘พริกป่า’
ម្ទេសល្លោក	/mteh plaok/	‘พริกหยวกและพริกหวาน’
ម្ទេសល្លោកធំ	/mteh plaok thum/	‘พริกหวานใหญ่’
ម្ទេសល្លោកធំក្រហម	/mteh plaok thum krahaam/	‘พริกหวานแดง’
ម្ទេសល្លោកធំខៀវ	/mteh plaok thum khiəw/	‘พริกหวานเขียว’
ម្ទេសល្លោកធំលឿង	/mteh plaok thum liəŋ/	‘พริกหวานเหลือง’
ម្ទេសល្លោកម៉ដ្ឋ	/mteh plaok maət/	‘พริกหยวก’
ម្ទេសសំពៅ	/mteh sampiw/	‘พริกหยวก’
ម្ទេសហាវៃ	/mteh haaway/	‘พริกหวาน’
ម្ទេសហើរ	/mteh həl/	‘พริกชี้หนู’
ម្ទេសអាចម៍សត្វ	/mteh qac sat/	‘พริกชี้หนู’
ម្រេច	/mrəc/	‘พริกไทย’
ម្រេចខ្ចីខៀវ	/mrəc kcəy khiəw/	‘พริกไทยเขียว’
ម្រះ	/mrəəh/	‘มะระ’
ម្រះទេស	/mrəəh teh/	‘มะระจีน’
ម្រះព្រៅ	/mrəəhpriw/	‘กะเพรา’
ម្រះភ្នុក	/mrəəh pluk/	‘มะระจีน’
ម្អម	/mqaam/	‘ผักแขยง’
ម្អមក្តាម	/mqaam kdaam/	‘ผักแขยงชนิดหนึ่ง’
ម្អមត្រី	/mqaam trəy/	‘ผักแขยงชนิดหนึ่ง’
ម្អមស្រែ	/mqaam srae/	‘ผักแขยงนา’

រ

រមៀត	/rəmiət/	‘ขมิ้น’
រមៀតក្រចកអក	/rəmiət kracaak qaak/	‘ขมิ้นแดง’
រមៀតសម្ល	/rəmiət samlaa/	‘ขมิ้นชัน’
រមៀតសំពៅ	/rəmiət sampiw/	‘ขมิ้นเหลือง’
រលួស	/rəluəh/	‘ทองหลาง’

រលួសបាយ	/rɔluəh baay/	‘ทองหลางลาย’
រំដេង	/rumdeinj/	‘จำ’
រំដេងសម្ល	/rumdeinj samlaa/	‘จำแกง’
រំដេងស្រក	/rumdeinj srok/	‘จำบ้าน’
រាំង	/rɛəŋ/	‘จิก’
រាំងស្រក	/rɛəŋ srok/	‘จิกบ้าน’
រាំងអន្លក់	/rɛəŋ qanlɔəq/	‘จิกต้นเตี้ย, จิกบ้าน’

ល

លូ	/lɔw/	‘งา’
ល្ងៀង	/lɔjəŋ/	‘ผักต้ว’
ល្ងៀងទឹក	/lɔjəŋ tik/	‘ผักต้วเกลี้ยง’
ល្អៅ	/lpɿw/	‘ฟักทอง’
ល្វា	/lwɿə/	‘มะเดื่อ’
ល្វាស្រក	/lwɿə srok/	‘มะเดื่อบ้าน’
ល្អុង	/lhɔŋ/	‘มะละกอ’

ស

សណ្តាន់	/sandan/	‘มะดัน’
សណ្តាន់ខ្ចី	/sandan kcəy/	‘มะดันอ่อน’
សណ្តែក	/sandaek/	‘ถั่ว’
សណ្តែកកង់រទេះ	/sandaek kaŋ rətəh/	‘ถั่วฝักยาว’
សណ្តែកកូរ	/sandaek kuə/	‘ถั่วฝักยาว’
សណ្តែកខ្មៅ	/sandaek kmaw/	‘ถั่วดำ’
សណ្តែកខ្មោច	/sandaek kmaoc/	‘พื้เหล็กฝឹ’
សណ្តែកក្រហម	/sandaek krahaam/	‘ถั่วแดง’
សណ្តែកខៀវ	/sandaek khiəw/	‘ถั่วเขียว’
សណ្តែកដី	/sandaek dəy/	‘ถั่วลิสง’
សណ្តែកទ្រើង	/sandaek trəŋ/	‘ถั่วฝักยาว’
សណ្តែកបណ្តុះ	/sandaek bandoh/	‘ถั่วงอก’

សណ្តែកបាយ	/sandaek baay/	‘ถั่วเขียว’
សណ្តែកបារាំង	/sandaek baaran/	‘ถั่วแขก’
សណ្តែកសៀង	/sandaek siəŋ/	‘ถั่วเหลือง’
សណ្តែកស្ងៀង	/sandaek stiəŋ/	‘ถั่วแระ’
សណ្តែកហោលិនតាវ	/sandaek haoləntaaw/	‘ถั่วลันเตา’
សណ្តែកអង្កុយ	/sandaek aŋkuy/	‘ถั่วพุ่ม’
សាលាដ	/saalaat/	‘ผักสลัด’
សាលាដបារាំង	/saalaat baaran/	‘ผักกาดหอมม่วง’
ស៊ូ	/suu/	‘ผักแต้ว’
ស្កន់	/sknəŋ/	‘บัวหลวง’
ស្កន់ជើងមាន់	/sknəŋ cəŋ məŋ/	‘บัวผัน’
ស្តៅ	/sdaw/	‘สะเดา’
ស្តៅភ្នំ	/sdaw pnum/	‘สะเดาป่า’
ស្តោ	/snao/	‘โสน’
ស្តោអាចម៍មាន់	/snao qac məŋ/	‘โสนหางไก่’
ស្នៀតពោត	/sniət poot/	‘ข้าวโพดอ่อน’
ស្បៃរៀង	/sbayriəŋ/	‘ดาวเรือง’
ស្បៃរាំងទឹក	/smaw riəŋ tik/	‘หุปลាซอน’
ស្តី	/spii/	‘มะเฟือง’
ស្តៃ	/spiy/	‘ผักกาด’
ស្តៃគោក	/spiy kook/	‘กะหล่ำปลี’
ស្តៃក្តោប	/spiy kdaop/	‘กะหล่ำปลี’
ស្តៃក្តោបចិន	/spiy kdaop cən/	‘กะหล่ำปลีจีน’
ស្តៃខ្មៅ	/spiy kmaw/	‘ผักกาดหิน’
ស្តៃក្រញ៉ាញ់	/spiy kraŋaŋ/	‘ผักกาดเขียว’
ស្តៃក្រអូប	/spiy kraqoup/	‘ผักกาดหอม’
ស្តៃខាត់ណា	/spiy khatnaa/	‘ผักคะน้า’
ស្តៃខៀវ	/spiy khiəw/	‘ผักกาดเขียว’
ស្តៃចង្កឹះ	/spiy caŋkəh/	‘ผักกาดกวาดตั้ง’
ស្តៃជើងទា	/spiy cəŋ tiə/	‘ผักกาดฮ่องเต้’

ໄສຼູ່ຫຼ້າ	/spiy jǝəm/	‘ฝักสลัด’
ໄສຼູ່ເຫຼົ້າ	/spiy tiə/	‘ฝักกาดวางตั้ง’
ໄສຼູ່ຕຳໄຂີ	/spiy tanqoo/	‘ฝักกาดตั้งโ้’
ໄສຼູ່ເຈີກ	/spiy tik/	‘ฝักกาดน้ำ’
ໄສຼູ່ຈຸ່ຕຳໄຂ	/spiy tumpǝŋ/	‘หน่อไม้ฝรั่ง’
ໄສຼູ່ບາກຳໄຂ	/spiy baaran/	‘กะหล่ำเขียว’
ໄສຼູ່ບຸກເລາ	/spiy book koo/	‘ฝักกาดขาว’
ໄສຼູ່ຜູ້າ	/spiy pkaa/	‘กะหล่ำดอก’
ໄສຼູ່ບຸກລື	/spiy prakoulii/	‘บรอกโคลี’
ໄສຼູ່ເຍີຍ	/spiy məəm/	‘ฝักกาดหัว’
ໄສຼູ່ສ	/spiy saa/	‘ฝักกาดแก้ว’
ໄສຼູ່ສາລາດ	/spiy saalaat/	‘ฝักสลัด’
ໄສຼູ່ເສຍໄຍ	/spiy siəm/	‘ฝักกะหล่ำไทย’
ໄສຼູ່ບາກໄຂ	/spiy haan/	‘ฝักกะหล่ำ’
ໄສຼູ່ຈຸ່ຕິ	/sralət/	‘ขจร’
ສຼືກັກແກຼກ	/slək kantraok/	‘ใบหอมแขก’
ສຼືກັກຂຶ້ຍ	/slək ktim/	‘ต้นหอม’
ສຼືກັກຼຸຸຸເສີຸ	/slək kroucsaəc/	‘ใบมะกรูด’
ສຼືກັກໄຕຼ	/slək kriy/	‘ใบตะไคร้, ตะไคร้’
ສຼືກັກໄຕຼສາບູ	/slək kriy saabuu/	‘ตะไคร้แกง’
ສຼືກັກຂຶ້ຍໄຂ	/slək tnəŋ/	‘ใบส้ลม’
ສຼືກັກຈຸ່ຍູໄຂ	/slək tramuəŋ/	‘ใบชะมวง’
ສຼືກັກຼຸກັກ	/slək mkaq/	‘ใบมะกอก’
ສຼືກັກເລຼ່າ	/slək lpiw/	‘ใบฟักทอง’
ສຼືກັກສຸດຸກຳ	/slək sandan/	‘ใบมะดัน’
ສູ່າຍ	/swaay/	‘มะม่วง’
ສູ່ຳ	/sqam/	‘ชะอม’

ห

หฺกฺก	/qɑŋkɑŋ/	‘หฺกฺก’
หฺกฺกฺไ้	/qɑŋkɑŋ priy/	‘หฺกฺกฺไ้’
หฺกฺกฺไ้	/qɑŋkiə dəy/	‘ไ้’
หฺกฺก	/qɑmpil/	‘หฺกฺก’

ห

หฺกฺก	/qəwlək/	‘หฺกฺก’
-------	----------	---------

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาว สุรชาติพย์ รัฐปัดย์
วัน เดือน ปีเกิด	11 ธันวาคม พ.ศ. 2530
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2549-2552 ศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2554-2557 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์)
ทุนวิจัย	โครงการทุนแลกเปลี่ยน ณ ต่างประเทศสำหรับ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปี 2557
การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ	งานประชุมวิชาการนานาชาติครั้งที่ 10 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ 20-21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557
ที่อยู่ปัจจุบัน	85/14 หมู่ 9 หมู่บ้าน วราพร ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140 โทรศัพท์ 083-9878012 E-mail : spongec211@hotmail.com